

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**KARANLIK KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ İLE DUYGUSAL
ZEKA, EMPATİ VE SÖMÜRÜCÜLÜK BECERİLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

TÜRKMEN TÖRE

YÜKSEK LİSANS TEZİ

LEFKOŞA
2019

**KARANLIK KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ İLE DUYGUSAL
ZEKA, EMPATİ VE SÖMÜRÜCÜLÜK BECERİLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

TÜRKMEN TÖRE
20175394

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. EBRU ÇAKICI

LEFKOŞA
2019

KABUL VE ONAY

Türkmen Töre tarafından hazırlanan “Karanlık Kişilik Özellikleri İle Duygusal Zeka, Empati Ve Sömürücülük Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı bu çalışma, 11/06/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Yeterlik Tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

Prof. Dr. Ebru Çakıcı (Danışman)
Yakın Doğu Üniversitesi
Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji bölümü

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Bayraktaroğlu(Başkan)
Bahçeşehir Kıbrıs Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Fakültesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü

Dr. Bingül Harmancı
Yakın Doğu Üniversitesi
Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji bölümü

Prof. Dr. Mustafa Sağsan
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin, tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim. Tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Yakın Doğu Üniversitesinde erişime açılabilir.
- Tezimin iki (2) yıl süre ile erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde tezimin tamamı erişime açılabilir.

Tarih

İmza

Ad, Soyad

TEŞEKKÜR

Yüksek Lisans tezimi yazmamda yardımcı olan öncelikle danışmanım Prof. Dr. Ebru Çakıcı'ya ve YDÜ ailesine teşekkür ederim. Her koşulda yanımda olan annem, babam, abilerim, ablam ve kız kardeşime, içinde bulunduğum Kıbrıs Türk Psikologlar Derneği yönetim kurulu ve öğrenci komitesine, istatistik konusunda bana yardımcı olan Ayşe Bıyıköğlü ve Doç. Dr. Hüseyin Yaratan'a ve belki de en önemlisi, verileri toplamamda yardımcı olan, bana yol gösteren tüm dost ve arkadaşlarıma destekleri için yürekten çok teşekkür ederim.

ÖZ

KARANLIK KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ İLE DUYGUSAL ZEKA, EMPATİ VE SÖMÜRÜCÜLÜK BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Karanlık kişilik özellikleri, subklinik narsisizm, Makyavelizm ve subklinik psikopati boyutlarının da yer aldığı genel tanımlamadır. Bu üçlü, başkaları üzerinde kendi menfaatleri uğruna hak ve karar hakkı tanıyan, onları kendi inançları uğruna manipüle eden ve hatta onların temel haklarını yok sayabilen özelliklere sahiptir. Her bir özellik hem örgütsel alanda hem de yaşamın her alanında çeşitli bireylerde çeşitli düzeylerde var olabilir. Diğer taraftan ise, duygusal zeka kavramı duygu tanıma becerisi, duygularını kontrol etme gibi özellikler ile tanımlanabilir. Empati ise bir bireyin kendini başkasının yerine koyma becerisi ve onun hislerini anlayabilme olarak yorumlanabilir. Her ne kadar bu özellikler, kişilik için olumlu özellikleri çağırırsa da, bu becerilerin karanlık kişilik özellikleri olan bireylerdeki durumu bu çalışma ile araştırılmıştır. Çalışmaya KKTC meclisinde temsil edilen siyasi partilere üye 120 genç katılmıştır. Araştırma sonucunda karanlık kişilik özellikleriyle(genel ortalama) sömürücülük ilişkisinin, duygusal zeka ve empati dereceleri artması durumlarında kuvvetlendiği şeklinde olmuştur. Bu bakımdan duygusal zekânın ve empatinin karanlık kişilerdeki sömürücülük becerilerini artırdığı söylenebilir. Bunun yanında, otorite, hak iddia etme ve manipülatiflik ile karanlık kişilik özellikleri ileri derecede anlamlılık sergilemiştir. Çalışma sonucunda, duygusal zeka ve empati gibi becerilerin iyi niyetli olmayan amaçlar için de kullanılabilirdiği öne sürülebilir. Duygusal zeka ve empatinin potansiyel karanlık taraflarının aydınlatılması için daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar kelimeler: karanlık kişilik, karanlık üçlü, duygusal zeka, empati, sömürücülük, Makyavelizm, psikopati, narsisizm.

ABSTRACT

ANALYSING THE RELATIONSHIP BETWEEN DARK PERSONALITY TRAITS IN EMOTIONAL INTELLIGENCE, EMPATHY AND EXPLOITATION SKILLS

Dark personality traits include subclinical psychopathy, Machiavellianism and subclinical narcissism dimensions. This triad has the characteristics that using other people for the sake of their own interests with feeling that they have right to do, manipulate them for the sake of their own beliefs and personal rights and even ignore others core rights. Each feature can exist at various levels in various individuals in both organizational field and in every aspect of life. On the other hand, emotional intelligence can be defined by features such as emotion recognition and emotion control. Also, empathy can be defined as an one's ability to put himself in other one's place and to understand other one's feelings. Although these features evoke positive characteristics for personality, however, the status of these skills in individuals with dark personality traits has been investigated in this study. 120 young people participated in this study which are selected within youth organizations of political parties which are represented in the TRNC Assembly. As a result of the research, the relationship between exploitation and dark personality traits (general average) was strengthened in case of increased emotional intelligence and increased empathy. In this respect, it can be said that emotional intelligence and empathy may increase the exploitation skills of people with dark personalities. In addition, dark personality traits have shown significant relation with authority, entitlement and manipulation. To conclude, this study indicate that, emotional intelligence and empathy skills can be used for non-well-intentioned purposes too. Further research is consider to clarify the potential dark sides of emotional intelligence and empathy.

Key words: dark personality, dark triad, emotional intelligence, empathy, exploitation, Machiavellianism, psychopathy, narcissism.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY

BİLDİRİM

TEŞEKKÜR

ÖZ	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLO DİZİNİ	ix
ŞEKİLER DİZİNİ.....	xi
KISALTMALAR.....	xii

1. BÖLÜM

GİRİŞ	1
1.1 Problem durumu	1
1.2 Araştırmanın amacı.....	2
1.3 Araştırmanın önemi	2
1.4 Sınırlılıklar.....	3
1.5 Tanımlar.....	3
1.5.1 Karanlık Kişilik Özellikleri	3
1.5.2 Duygusal Zeka.....	4
1.5.3 Empati.....	4
1.5.4 Sömürücülük	4

2. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	5
2.1. Kişilik	5
2.1.1 Kişilik Bozuklukları	8
2.1.2 Karanlık Kişilik Özellikleri	10
2.1.2.1 Narsisizm	13

2.1.2.2 Makyavelizm	17
2.1.2.3 Psikopati	19
2.2 Duygusal Zeka Kavramı.....	22
2.3 Empati Kavramı	25
2.4 Sömürücülük Kavramı	27
2.5 İlgili Araştırmalar.....	29

3. BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ.....	36
3.1 Araştırmanın Modeli.....	36
3.2 Örneklem ve Veri Toplama Süreci	36
3.3 Veri Toplama Araçları	39
3.3.1 Sosyo-demografik Form.....	39
3.3.2 Asıl Form Schutte Duygusal Zeka Testi.....	39
3.3.3 Beş Faktör Narsisizm Ölçeği.....	40
3.3.4 Empati Düzeyi Belirleme Ölçeği.....	44
3.3.5 Karanlık Üçlü Ölçeği	45
3.4 Veri Analiz Süreci.....	46
3.5 Etik Konular	46

4. BÖLÜM

BULGULAR	47
-----------------------	-----------

5. BÖLÜM

TARTIŞMA VE YORUM	73
--------------------------------	-----------

6. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER	82
--------------------------------	-----------

KAYNAKÇA	85
-----------------------	-----------

EKLER.....	99
-------------------	-----------

ÖZGEÇMİŞ.....	108
İNTİHAL RAPORU	109
ETİK KURULU ONAYI	110

TABLO DİZİNİ

Tablo 1.	Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı (n=120)	38
Tablo 2.	Ölçeklerin puan dağılımı normallik analizleri	48
Tablo 3.	Katılımcıların cinsiyete göre ölçek puan ortalamalarının karşılaştırılması	49
Tablo 4.	Katılımcıların eğitim seviyelerine göre ölçek puan ortalamalarının karşılaştırılması	50
Tablo 5.	Katılımcıların yerleşim yerlerine göre ölçek puan ortalamalarının karşılaştırılması	51
Tablo 6.	Katılımcıların medeni durumuna göre ölçek puan ortalamalarının karşılaştırılması	52
Tablo 7.	Katılımcıların mesleklerine göre ölçek puan ortalamalarının karşılaştırılması	53
Tablo 8.	Katılımcıların gelecekte siyasi ortamda yer alma isteklerine göre ölçek puan ortalamalarının karşılaştırılması	54
Tablo 9.	Katılımcıların gelecekte siyasi ortamda yer alma inançlarına göre ölçek puan ortalamalarının karşılaştırılması	55
Tablo 10.	“Ailenizde politik veya siyasi ortamda yer alan bir birey var mı?”(SD13) maddesine verilen yanıtlara göre ölçek puan ortalamalarının karşılaştırılması	56
Tablo 11.	Katılımcıların ölçek puan ortalamalarının karşılaştırılması	57
Tablo 12.	Katılımcıların karanlık üçlü ölçeği, duygusal zekâ ölçeği ve empati ölçeklerinden aldıkları puanların sömürücülük puanlarını yordama durumu.	59
Tablo 13.	Katılımcıların Narsisizm, Psikopati Makyavelizm, Duygusal Zekâ ve Empati ölçeklerinden aldıkları puanların Sömürücülük puanlarını yordama durumu.	60
Tablo 14.	Sosyo-demografik değişkenler ile KÜÖ, EDBÖ ve SDZT'nin Sömürücülük ile olan regresyon analizi	61
Tablo 15.	Sömürücülüğü yordamada KÜÖ ve SDZT'nin rollerinin incelenmesi	62
Tablo 16.	KÜÖ ve Sömürücülük ilişkisinde SDZT ortalamalarının moderatör rollerinin incelenmesi	62
Tablo 17.	Sömürücülüğü yordamada KÜÖ ve EDBÖ'nün rollerinin incelenmesi	64
Tablo 18.	KÜÖ ile Sömürücülük ilişkisindeki EDBÖ derecelerinin	64

	moderatör rolünün incelenmesi	
Tablo 19.	Makyavelizm, Narsisizm ve Psikopati ile sömürücülük ilişkisindeki SDZT derecelerinin moderatör rollerinin incelenmesi	66
Tablo 20.	Psikopati ve Makyavelizm ile Sömürücülük ilişkisindeki SDZT derecelerinin moderatör rolünün incelenmesi	66
Tablo 21.	Makyavelizm, Narsisizm ve Psikopati ile sömürücülük ilişkisindeki EDBÖ derecelerinin moderatör rolünün incelenmesi	67
Tablo 22.	Narsisizm, Psikopati ve Makyavelizm ile sömürücülük ilişkilerindeki EDBÖ derecelerinin moderatör rolünün incelenmesi	68
Tablo 23.	KÜÖ ve Otorite ölçeği ilişkisinde SDZT ile EDBÖ'nin aracı rollerinin incelenmesi.	69
Tablo 24.	KÜÖ ve Hak iddia etme ilişkisinde SDZT ile EDBÖ'nin aracı rollerinin incelenmesi.	69
Tablo 25.	KÜÖ ve Manipülatiflik ilişkisinde SDZT ile EDBÖ'nin aracı rollerinin incelenmesi.	70
Tablo 26.	SDZT ve EDBÖ derecelerinin KÜÖ ile Manipülatiflik ilişkisindeki moderatör rolünün incelenmesi	71

ŞEKİLLER DİZİNİ

- Şekil 1.** KÜÖ ve Sömürücülük ilişkisinde SDZT ortalamalarının moderatör rollerinin incelenmesi 63
- Şekil 2.** KÜÖ ve Sömürücülük ilişkisinde EDBÖ ortalamalarının moderatör rollerinin incelenmesi 65
- Şekil 3.** KÜÖ ve Manipülatiflik ilişkisinde farklı EDBÖ ortalamalarının moderatör rollerinin incelenmesi 72

KISALTMALAR

ASKB	Antisosyal Kişilik Bozukluğu
BFKM	Beş Faktör Kişilik Modeli
BFNÖ	Beş Faktör Narsisizm Ölçeği
DSM	Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı
DZ	Duygusal Zeka
EDBÖ	Empati Düzeyi Belirleme Ölçeği
KB	Kişilik Bozukluğu/Bozuklukları
KÜÖ	Karanlık Üçlü Ölçeği
MAK	Makyavelizm
NAR	Narsisizm
PSİ	Psikopati
SDZT	Schutte Duygusal Zeka Testi

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1 Problem Durumu

Bu çalışmada karanlık kişilik özellikleri ile, duygusal zeka, empati ve sömürü becerileri arasındaki ilişki araştırılmaktadır. Kişilik özelliklerinin, bireylerin günlük yaşamlarında sergiledikleri davranışların önemli bir belirleyicisi olduğu ifade edilebilir(Cücenöğlü, 2016). Kişilik özellikleri genel olarak normal ve olumlu kişilik özellikleri olarak ele alınarak incelenmektedir. Bunlara birkaç örnek olarak dışadönük, sosyal, içedönük, hassas gibi özellikler sıralanabilir. Bununla birlikte, yapılan bir çok araştırmada olumsuz veya karanlık kişilik özellikleri dışlanarak sadece olumlu kişilik özellikleri araştırmalara dahil edilmektedir(Harms ve Spain'den aktaran Özsoy ve Ardıç, 2017). DSM gibi tanı kitapları ise patolojik kişilik yapılarını içermektedir. Patolojik olmayan karanlık kişilik özellikleri ise her hem olumlu kişilik özellikleri arasında hem de tanı kitapları arasında yer almamaktadır. Karanlık kişilik özellikleri olarak tanımlanan sub-klinik psikopati, sub-klinik narsisizm ve Makyavelizm ise araştırılmaya başlanan yeni bir alandır. Bir diğer yandan ise bu özelliklere sahip bireylerin sosyal işlevlerini nasıl sağladıkları merak konusudur. Bu kişilik özelliğine sahip bireyler, sıklıkla diğer bireyleri kötüye kullanmakta, sömürmekte veya hedeflerine giden bir basamak olarak görerek manipüle etmektedirler(Kam ve Zhou, 2016; Jonason ve Middleton, 2015). Bu beceriler ise yüksek duyu tanıma, yorumlama ve kullanma becerilerine sahip olmayı gerektirdiği bazı araştırmacılar tarafından öne sürülmüştür. Biliniyor ki, duygusal zekâ bireyleri anlamak, duyguları yönetmek ve yansıtmak konusunda çok önemli bir aracı rol üstlenir. Aynı zamanda empati de

duygusal zekanın bir diğer özelliği olarak, insanları anlamak ve hissetmek konusunda bireylere yardım eder. Diğer bireyleri anlamak bir yanda, bireyleri kendi çıkarları uğruna kullanmak bazı başka becerileri gerektirir. Duygusal zeka bu bakımdan çok farklı işlevlerde kullanılıyor gibi görülebilir. Bu konuda yapılan araştırmalar birbirlerinden farklı sonuçlar verdiği bilinmektedir. Bazı araştırmalarda, karanlık kişilik özellikleri doğrudan düşük duygusal zeka becerileri ile ilgili bulunmuşken(Wai ve Tiliopoulos, 2012), bazı araştırmalarda ise Duygusal zeka becerilerinden duygu tanıma ve duygusal tepkilerin akıllıca kullanılması iyi niyetli olmayan kişiler tarafından kötüye kullanılabilirdiğini öne çıkarmıştır(Côté, DeCelles, McCarthy, Van Kleef ve Hideg, 2011). Bu bakımdan, karanlık kişilik özelliğine sahip bireylerin diğer insanları sömürürken onlar üzerinde duygusal zeka ve empati becerilerini ne derecede kullandıkları merak konusu olmuştur. Bu bakımdan bu çalışma, karanlık kişilik özellikleri ile duygusal zeka, empati ve sömürücülük becerileri arasındaki ilişkiyi incelemek için yapılmaktadır.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı karanlık kişilik özelliklerine sahip bireyleri daha iyi tanımak; duygusal zekanın ve empati becerilerinin kişiliğin karanlık özellikleri ile olabilecek bağlantısını daha iyi anlamak; Karanlık kişilik özelliklerinin sömürü ile bağlantısı hakkında daha fazla bilgi edinmek; Sömürücülüğün duygusal beceriler ile olabilecek ilişkisini incelemek ve psikolojide sıklıkla atlanılan karanlık özelliklerin daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunmaktır.

Araştırmanın birinci hipotezi; Karanlık kişilik özellikleri ile sömürü ilişkisinde duygusal zekanın moderatör rolü vardır.

İkinci hipotez; Karanlık kişilik özellikleri ile sömürü ilişkisinde empatinin moderatör rolü vardır.

Üçüncü hipotez; Karanlık kişilik özellikleriyle sömürücülük, hak iddia etme, manipülatiflik ve otorite değişkenleri ilişkilidir.

1.2 Araştırmanın Önemi

Karanlık kişilik özellikleri psikoloji alanında yeni-yeni incelenmeye başlanan önemli bir alanı kapsamaktadır. Kişiliğin özellikleri pekçok defa araştırılmış bir

konu olsa da, kişiliğin olumlu özellikleri olarak bahsedilebilecek özelliklerin tek başına kişiliği anlamak için yetersiz kaldığı bilinmektedir. Duygusal zeka ve empati araştırmacılar tarafından birçok defa araştırılmış ve kişilik özellikleriyle de pekçok defa bağlantısını anlamak için çalışmalar yapılmıştır. Bu bakımdan, karanlık kişilik özelliklerinin duygusal becerileri incelenmesi gereken ve genel anlamda az incelenmiş bir konu olarak göze çarpmaktadır. Karanlık kişilik özelliklerine sahip bireyler diğer bireyleri manipüle edebilmekte, sömürebilmekte ve kötüye kullanabilmektedirler. Bireylerin diğer bireyleri manipüle edebilmeleri, sömürebilmeleri ve kötüye kullanabilmeleri, bir bireyin diğer bireyi duygusal açıdan tanıma ve yönlendirebilmesi açısından çeşitli becerilerin gerekliliği hakkında şüphe uyandırmaktadır. Bu çalışma ile karanlık kişilik özelliklerine sahip bireylerin, diğer bireyleri ne derece sömürdükleri, sömürü yaparken ne derecede duygusal zeka ve empati becerilerine sahip oldukları araştırılacaktır. Bu araştırma sonucunda, duygusal zeka ve empatinin olası karanlık tarafları aydınlatılmaya çalışılacaktır.

1.3 Sınırlılıklar

Araştırmada kullanılacak olan tüm ölçme araçları Türkçeye Türkiye Cumhuriyeti popülasyonlarında çalışılmıştır. Kuzey Kıbrıs'ta ise Türkçe geçerlilik güvenilirlik çalışmaları yapılmamıştır. Bunun yanında çalışılacak konu sömürme-manipüle etme, iyi gözükme gibi konular olduğundan bireyler bu alanlarda kendilerini iyi göstermeye çalışacak olması kaçınılmazdır. Tek başına bir sömürü ölçeği olmadığı için Beş Faktör Narsisizm Ölçeğinin bir alt ölçeği olan sömürücülük değerlerine bakılacaktır. Bu bakımdan sömürü becerilerini daha iyi ölçen bir araca ihtiyaç duyulmaktadır. Araştırma KKTC örneklemi üzerinde yapılacağı için diğer popülasyonlar için genelleme olamayacaktır.

1.4 Tanımlar

1.4.1 Karanlık Kişilik Özellikleri

Karanlık kişilik özellikleri, en temel anlamda, öfkeli, saldırgan, çıkarıcı ve bireylerin diğer bireyler üzerinde kişisel zevk veya kişisel çıkarları uğruna

sergilediği davranışların olması şeklinde özetlenebilir. Karanlık kişilik özellikleri incelendiğinde, sub-klinik psikopati sub-klinik narsisizm ve Makyavelizm gibi özellikler öne sürülmektedir(Kenrick, 2018). Bu özelliklere sahip bireyler, diğer bireyleri kendi çıkarları uğruna kötüye kullanabilmekte, onlar üzerinde hak iddia etmekte veya onları kötü bir duruma soktuğunda bu durumu bir sorun olarak görmeme becerilerini kapsamaktadır(Byrd, Loeber ve Pardini, 2013).

1.4.2 Duygusal Zeka

Mayer ve Salovey(1997) duygusal zekâyı, bireyin kendi duygularını anlayabilmesi, bireyin başkasının duygularını tanımlayabilmesi ve bireyin duygularını kontrol edebilmesi olarak yorumlamışlar ve literatüründe bu şekilde gelişim göstermişine katkıda bulunmuşlardır. Duygusal zeka bireyin yaşamında çok önemli bir unsur olarak öne sürülmüş, iş, evlilik gibi önemli olaylarda bireyin tercihlerini etkilediği söylenmiştir(Borghans, Golsteyn, Heckman ve Humphries, 2016).

1.4.3 Empati

Empati bir bireyin, başkalarının duygularını tanıma, anlama ve onun hislerini hissedebilme olarak yorumlanmıştır. Empati becerisi, hem duygusal zekânın bir alt kolu hem de ayrı bir yeti olarak yorumlanabilir(Bloom, 2015).

1.4.4 Sömürücülük

Sömürücülük, bir bireyin diğer bireyi kendi çıkarları uğruna kullanması olarak yorumlanabilir. Sömürücülük, insanları kandırabilme, manipüle etme ve bu bağlamda kendi menfaatlerini gerçekleştirmesidir(Bloom, 2015).

2. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 Kişilik

Kişilik, bireyin kendine özgül davranışlarının ve düşünsel yapısının olduğu, kendisini diğer bireylerden ayırt edilmesini sağlayan özellikleri kapsar. Bu bağlamda, kişilik, belli durumlar karşısında nasıl davranılacağını, duygusal tepkiler verebilmeyi, çeşitli durumlara karşısında uyum gösterebilmeyi, olayları algılayıp ve değerlendirip yorumlamayı, beceri, yetenek ve alışkanlıklar ile bireye özgü uyumlu ve uygun davranışı, konuşmayı, düşünceyi sergilemeyi kapsar(Öztürk ve Uluşahin, 2015).

Kişilik, insan olgusunun bireysel temelde ele alındığında en dikkat çekici ve hatta en açıklayıcı yanını oluşturur. Kişiliği açıklamak için birçok uzman çalışmalar yapmıştır. Bu bağlamda gelişen çok çeşitli kişilik kuramları vardır. Bu kuramlarda, doğum sürecinden, olgunlaşma sürecine kadar öğrenme, sosyalleşme, rol-model alma, bilinçdışı süreçlerin etkisinin olduğu ve genetik ile biyolojik faktörlerin ayrı-ayrı veya birleştirilmiş halde yer aldığı açıklamalar mevcuttur. Tüm bu kuramlarda, kişiliği ve kişilik özelliklerini açıklarken kişiliğin basitçe bireylerin iş ve akademik alanlarda ve sosyal yaşamlarında sergiledikleri davranışların önemli bir belirleyicisi olduğu söylenebilir(Cücenoglu, 2016).

Birçok farklı etken kişilik üzerinde çeşitli gelişmelere ve kişilik özelliklerin ortaya çıkmasına neden olduğu araştırmacılar tarafından öne sürülmüştür. Ekonomik durumun(Akee, Copeland, Costello ve Simeonova, 2018),

çocukluk çağı yaşantılarının, bazı performansların, genetik mirasın(Bouchard, 1994), kültürün(Terracciano, 2015), bunların yanında entelektüel zekanın(Stough vd., 1996) ve duygusal zekanın da(Poulou, 2013) kişiliğin üzerinde ciddi etkileri olduğu günümüzde araştırmacılar tarafından öne sürülmüştür. Örneğin, benzer ekonomik seviyelere sahip bireyler bazı çeşitli davranışları benzer gösterse de, aynı kişilik yapılarına sahip değildir. Aynı şekilde benzer çocukluk çağı yaşantıları bireyleri aynı şekilde tepki vermelerine veya aynı şeyleri hissetmelerine neden olmamaktadır. Bunlar, kişiliğin oluşmasında yer alan sadece tek bir etkenin değil de birçok farklı etkenin etkili olduğunu açıklamaktadırlar. Özetlemek gerekirse, sosyal, biyolojik ve çevresel faktörler bir araya gelerek bireyin kişiliğini oluşturmasında önemli bir birlikteliği oluşturmaktadırlar(Terracciano, 2015).

Kişilik sadece verilen tepkiler üzerine değil, gelecek yaşamı, iş seçimi, eş seçimi gibi süreçler içerisinde de önemli bir rol üstlenmektedir. Bunların yanında, gelecek yaşamı ve başarılı bir kariyer için kişiliğin entelektüel zekadan(IQ) daha önemli bir yeri olduğu da belirtilmiştir(Borghans, Golsteyn, Heckman ve Humphries, 2016). Bireylerin sergilediği benzer davranışlar ve benzer tepkiler araştırmacılara, belirli kişilik özelliklerinin bir grup halinde var olabileceği düşüncesini uyandırmıştır. Bu bağlamda kişilik özellikleri incelendiğinde, belirli davranışların farklı bireylerde benzer olaylarda benzer şekilde veya farklı olaylar karşısında benzer biçimde ortaya çıkması da kişiliğin anlaşılması için önemlidir. Ancak, bu benzer davranışlar kişisel bağlamda ele alındığında, kişiliğin bütün haliyle birçok bireyde aynı kalıplar içerisinde yer aldığını söylemek hata olacaktır. Özetlemek gerekirse, bir toplum içindeki bireylerin benzer davranışlar gösterdiği söylenebilir, örnek olarak işe gitmek veya belirli bir kitabı okumak verilebilir. Kişilik özellikleri ise burada değerlendirilebilen bir konu olarak devreye girmektedir. Bu bağlamda, kişinin bir kitabı nasıl edindiği, nasıl okuduğu, hangi işi neden tercih ettiği gibi soruların cevapları olarak kişilik özellikleri değerlendirilebilir(Yurtsever, 2009).

Kişiliği anlamak için sadece bireysel özellikleri ele almak yetersiz kalacaktır. Kişilik bireyin, çeşitli olaylar karşısında nasıl tepki verdiği ve diğer insanlarla nasıl iletişim ve ilişki kurduğu konusunda da çok önemli bir alanı

kapsamaktadır. Düşüncelerin, duyguların, tutumların ve davranışların değerlendirilmesinin iletişim yoluyla yapılabilmesi, kişiliği anlamaya yardımcı olurken. İletişim türünün ve içeriğinin, başkalarının kişiliğinin ölçülmesine ve anlaşılmasına neden olabilmektedir(Oostrom, Rijke, Serlie ve Heldeweg, 2014). Kimi bireyler diğer bireylerle çabuk ve sıcak ilişki geliştirebilirken, kimi bireyler çekingen davranabilir, kimi bireyler ise kaygılı ve öfkeli ilişkiler kurabilirler. Bu bağlamda, sosyal ilişkiler, bireylerin birbirleriyle olan iletişimleri ve iletişim şekilleri ile meydana geliyor denilebilir. İletişim, ilişkilerin temel rolünü üstlenirken, iletişim şekilleri ise ilişkilerin boyutlarını ve türlerini açıklar. Yakın, sağlıklı-sürekli veya yakın, kopuk-otoriter gibi ilişki türleri örnek olarak yorumlanabilir. Bireyler birbirleriyle iletişime geçerken, geçmiş yaşantıları, aile yapıları, sosyal çevreleri ve dijital dünyanın getirdiği kültürler, öğretiler ve deneyimler ile kendilerine iletişim yolları geliştirebilirler(Yiğiter, Engin ve Yağız, 2007). Bunlarla beraber, kişilik özellikleri bireyin diğer insanlarla nasıl ilişkiler kurduğu, özgüvenini, akademik, iş, aile ve çevre ile ilgili olan sosyal işlevselliğini açıklayan bir diğer önemli özelliktir. Kişilik özellikleri temel olarak tüm işlev alanları üzerinde dursa da, kişilik özelliklerinin en temel özelliklerinden olan bireylerin birbirleriyle olan ilişkilerinde üstlendikleri roller psikolojinin tüm alanlarını ve özellikle klinik psikoloji ve kişilik bozuklukları kavramlarını açıklamakta öncelikli bir rol üstlenirler(Ustakara, 2011).

Kişilik özellikleri bireylerin gruplar içerisinde nasıl davrandıklarını, iletişim şekillerini ve ne pozisyonda yer aldıklarını da belirlediğinden birçok sosyal bilim araştırma alanında kişilik özellikleri araştırmacıların dikkatini çekmektedir. Yanı sıra, örgütsel ve akademik alanlarda ise kişilik özellikleri, beceriler, davranışlar gibi durumlar işe alımlarda da göz önüne alınıp incelenmektedir(Katou, 2008). Profesyonel ve mesleki çalışma alanlarında, kişilik özellikleri incelenmekte ve bunlar incelenirken daha gerçekçi işe alım süreçleri, daha uygun elemanların seçilmesi hedeflenmektedir. Bireylerin bir mesleki ortamda nasıl davrandığı ve nasıl tepkiler verebileceği, sadece bir iş yerinde değil birçok alanda önemli bir noktadır(Hughes ve Batey, 2017).

Harms ve Spain'in (2015) belirttiğine göre işe alımlarda genellikle bilişsel becerileri ölçen testler ve kişilik özelliklerini ölçen bazı testler incelenmektedir. Kişilik özelliği ölçen testlerin başında beş faktör kişilik ölçeği, 16 faktörlü kişilik ölçeği gibi uygulamalar yer almaktadır. Bu ölçekleri basit düzeyde açıklamak gerekirse bireylerin uyumluluk, değişime açıklık, duygusallık, dışadönüklük gibi özelliklerini ölçmektedir. Olumsuz kişilik özellikleri veya karanlık kişilik özellikleri olarak adlandırılan durumlar birçok alanda araştırılmamakta ve işe alım süreçleri gibi çeşitli sosyal ve profesyonel alanlarda prosedürlere dâhil edilmemektedir. Örneğin, manipülatiflik, narsistik, bencillik gibi kavramlar karanlık kişilik özellikleri arasında sayılabilir(Harms ve Spain'den aktaran Özsoy ve Ardiç, 2017). Bunların yanında, diğer birçok araştırma alanında genellikle benzer şekilde beş faktör kişilik özellikleri incelenmekte ve diğer kişilik özellikleri araştırmalara dâhil edilmemektedir. Ancak karanlık kişilik özellikleri incelenmesi gereken ve genellikle incelenmeyen unsurları kapsar. Karanlık kişilik özellikleri beş faktör kişilik özelliklerinin incelediği özellikler dışında birçok bakımdan çok önemli becerileri ve iletişim türlerini kapsamaktadır. Bireylerin karanlık özelliklerinin incelenmesi, onların daha iyi anlaşılmasına neden olacağı araştırmacılar tarafından öne sürülmüştür(Kam ve Zhou, 2016; Jonason ve Middleton, 2015). Günümüzde, karanlık kişilik özellikleri, ilişki tutumları ile bağlanma stillerinde(Brewer vd., 2018), işyerlerinde(Özsoy ve Ardiç, 2017), okullarda(Chabrol vd., 2015) ve politik görüşler arasında(Duspara ve Greitemeyer, 2017) araştırılmakta olan yeni bir alandır.

2.1.1 Kişilik Bozuklukları

Kişilik bozuklukları temelini, bireyler arası ilişkilerde yaşanan sorunlar ve günlük işlevsel alanlarda yaşanan sürekli sıkıntılar ile göstermektedir. Bir kişilik bozukluğu, kültürün beklentilerinden sapan, sıkıntı veya sorunlara neden olan ve zamanla devam eden bir düşünme, hissetme ve davranış biçimidir(Robitz, 2018). Kişilik bozuklukları, normal kişilik özelliği olarak tanımlanabilecek bazı özelliklerin abartılması, sürekli yaşanması veya ciddi yoksunluk durumlarını kapsayabilir. Kişilik bozukluğu olan bireylerde genel olarak birçok davranışta esneklikten yoksunluk yer alır. Kişilik bozuklukları

bireylerin, katı, yaşamın değişimlerine ve taleplerine cevap veremeyen ve kısıtlı sosyal etkileşimlerde bulunmaya neden olan semptomların sergilenmesini sağlar(Samuel, Carroll, Rounsaville ve Ball, 2013). Kişilik bozuklukları genellikle genç yaşlarda veya yetişkinliğin erken döneminde başlar ve ilişkilerde ve sosyal ilişkilerde önemli sorunlara ve kısıtlamalara neden olur. DSM-5'te belirtilen on kişilik bozukluğu(KB) ve bir genel kişilik bozukluğu tanımlaması vardır. On kişilik bozukluğu üç temel kümeye ayrılmıştır. Bu kümeler için A, B ve C diye bahsedilebilir. A kümesinde, Paranoid KB, Şizoid KB, Şizotipal KB yer almaktadır. B kümesinde ise Antisosyal KB, Borderline KB, Histiriyonik KB ve Narsistik KB, C Kümesinde ise Çekingen KB, Bağımlı KB ve Obsesif-Kompulsif KB yer alır.

Bunları kısaca açıklamak gerekirse,

A kümesi, eksantrik, soğuk, mantıksız, şüpheli, garip inançları olanlar olarak yorumlanabilir. Psikotik bozukluklara benzer bir görüntü sergileyebilirler.

Paranoid KB: adından da anlaşılacağı gibi paranoyak davranış ve düşüncelerin yer aldığı kişilik bozukluğudur. Bu bozukluğa sahip bireyler, yeterli ve geçerli bir kanıt olmaksızın, aldatıldığından, takip edildiğinden, kötüye kullanıldığından, kendisine zarar verildiğinden veya zarar verilmek istediğinden aşırı derece kuşulanması, kaygılanması olarak tanımlanabilir. Şizoid KB: bu hastalar sosyal ilişkileri önemsemezler, duygusal çeşitlilikleri çok kısıtlıdır, tepkileri gecikmeli ve azdır. Eleştiri, takdir, teşekkür gibi kavramlara karşı bir dönüt geliştirmezler. Bu kişiler her türlü ilişkiden kaçınırlar.

Şizotipal KB: Kişiler arası ilişkiler bu bozuklukta da zayıftır. Garip ve sıra dışı görüntü ve inanç tutumları vardır. Uygun olmayan duygulanım ve tutumları ile birlikte sosyal ortamlardan kaçınma davranışları gösterirler.

B Kümesi ise ben merkezli, dramatik, duygusal ve dikkat çekmeyi sevme eğiliminde olan grubu oluşturur. Genellikle yüzeysel bir davranış görüntüleri sergilerler. Kişilik bozukluklarının popülasyondaki büyük bölümü bu gruptan çıkmaktadır. Bu grupta dört kişilik bozukluğu yer almaktadır. Bunlar;

Antisosyal KB: sorumsuz, suç teşkil eden, erken yaşlarda başlayan tehlikeli, çevre ve birey için yıkıcı davranışlar sergileme yer almaktadır. Zalimlik, kavga

etme gibi davranışlar olabilir, pişmanlık görünmez, empati eksikliği söz konusudur.

Sınırdaki KB: burada dürtüsellik söz konusu olduğu için, bol para harcama, duygu durumları arasında uçlarda yaşama, abartılı davranışlar, madde kullanımı ve kendine zarar verme gibi davranışlar görülebilir. Genelde kimlik kargaşaları içinde görüntü sergilerler.

Histriyonik KB: aşırı duygusal, belirsiz ve dikkat çekici davranışlar sergilerler. Bu kişiler çekicilikleriyle ilgili sürekli bir doyum arayışında olurlar. Cinsel yönden özellikle uyarıcı, dikkat çekici davranışlar sergileyebilirler. Kendilerini iyi-güzel, dikkat çekici gösterme eğilimi yer almaktadır.

Narsistik KB: bu kişiler sadece kendilerine önem verirler, kıskançlık ve benmerkezci tutumları sergilerler. Bununla birlikte bu davranışları başkalarını kullanmalarına neden olabilir. Burada amaç otorite pozisyonunu kaptırmamaktır. Takdir ve teşekkür ihtiyacı duymaktadırlar.

C grubu ise kaygılı, donuk, gergin, gerçi çekilmiş ve kontrol etme üzerine gelişmiştir.

Çekingen KB: eleştiri ve yorumlardan kaçınarak izole yaşam sürdürürler, sosyal kaygıları yüksektir. Alışkanlıkları ve tanıdıkları bazı kişiler dışında davranış sergilemekten kaçınırlar. Genelde yalnızdırlar, kısıtlı ilgi alanları olur.

Bağımlı KB: bireylerin yoğun biçimde başkalarına veya bazı durumlara gösterdiği yoğun bağımlılıkla kendini gösterir. Terk edilmekten korkma, yalnız kalma hakkında sorunlar yaşarlar.

Obsesif Kompulsif KB: bu kişiler mükemmeliyetçilik, kurallar ve katılık üzerine kuruludur. Düzenlerinden çıkamazlar. İşkolik ve kararsız yapıları vardır. Her işi kendi istedikleri gibi olması hakkında kaygı yaşarlar.

Buradaki kişilik bozuklukları tanımlanmış olsalar da, bu kişilik bozukluklarının, klinik özellikler gösteremeyen, yani görece daha hafif veya daha uyumlu versiyonlarını bireyler kişilik özelliği seviyesinde gösterebilmektedir(Morrison, 2016; Uğur Kural ve Şahin, 2016).

2.1.2 Karanlık Kişilik Özellikleri

Karanlık kişilik özellikleri, genel anlamda bireylerin, diğer bireyleri kendi

menfaat veya kişisel zevkleri uğruna kötüye kullandığı veya zarar görmesini sağladığı davranışları sergilemesi temelinde özetlenebilir. Karanlık kişilik özelliklerine sahip bireyler, üstünlük duygusu, manipüle etme, hak iddia etme veya diğer bireylere güvenmeme gibi durumları da içerir(Kenrick, 2018). Karanlık kişilik özelliklerine sahip bireyler diğer bireyleri dolaylı veya dolaysız bir şekilde ekonomik, statü konumu(Harrison, Summers ve Mennecke, 2016), psikolojik, fiziksel, cinsel(Carton ve Egan, 2017), mesleki(Jonason, Slomski ve Partyka, 2012), veya keyfi bir durum(Jonason, Li ve Buss, 2010) için kötüye kullanabilir. Buradaki 'kötüye kullanım' deyimini, diğer bir bireyin doğrudan iznini almadan, haklarını ve avantajlarını gözetmeksizin, bireyin tek taraflı bir menfaat, avantaj, zevk veya bir diğer bireysel çıkarı uğruna sergilediği durumlar için kullanılmıştır(Kenrick, 2018). Birey, kendi avantajı veya çıkarı uğruna diğer bireyi yapmayacağı bir şeye yönlendirebilir, onu kandırabilir veya ahlaki açıdan kendini ayrıcalıklı görebilir, sosyal normlar ve öncelik hakları gözetmeden, kendi lehine davranışlar sergileyebilir. Bu davranışlar diğer bireyin kandırılmasını, acı çekmesini, kötü duruma düşmesini, yaralanmasını veya psikolojik olarak zarara uğramasını sağlayabilir. Bu durumlarda ise karanlık kişilik özelliğine sahip bireyin ahlaki, vicdani veya mental olarak bunu bir problem olarak görmemesi de bir diğer önemli etkidir. Yardım etmek, sosyalleşmek, anlayışlı olmak, alttan almak, içe dönük tutumlar sergilemek, duygusallık, saygılı olmak, değişimi göze almak, esneklik, onay arayıcılık olarak adlandırılan özellikler normal kişilik özellikleri veya olumlu kişilik özellikleri, gibi geniş bir yelpazede incelenebilir. Karanlık kişilik özellikleri ise bunların tersi gibi yorumlanırsa, bir kişiye bir çıkar uğruna yardım etmek, otoriteyi sarsmak veya otorite oluşturmak, diğerlerini korkutmak, manipüle etmek, anlayışsız olmak, üstünlük sağlamak, bir kişiye zarar vermek, bir kişiyi kendi çıkarları uğruna kullanmak-kandırmak gibi durumları içerir(Harrison, Summers ve Mennecke, 2016; Campbell vd., 2009; Carton ve Egan, 2017; Jonason, Slomski ve Partyka, 2012; Jonason, Li ve Buss, 2010; Paulhus ve Jones, 2015).

Bazı durumlarda, karanlık kişilik özellikleri ve normal kişilik özellikleri olarak isimlendirilen bu özellikler birlikte görülebilir. Karanlık kişilik özelliklerinin tümünün aynı anda bir bireyde yer alması gerekmez, bazı özellikler daha

yoğun veya daha az olarak bulunabilir(Paulhus ve Jones, 2015). Bunların yanında bilinmesi gerekir ki karanlık kişilik özellikleri, insanoğlunun var olan özelliklerindedir ve birçok birey bu özelliklere sahip olabilir. Bu özelliklere sahip bireyler, klinik ve subklinik(patolojik olmayan) alanların iki kolunda da görülebilir. Hem kişilik özelliği hem de kişilik bozukluğu spektrumuna yayılan bu özellikler, gündelik işlevlerini, sosyal ilişkilerini bu özellikler ile yöneten ve idare eden bireylerin varlığını ortaya koymaktadır(J. Vossen, L. Coolidge, L. Segal ve J. Muehlenkamp, 2017). Karanlık kişilik özelliklerini incelerken, sosyopati, pasif agresiflik ve agresiflik(Hammond, 2019) gibi özellikler ile psikopati başta olmak üzere, sadizm, narsisizm, manipülasyona yatkınlık ve öfkeli-saldırgan özellikler de göze çarpmaktadır(Meere ve Egan, 2017).

Klinik anlamda incelendiğinde karanlık kişilik özellikleri sıklıkla, antisosyal kişilik bozukluğu, narsistik kişilik bozukluğu, sınırda(borderline) kişilik bozukluğu ve histrionik kişilik bozukluğu vakalarında görülebilmektedir. Tüm bu bozukluklar B kümesine ait kişilik bozukluklarıdır. Örneğin, yapılan araştırmalarda psikopatinin en yoğun şekilde antisosyal kişilik bozukluğu ile olumlu yönde bir ilişkisi bulunmuş bunun yanında narsisizmin ise narsistik kişilik bozukluğu ile yoğun ilişkisi olduğu bilinmektedir(Huchzermeyer vd., 2007; J. Vossen vd., 2017). Tüm bunların yanında, psikopati sadece antisosyal kişilik bozukluğuna ait bir özellik olarak bulunmamaktadır. Yapılan çalışmalarda, psikopatinin narsistik kişilik bozukluğu ve borderline kişilik bozukluğu gibi alanlarda da yer aldığı bilinmektedir(Lopez-Villatoro, Palomares, Díaz-Marsá ve Carrasco, 2018).

Bazı karanlık kişilik özellikleri bazı çalışmalarda birlikte ele alınırken, bazı çalışmalarda ise ayrı ayrı ele alınmaktadırlar. Örneğin, sosyopati ve psikopati uluslararası ruh sağlığı örgütlerince ve tanı kitaplarında DSM-5'te anti-sosyal kişilik bozukluğu(ASKB) tanısı, ICD-10'da ise dissosyal Kişilik bozukluğu kapsamı altında yer almaktadır. Hatta daha eski tanı kitabı sürümlerinde ASKB, sosyopatik kişilik bozukluğu gibi tanımlamalarla yer alıyordu. Ancak bu durum daha sonra güncellenerek değişmiştir. Manipülatif beceriler ise hem tüm B kümesi kişilik bozukluklarında, hem de subklinik kişilik tanımlamalarında kişilik özelliği olarak yer almaktadır. Aynı şekilde DSM-5

tanı kitabından çıkarılmış olan pasif-agresif kişilik bozukluğunun birçok kişilik bozukluğunun içerisinde ortaya çıkabilecek anlık, dürtüsel, otoriteye ve karar mekanizmalarına karşı direnç göstermeyle süregiden bir davranış olarak yer aldığı belirtilmiştir(Knott, 2016; Hopwood ve Wright, 2012). Dahası, örneğin agresifliğin daha çok, toplumsal açıdan daha düşük sosyo-ekonomik seviyelerde bireylerin sahip olduğu bir özellik olduğu ve pasif agresifliğin ise daha iyi pozisyonlara sahip, daha yüksek sosyo-ekonomik seviyelerdeki bireylerin bir özelliği olduğu öne sürülmüştür(Simon, 2008).

Karanlık kişilik özellikleri, kişilik kuramcılar tarafından genel olarak sorunlu geçen dönemlerin veya öğrenmelerin bir sonucu olarak gelişebildiğini öne sürerken, biyolojik kuramlar bu özellikleri genetik ve evrimsel olabileceklerini de öne sürmüştür(Atkinson, Thomas ve Fernandez-Enright, 2015).

Karanlık özellikler dikkate alındığında, özellikle ahlak yönünden bireylerin kabul edemeyeceği veya adaletli bulamayacağı yöntemlerin ve davranışların yer aldığı bir durum söz konusudur(Çiğdem Dereboy, 2015).Kişilik özelliklerinin, iş görenlerin örgütsel süreçlerdeki tutum ve davranışlarını önemli düzeyde etkilemesi ve örgüt tarafından istenen çıktıların elde edilmesinde kritik bir role sahip olması, kişiliğin olumlu ve karanlık yönünün birlikte ele alınmasını gerektirmektedir. Klinik ve klinik olmayan ortamlarda yaygın olarak görülen kötü niyetli ve kendi kendine hizmet eden davranış kalıplarını daha iyi açıklamak için, karanlık kişilik özelliklerinin incelenmesine artan ilgi vardır(Atkinson, Thomas ve Fernandez-Enright, 2015). Araştırmalar karanlık kişilik özellikleri arasından özellikle Psikopati, Narsisizm ve Makyavelizmin yer aldığı üçlü üzerinde odaklanmıştır(K. Jonason, D. Webster, P. Schmit, P. Lı ve Crysel, 2018). Bu üçlüye ilk kez 2002 yılında Paulhus ve Williams tarafından öne sürülen Karanlık Üçlü ismi verilmiştir(Paulhus ve Williams, 2002).

2.1.2.1 Narsisizm

Narsisizmin kişilik özelliği olarak incelenmesi, Freud'un bile ötesine geçen uzun bir tarihe sahiptir. Bu terim, mitoloji ve efsanelere göre, bir su birikintisinde kendi imgesine aşık olan Narcissus efsanesinden türemiştir.

Kendi yansımasına aşık olan Narcissus sürekli kendisini izlemeye koyulmuş, buna bağlı olarak hiç bir şey yiyip içmediği ve de uyumadığı için kendi ölümüne neden olduğu bir efsane vardır. Bu efsanenin kahramanı Narcissus, isim kökeni olarak Türkçesi Nergis ismine denk gelen çiçektir. Burada kısaca narsisizmin kendilik-özseverlik ile nasıl alakalı olduğuna değinilmiştir. Günümüzde ise narsisizm terimi çoğu zaman, kişilik kuramlarında psikologlar tarafından incelenen, örneğin DSM-5'te kişilik bozukluğuna ya da özelliğin subklinik bir versiyonuna işaret etmektedir(K. Jonason, D. Webster, P. Schmit, P. Li ve Crysel, 2018). Narsisizm, basitçe öz-severlik olarak açıklanabilir. Narsisizmde, kendini değerli bulma, kendini beğenme, başarma, benlik duygusunu doyurma gibi ihtiyaçların yer aldığı söylenebilir. Bunların yanında narsisizmin, bireyin kendi ihtiyaçlarını karşılamak için kendisine öncelik tanıma becerisini getirdiği de belirtilmiştir, bu bakımdan narsisizmin bireye yarar bile sağladığı söylenebilir(Ni, 2016).

Narsisizmi anlamak için yapılan araştırmalarda, narsisizmin aslında iki farklı yapı üzerinde temellendiği bildirilmiştir. Miller ve arkadaşlarının 2011 yılında yapmış oldukları araştırmada narsisizmin 'kırılgan' ve 'büyüklenmeci' olarak iki farklı altyapı üzerinden oluştuğu öne sürülmüştür(Miller vd., 2011). Benzer şekilde Paul Wink'in 1991 yılında yapmış olduğu araştırmada narsisizmin, 'büyüklenmeci-teşhirci' ve 'kırılgan-hipersensitiv(çok hassas)' olarak iki faktör üzerinde yoğunlaştığı bulunmuştur(Wink, 1991). Büyüklenmeci narsisizm, dışadönüklük, büyüklük, üstünlük ve hak sahibi olma duyguları ve davranışlarının açıkça ifadeleriyle açıklanabilirken, kırılgan narsisizmin ise aşırı duyarlılık, sosyal içedönüklük ve kırılganlık ile açıklandığı belirtilmiştir(Jauk vd., 2017). Her iki narsisizmin ortak yanı, olayları değerlendirirken kişisel olarak algılama, kendi hassasiyetlerini ve güvenlik ihtiyaçlarını başkaları üzerinde üstünlük kurarak doyurması ile örtüşmektedir. Dışadönük yani büyüklenmeci narsist, açıkça üstünlük duygularını gösterebilirken, kırılgan narsist, narsistik duygularını diğerlerinin sürekli onun ile alakalı bir durum sergilediklerini, onun üzerine fazla geldiklerini ve hatalı olduklarını belirterek ortaya koyduğu belirtilmiştir. Büyüklenmeci narsistlerin, daha konuşkan ve baskın bir yapıda oldukları, kırılgan narsistlerin ise daha fazla dinleyici ve eleştirel pozisyonda durdukları da

bildirilmiştir. İki türün bir diğer ortak özelliği ise, diğer bireylerin duygularını, davranışlarını ve amaçlarını görmezden gelerek kendi amaçlarını yerine getirmede öncelik iddialarında bulunmalarıdır(Ni, 2016). İki farklı alt türde narsisizm ele alınsa da, narsisizm hem kişilik bozukluğu olarak hem de kişilik özelliği olarak değerlendirilebilmektedir. Rozenblatt, sub-klinik narsisizmi yani kişilik özelliği kapsamında incelenen narsisizmi, kişinin kendi deneyimlerinden keyif alması, başarı isteği, olumlu bir hayat sürmesi, eleştirilere karşı dayanıklılık ve stresle baş edebilmesi için hem gerekli bir hem de bir kişiliğin özelliği olarak yorumlanabileceğini söylemiştir(Rozenblatt'tan aktaran Üzümcü, 2016).

Yoğun narsisizmi olan bireylerde, ilgi odağı olma davranışları, dikkat çekme ve kalabalık karşısında lider konumunda olma istekleri ve davranışları görüldüğü belirtilmiştir. Bu bireyler kendilerine hayranlık duymakta, kendi başarıları karşısında oldukça böbürlenmekte ve statü göstergelerine oldukça önem vermekte olduğu, büyülenme, hayranlık duyulma, empati eksikliği ve dış olaylar karşısında yersiz yerlerde bile hak isteme-hak sahibi olma davranışları ve tutumları sergiledikleri bildirilmiştir(Miller, 2006). Ayrıca narsisizm eğilimi olan kişilerde, hayatlarını bir yarış içerisindeymiş gibi yaşamak söz konusu olduğu belirtilmiştir. Bahse konu yarış, yani narsistlerin hedefledikleri şeyleri kazanmaları durumunda yoğun böbürlenme görülürken, kayıpları ise çok yoğun bir öfkeye neden olabilmekte olduğundan bahsedilmiştir(K. Jonason vd., 2018). Tüm bunların yanında narsistlerin, entelektüel yeteneklerini, kendi nesnel ölçütlerini ve duygusal zekâlarını abartma eğiliminde oldukları araştırmalarda ortaya çıkmıştır(Lobbestael, de Bruin, Kok ve Voncken, 2016). Narsistlerin sadece kendileri hakkında iyi hissetmedikleri, diğerlerinden daha iyi oldukları ve etraflarındakilerin saygısını ve hayranlığını hak ettiklerini düşündükleri de yine başka çalışmalarda bulunmuştur(Zajenkowski, Maciantowicz, Szymaniak ve Urban, 2018).

Bir diğer taraftan ise narsisizmin kökeninde, içsel başarısızlık, düşük özgüvenin bir dışsal yansıması olarak ortaya çıktığı da öne sürülmüş(Marie Hartwell-Walker, 2018) hatta aşağılık kompleksinin narsisizmde yer aldığı

belirtilmiştir(Ni, 2018). Narsisizmi sub-klinik ve klinik olarak ikiye ayırırken, basitçe, kişinin kendini aynada kontrol etmesi, biraz övünmesi ve kendini beğenmesi normal narsisizmin bir parçası olarak yorumlanabilir. Klinik narsisizmde, sürekli başarıma isteği, övünme ve takdir isteği, bireyin kendisini sürekli haklı durumda görmesi yer alır(Hartwell-Walker, 2018).

Yanı sıra, Amerikan Psikiyatri Birliği(2013)tarafından yayınlanan Ruhsal Bozuklukların Tanı kitabı DSM-5'te, narsistik kişilik bozukluğu ise şu şekilde yer almaktadır,

A)Aşağıdakilerden beşi veya daha çoğu ile belirli, erken erişkinlikte başlayan ve değişik bağlamlarda ortaya çıkan, büyüklenme, beğenilme gereksinimi ve eş duyum yapamama ile giden yaygın bir örüntü:

1. Büyüklenirler (örn. Başarılarını ve yeteneklerini abartır, gösterdiği başarılarla oransız biçimde üstün biri olarak görünme beklentisi içindedir.).
2. Sınırsız başarı, güç, zekâ, güzellik ya da yüce bir sevgi düşlemleriyle uğraşır durur.
3. Özel ve eşi benzeri bulunmaz biri olduğuna ve ancak özel ya da üstün diğer kişilerce ya da kurumlarca anlaşılacağına ve ancak onlarla ilişki kurması gerektiğine inanır.
4. Çok beğenilmek ister.
5. Hak ettiği duygusu içindedir.
6. Kendi çıkarı için başkalarını kullanır.
7. Eş duyum yapamaz: Başkalarının duygularını ve gereksinimlerini anlamak istemez.
8. Sıklıkla başkalarını kıskanır ya da başkalarının kendisini kıskandığına inanır.
9. Başkalarına saygısız davranır, kendini beğenmiş davranışlar ya da tutumlar sergiler.

Yukarıda bahsedilen tanı kriterlerini bir bireyin karşılaması durumunda, patolojik yani narsistik kişilik bozukluğu olarak tanımlanması söz konusudur. Diğer kişilik bozuklukları gibi, bu kişilik bozukluğunda da, sosyal işlevselliğin

bozulması ve semptomların bir bireyin birçok yaşamsal alanında yer alması, sürekli olması gerekmektedir.

Bazı araştırmacılar, DSM tanı kriterlerinin, büyüklenmeci narsisizm üzerinde yoğunlaştığı ve kırılğan narsisizm yapısının klinik narsisizm için yeteri kadar dikkate alınmadığını öne sürmüştür(Cain, Pincus ve Ansell, 2008).

Narsistik kişilik bozukluğu ile ilgili yapılan bir diğer araştırmada, büyüklenmeci narsisizmi yüksek bulunan bireylerin, histrionik kişilik bozukluğu ve antisosyal kişilik bozukluğu bulgularının daha yüksek, kırılğan narsisizmi yüksek olanlarda ise çekingen kişilik bozukluğu puanlarının daha yüksek olduğu bildirilmiştir(Dickinson ve Pincus, 2003).

2.1.2.2 Makyavelizm

Makyavelizm deyiminin kökeni Rönesans döneminde yaşamış İtalyan siyasetçi ve yazar Niccolò Machiavelli'ye dayanır. 1513 yılında Prens veya Hükümdar olarak da Türkçeye çevrilen eserinde devlet yönetmekle ilgili birçok farklı dinamiği öne süren Machiavelli, devletlerin kamuda düzen sağlamaları için birçok yöntem kullanmaları gerekebileceğinden ve bunların amaca giden yolda mubah olduğundan bahsetmiştir(Jones ve Paulhus, 2009). Machiavelli, kendisi politikacı bir birey olarak, siyasilerin izlemesi gereken yol olarak bugün Makyavelizm'in tanımlandığı içeriği ortaya sürmüştür. Necdet Adabağ, Machiavelli tarafından yazılan Hükümdar kitabının çevirisinin önsözünde belirtmiştir ki amaca giden her yol mubahtır anlayışı, Makyavelli'nin devlet yönetme politikası olarak ortaya atılmış, daha sonra ise birçok sosyal ve örgütsel alanda benimsenmiştir. Makyavelizmin kökeni de bu anlayışa dayanmakta olup, birçok alanda da karanlık bir kişilik özelliği olarak otaya sürülmüş, hatta anlayışı ortaya süren Machiavelli'nin ötekileştirilmesine ve şeytanlaştırılmasına neden olmuştur. Ancak, Adabağ belirtmiştir ki bu anlayış başlıca devleti ilerletmek ve yönetmek için Machiavelli tarafından ortaya sürülmüş ancak daha sonra birçok alanda bu anlayış yaygınlaşmıştır(Machiavelli, 2014).

Makyavelizm bireylerin kendi çıkarları için diğer insanları kullanmalarını kapsayan bir kişilik özelliği olarak tanımlanmaktadır. Makyavelizm eğilimi

olan bireyler kendi amaçlarına ulaşmak için diğer bireyleri araç olarak görür ve onları kendi çıkarları doğrultusunda kullanabilir. Makyavelist bireyler, ikna etme, kendini açıklama ve kendi yollarını bulmak için manipülasyona başvurma ve bu durumu kullanma eğilimindedir(Rauthmann ve Will, 2011).

Makyavelizm'in kökenini üzerine yapılan araştırmalarda Makyavelizm'in evrimsel açıdan incelendiğinde bencillik geni veya bir tür zeka kavramı olarak varlığından söz edilir. Bencillik geni dendiğinde, Makyavelistler, kendi çıkarları ve yaşamsal değerleri uğruna gelişmiş yaşama becerilerine sahip olarak yorumlanabilir. Öncelikle, Makyavelist Zekâ kavramının Türkçe karşılığı üzerinde bir ortak karara rastlanmadığı belirtilmelidir. Bu kavrama İngilizce dillerinde yapılan araştırmalarda kullanılan 'Machiavellian Intelligence' denmektedir. Makyavelist Zekâ bir hipotez olarak öne sürülmüştür ve insanların ayırt edici bilişsel yeteneklerinin, sosyal rakiplerini elemek, daha yüksek sosyal başarılar ve üreme başarısı elde etmek için "Machiavellian" stratejiler geliştirdiğini öne sürmektedir. Bu stratejilerin başını, pratik, çözüme giden en kısa yola gibi bilişsel becerilerin kapsadığı söylenmektedir. Bununla birlikte Makyavelist zekâ, kolay öğrenen, pratik, yüksek başa çıkma ve strateji geliştirme becerilerini de kapsamaktadır(Gavrilets ve Vose, 2006).

Makyavelistlerin, daha az duygusal tepkiler gösterdiği ve diğer insanların durumlarına ve kişisel tercihlerine daha az ahlaki sorumluluk ile yaklaştıkları belirtilmiştir. Bununla birlikte genel bir duygusal soğukluk veya duygu eksikliği yaşadıkları belirtilmiştir. Ancak bu durumun onların duygusuz olmadıkları sadece duygu kontrolleri üzerinde olumlu bir yönetim becerisine sahip oldukları anlamını taşıdığı belirtilmiştir. Diğer bireyler ile sığ ve duygudan yoksun ilişkiler geliştirdikleri, bu durumun onları kendilerini korumak için geliştiği ve aynı anda bu durumun sıcak empatinin önüne geçtiği söylenmiştir. Kendileri hakkında az bilgi vererek ve hatta bazı yanlış bilgiler vererek, başkaları üzerinde kontrol sağlamak gibi davranışlarda bulunabilecekleri ortaya sürülmüştür. Yalan söyleme ve hile yapmakla ilgili tutumlarda bir sorun görmedikleri ve bunun aslında düşük vicdani sorumluluğa sahip oldukları ile bağlantılı olduğu bu yüzden ise bu da az suçluluk ve vicdan azabı gösterdikleri bildirilmiştir. Bunların yanında ise, Makyavelistlerin aslında daha

yüksek dürtü kontrolüne sahip olduklarını, uzun hedeflere ulaşmayı anlık zevklerden daha çok kullandıkları belirtilmiştir(Rauthmann ve Will, 2011).

Dahling ve Kuyumcunun yaptıkları araştırmada, Makyavelizm ölçeklerinden daha yüksek puan alan Makyavelistler, diğerlerinin misilleme yapmadığı durumlarda başkalarına ihanet etmeye daha istekli olabilirler, bu bakımdan ise daha düşük etik standartlara hatta etik olmayan davranışlarda bulunma eğiliminde olabilirler. Makyavelistler yapılan araştırmalarda sıklıkla diğer karanlık kişiliklerden daha fazla yalan söylemeyi uygun buldukları bildirilmiştir(Dahling ve Kuyumcu'dan aktaran Giacalone ve Promislo, 2013). Ancak, işyerinde yapılan bir çalışma, Makyavelcilik ile gelir arasında pozitif bir ilişki olduğunu, ancak sadece yüksek eğitimli erkekler için bu durumun geçerli olduğunu, eğitimsiz erkekler içinde ise bu durum ters yönde ilişkili olarak ortaya çıktığı bilinmektedir. Daha genel olarak, yüksek Makyavelciler daha az yönetsel denetim ve daha fazla özerkliğin olduğu yapılandırılmamış çalışma ortamlarında iyi bir eğilim gösterir(Turner ve Martinez'den aktaran K. Jonason, D. Webster, P. Schmit, P. Li ve Crysel, 2018).

Ináncsi, Láng ve Bereczkei tarafından 2016 yılında yapılan bir araştırmada Makyavelizm'in, partnerlerdeki sıcaklık-güvenirlilik, dışadönüklük, açıklık, anlaşılabilirlik, samimiyet ve sadakatin önemi ile negatif ilişki gösterdiği bulunmuştur. Makyavelizm puanlarının ideal eş bulmada, partnerlerinin yüksek sosyo-ekonomik statülerinin olması ile de olumlu ilişki gösterdiği belirtilmiştir(Ináncsi, Láng ve Bereczkei, 2016). Simon ve arkadaşlarının yaptığı bir diğer araştırmada ise Makyavelizm puanları arttıkça yalan söyleme becerilerinin de arttığı, bireylerin söyledikleri yalanları daha iyi hatırladıkları belirtilmiştir(Simon, Williams, Wolfe ve Hessler, 2015). Brewer ve Abell'in(2017) yaptığı araştırmada ise Makyavelistlerin partnerleri üzerinde duygusal istismara daha yatkın oldukları ve daha kontrolcü davranışlar sergiledikleri bulunmuştur. Lange, Paulhus ve Crusius (2017) yapmış oldukları meta-analiz çalışmasında ise 3127 kişi çalışmaya dâhil edilmiş ve sonuç olarak imrenme ve kıskançlık tutumlarının, makyavelistlerde, psikopatinin artmasına neden olduğu ortaya sürülmüştür.

2.1.2.3 Psikopati

Psikopati sözcüğü Eski Yunanca “Psi” yani can, ruh anlamına gelen sözcük ve “pathos” yani acı, ızdırap, hasar, felaket anlamına gelen bir diğer sözcüğün birleşiminden meydana gelmiştir. Psikopati bu bakımdan hasar veren, felaket yaratan, kötü ruhlu gibi anlamlara gelmektedir(Maxwell, 2008). Psikopati eğilimi olan bireyler ise entelektüel kapasiteleri normal olan fakat ahlaki değerlerden yoksun olan, pişmanlık duymayan, dürtüsel, kontrolsüz ve başkalarının maddi veya manevi anlamda zararına dokunabilecek davranışlarda bulunan bireylerdir(Hudek-Knežević, Kardum ve Mehić, 2016). Psikopatide bireylerin empati becerilerini kullanma konusunda araştırmacılar tarafından farklı görüşler ortaya sürülmüştür. Bunlardan birincisi psikopatların empati becerilerinin olmadığı yönünde olsa da, bir diğer araştırma psikopatide empatinin açma-kapama mekanizması ile var olduğunu, yani, empati yapabilme özelliklerinin kendi kontrollerinde olan kapat-aç mekanizması ile işlettiklerini öne sürmüştür(Meffert, Gazzola, den Boer, Bartels ve Keysers, 2013).

Psikopatlar dürtüsellüğün uzantısında detaylıca düşünmeden ani ve keskin kararlar alma eğilimindedir. Ahlak dışı davranma eğilimi, insanları hor görme, onlarla alay etme eğilimi, kandırma görülebilir. Ancak bu durumun, bir başka bireyi kullanma, üzme veya zarar verme davranışlarında bulunmalarının etik dışı, ahlak dışı veya başka bir durum olarak görmemelerinden kaynaklandığı belirtilmiştir. Bunun yanında psikopati eğiliminin, bireylerde heyecan arama davranışında sıklıkla buldukları, bu davranışın ise sıklıkla psikopatların bir suç işlemelerine veya kural ihlali yapmalarına neden olduğu belirtilmiştir.

Robert Hare belirtmiştir ki, psikopatlar, davranışlarının başkaları üzerindeki etkilerinin az farkında olduğu ve başkaları üzerindeki tutumlarını kontrol edemedikleri için üzüntü sergileyebilirler. Psikopatların psikolojik ya da duygusal sorunlara sahip olduklarını düşünmedikleri ve davranışlarını, kabul etmedikleri toplumsal standartlara uyacak şekilde değiştirmek için hiçbir neden görmedikleri de belirtilmiştir(Hare, 2016).

Tüm bunların yanında psikopatide cazibe ve çekicilik ilgi çeken bir diğer konudur. Garip bir şekilde psikopatlar diğer insanlara çekici gelen bir

görüntüye sahip olduğu bildirilmiştir. Bunun nedeni olarak, özgüven, cesurca hareket edebilme ve bazı davranışlarının sonucunda kötü bir sonuca ulaşsa bile bundan etkilenmeyen bir kişiliğe sahip olması şeklinde yorumlar vardır. Psikopatide uzun dönemli ilişkileri sürdürmemeye, başkalarına hatta yakın çevreye bile bağlılık ve sadakatsizliğin görülebileceği bildirilmiştir(Dutton, 2013). Psikopatlar ile ilgili yapılan bir araştırmada ise psikopatlarla ilgili ilginç bir bilgiye ulaşılmıştır. Araştırmada psikopatların 'kurban' tanıma olarak kötü veya aciz ruh halindeki bireyleri çabuk keşfettiği saptanmıştır. Şöyle ki, bir ortamda kim daha kolay kandırılabilir veya kurban edilebilir psikopatlarca daha kolay anlaşılır bir durum olarak ortaya sürülmüştür(Denardo Roney, Falkenbach ve Aveson, 2018).Bir diğer psikopati özelliği olarak düşünülen ise psikopatların ödül-ceza mekanizmalarının sağlıklı çalışmadığı yönündedir. Şöyle ki, psikopatlar birçok defa başları derde girmesine rağmen veya belirli bir davranışlarının sonucunun kötü bir getirisi olacağını fark etmelerine rağmen bunu bir sorun olarak algılamadan, davranışlarını sürdürmelerini gözlemlenmektedir(Byrd, Loeber ve Pardini, 2013).

Hare'e göre, psikopati, birincil ve ikincil psikopati, olarak ikiye ayrılmaktadır. Birincil psikopati, yüzeysel çekicilik, bencillik, büyülenmecilik, aldatma eğilimi, manipülatif ve sığ davranışların yanında vicdani ve empati yoksunluğunun yer aldığı durumdur. İkincil psikopati ise dürtüsellik, zayıf davranış kontrolleri, heyecan ihtiyacı, sorumsuzluk, çocukluk çağında davranım bozuklukları ve yetişkinlikte antisosyal davranışlar ile süregelmektedir(Hare'den aktaran Lesha ve Lesha, 2012).

Adli alanlarında ilgisini çeken psikopati kavramı, adli vakaların önemli bir kısmını oluşturan antisosyal bireyler için sıklıkla dile getirilmiştir(Walters ve DeLisi, 2015). Agresiflik, şiddet eğilimi, bencillik, manipülatiflik, sosyal normlara uyumsuzluk ve vicdan eksikliği gibi özellikler psikopatinin özellikleri olarak bildirilmiştir. Bu belirtiler hem Antisosyal(Toplumdışı) Kişilik Bozukluğunda(ASKB) hem de psikopatide görülebilmektedir(Hare ve McPherson, 1984, Byrd, Loeber ve Pardini, 2013). Ancak bu durumun her zaman geçerli olmadığı yapılan bir araştırmada ortaya sürülmüştür. Yapılan araştırmada bir cezaevi popülasyonunun %80'inin ASKB tanısını karşıladığı

ancak sadece %15'inin psikopati belirtileri gösterdiği bildirilmiştir(Ogloff, 2006).

DSM-5(2013) Tanı kitabında, Antisosyal(Toplumdışı) Kişilik Bozukluğu tanı kriterleri ise şu şekildedir;

- A) Aşağıdakilerden üçü (ya da daha çoğu) ile belirli, 15 yaşından beri süregelen, başkalarının haklarını umursamayan ve çiğneyen yaygın bir örüntü:
1. Tutuklanmasına yol açan yineleyici eylemlerde bulunmakla belirli olmak üzere, yasal yükümlülüklere uymama.
  2. Sık sık yalan söyleme, takma adlar kullanma ya da kişisel çıkarı ya da zevki için başkalarını dolandırma ile belirli düzmecilik
  3. Dürtüsellik ya da geleceğini tasarlamama.
  4. Sık sık kavga dövüşlere katılma ya da başkalarının hakkına el uzatma ile belirli olmak üzere sinirlilik ve saldırganlık.
  5. Kendisinin ya da başkalarının güvenliliğini umursamama.
  6. Sürekli bir işinin olmaması ya da parasal yükümlülükleri yerine getirmeme ile belirli, sürekli bir sorumsuzluk.
  7. Başkasını incitmesi, başkasına kötü davranması ya da başkasından çalması durumunda aldırmaçlık gösterme ya da yaptıklarına kendince bir kılıf uydurma ile belirli olmak üzere vicdan azabı çekmeme (pişmanlık duymama).
- B) Kişi en az 18 yaşındadır.
- C) 15 yaşından önce davranım bozukluğu olduğuna ilişkin kanıtlar vardır.
- D) Toplum dışı davranışlar yalnızca şizofreni ya da ikiüçlü bozukluğun gidişi sırasında ortaya çıkmamıştır.

2.2 Duygusal Zeka Kavramı

Genel olarak zekâdan bahsedildiğinde, bireyin genel zihinsel kazanım ve yetenek seviyesi kast edilir ve bu da bir kişinin akademik ve mesleki başarısı göz önüne alınarak değerlendirilebilir. Her ne kadar genel zeka, bir kişinin genel entelektüel işleyişini gösterse de, onu oluşturan daha spesifik zekalar

hakkında çok az şey söyler. Genel zekayı oluşturan birçok farklı zeka kavramı tartışılmış ve birçok farklı öznel zeka kavramı öne sürülmüştür. Bunlardan bazıları, sosyal, soyut, analitik, sözel, mekanik, performans ve görsel-mekânsal zekalardır. Sosyal zeka kavramı araştırmacılar tarafından günümüzde ilgi odağı olmuş bir durum olsa da sosyal zekanın zor bir kavram olduğu öne sürülmüştür. Bu nedenle Sosyal zekâyı anlamak için araştırmacılar kavramı ikiye farklı nesnellik içinde değerlendirmişlerdir. Bunlardan birincisi, duygusal zeka ve ikincisi ise motivasyonel zeka kavramıdır. Motivasyonel zeka, başarı, bağlılık veya güç ihtiyacı gibi motivasyonların anlaşılmasını, hedef belirleme stratejilerinin anlaşılmasını içerir. Duygusal Zeka(DZ) ise duygu tanıma, hem duygu hem de duygularla ilgili bilgiyi düşünmek ve duygusal bilgileri genel problem çözme yeteneğinin bir parçası olarak işlemeyi içerir(Mayer ve Geher, 1996).

Duygular bir duruma karşılık verilen fizyolojik bir cevaptır. Duygular, tehlike, acı bir kayıp, hayal kırıklıklarına rağmen bir hedefe doğru ısrar etmek, bir eşe bağlanmak, bir aile kurmak ve birine bağlanmak gibi çok karmaşık durumların değerlendirilmesi veya varlığı açısından çok önemlidir. Duyguları tanımlamak için genellikle sekiz temel duygudan bahsedilir. Bunlar sırasıyla, öfke, korku, mutluluk, üzüntü, sevgi, sürpriz, iğrenme ve utanç duygularıdır(Culver, 1998). Duygular, duygusal zeka modelini anlamak için bir öncülük oluşturur. Çünkü duyguları içeren tüm süreçler duygusal zeka modelleri içerisinde tartışılmaktadır. Duygusal zekâ modelleri, birçok araştırmacı tarafından öne sürülmüş ve çeşitli açıklamalar ile literatürde yer bulmuştur. Literatürdeki duygusal zeka modelleri arasından bazıları, Mayer ve Salovey Modeli, Goleman Modeli ve BarOn Modelidir(Karabulut, 2012).

Psikolog Peter Salovey ve psikolog John Mayer tarafından 1990 yılında tanımlanan Duygusal zekâ kavramında, duygunun ve zekânın birbiri ile karşılıklı etkileşimleri sonucu oluştuğu üzerinedir. Mayer ve Salovey(1997) yaptıkları araştırmalar sonucunda duygusal zekâyı, bireyin kendisinin ve diğerlerinin duygularının farkında olabilmesi, duyguları anlamlandırabilmesi ve kişinin düşüncesi ve eyleminde bu bilgiyi kullanabilmesi, olarak açıklamışlardır. Kısacası duygusal zeka, duygu algılama, yorumlama ve

duyguları doğru şekilde kullanma becerilerini içerir. Bu bakımdan duygusal zeka bireyin gündelik yaşamını sürdürebilmesi için son derece önemlidir. Duygusal zeka sözel olmayan iletişimin, mimiklerin, ifadelerin ve duygusal tepkilerin farkındalığını da kapsayan derin bir özellikler spektrumunu kapsar(Mayer ve Geher, 1996). Kişinin duygusal zekâ seviyesi çalışma ortamında işteki başarısını ve kişisel doyumunu doğrudan etkilemektedir. Kişiler duygusal zekâlarını doğru bir şekilde kullanabilirlerse, çalışma hayatında karşılaştıkları zorluklarda fiziksel güçlerini ve çalışma performanslarını iyi bir şekilde kullanmayı başarabilirler. Duygusal zekâsı yüksek olan kişiler tükenmişlikle, stresle, depresyonla ya da diğer başka olumsuz duygularla daha iyi baş edebilme yetisine sahiptirler. Duygusal zekâsı düşük olan kişilerin içsel motivasyonları da düşük seviyede olduğundan, bu kişilerin tükenmişlik yaşama olasılığı yüksektir. Böyle kişiler olaylar karşısında kendilerini yetersiz hisseder, duygularını hafifletmek için kaçış yolları arar, çevresine karşı empati kuramaz ve giderek duyarsızlaşırlar(Mayer ve Salovey, 1997). Dr. Nicola Schutte ise, Schutte Duygusal Zeka ölçeğini Mayer ve Salovey modeli üzerinden geliştirilmiştir. Bu modelde dört temel öge bulunmaktadır. Bunlar duyguların algılanması, duyguların kullanılması, bireyin kendisi ile ilgili duyguların yönetmesi ve başkalarının duygularının yönetilmesi'dir(Schutte, Malouff, Simunek, McKenley ve Hollander, 2002).

Bir diğer DZ modeli ise Goleman tarafından öne sürülmüştür. Goleman duygusal zekayı 5 farklı başlık altında incelemiştir. Goleman belirtmiştir ki duygular doğru kullanıldığında, başarılı ve tatmin edici bir yaşam için vazgeçilmez bir araçtır. Ancak duygular kontrolden çıktığında bu birey için birçok kötü sonuç doğurabilir. Gündelik hayatta, diğer insanlarla ilişkiler, öz kimlik ve bir görevi tamamlama yeteneğini etkiler. Tüm bu süreçlerin yer aldığı beş başlık ise Goleman'nın DZ modelinde şöyle sıralanabilir,

1. Duygularını bilmek: DZ'nın temel taşı olarak isimlendirilebilir. Duyguları andan ana bilişsel ve etkili bir şekilde izleyebilme yeteneği, psikolojik içgörü ve kendi kendini anlamayı içerir.

2. Duygularını yönetmek: Duyguları uygun şekilde kullanmak, kendi kendine farkındalık yaratan bir yetenektir. Kendini rahatlatma becerisine sahip olmak, şiddetli endişe, kasvet veya huzursuzluktan kurtulmak için kritik öneme sahiptir.

3. Kendini Motive Etmek; Bir hedef için ilerlerken hangi duygularla ilerleneceğini bilmek, öz motivasyon ve ustalık ve yaratıcılık için çok önemlidir. Bu motivasyon, hazzı geciktirir ve yanıltıcı dürtüsellliği durdurarak, her türden başarının temelini oluşturur.

4. Başkalarının duygularını tanımak: Duygusal öz-farkındalık üzerine kurulu bir başka yetenek olan empati, temel "insan becerisidir". Empati becerisi yüksek olan insanlar, başkalarının neye ihtiyaç duyduğunu veya ne istediğini algılayabilir.

5. İlişkileri Yönetme: İlişkiler, büyük ölçüde, diğerlerinin duygularını yönetme becerisidir. Bu yetenek liderlik ve kişilerarası etkinliğin altındadır(Culver, 1998).

Bar-On DZ modelinde ise, Duygusal zeka, bilişsel olmayan yetenekler, yeterlilikler ve beceriler dizisi olarak tanımlanmıştır. Bunlar, kişinin çevresel talepler ve baskılarla başa çıkma yeteneğini etkiler. Bar-On, duygusal zekanın bireyin kendi farkındalığı, başkalarını anlamak ve duygu okuyabilmek, bireyin kendi duygularını düzenleme ve kendini kontrol etme becerileri, iç motivasyon, enerji ve başkalarını motive edebilme, liderlik, ve başkalarını yönetebilmek için önemli olduğunu öne sürmüştür. Bar-On'a göre Duygusal zekâ zaman içinde gelişir, değişir ve iyileşir. Bar-On'un modelinde duygusal zeka sonuç odaklı değil süreç odaklı bir yapıya sahiptir. Bu modelde beş faktör yer almaktadır bunları içsel DZ, kişilerarası DZ, Stres yönetimi DZ, Uyumluluk DZ ve Genel Mod DZ'dir(Furnham, 2012).

2.3 Empati Kavramı

Empati kavramı çok uzun yıllardır tartışılmakta olan bir durumdur. Empati bir başka bireyin duygularını tanıma, algılama ve onun hislerini hissedebilme olarak yorumlanabilir. Bu durum bireyi karşı taraftaki bireyin ayakkabılarının içinde hissetmesine veya onun gemisinde nasıl işler döndüğünü anlamasına yardımcı olabilir. Bu durum bireyin yaşamsal faktörü olabilir. Empati duygusal

zekanın bir alt kolu olsa da tek başına ayrı olarak ölçülebilen ve araştırılan bir kavram olmuştur. Empati bireyin, diğer bireyleri anlamasında yorumlamasında öncü rolü üstlenir. Yapılan araştırmalar empati yapan bireylerin daha yüksek duygusal zekaya sahip olduklarını bildirmişlerdir. Bununla birlikte empati kavramı çeşitli araştırmacılar tarafından farklı kategorize çalışmaları için araştırılmıştır. Daniel Goleman ve Paul Ekman empati kavramını üç kategoriye ayırmıştır. Bunlar bilişsel empati, duygusal empati ve şefkatli empati kavramlarıdır. Bilişsel empati, bir insanın nasıl hissettiğini ve ne düşündüğünü anlayabilmesidir. Bilişsel empati bireyi daha iyi iletişimci yapar, çünkü bilgiyi diğer insana en iyi ulaşacak şekilde iletmesine yardımcı olur. Duygusal empati, başka bir kişinin duygularını paylaşma yeteneğidir. Bu empati türü, bireyin başkalarıyla duygusal bağ kurmasına yardımcı olur. Şefkatli empati (aynı zamanda empatik kaygı olarak da bilinir) basitçe başkalarını anlamanın ve duygularını paylaşmanın ötesine geçmesi durumudur. Bireyin yardım etmesine ve bir diğer bireyi korumasını sağlar (Decety ve Moriguchi, 2007; Goleman ve Ekman'dan aktaran Bariso, 2018).

Ancak, empati her zaman iyilik için kullanılan bir beceri değildir. bazı araştırmalar göstermişlerdir ki, duygu tanıma ve empati becerileri, insanları sömürmek için kullanılan bir beceri olabilmektedir (Bloom, 2015). bunun yanında, empatinin her zaman işlevsel veya yaşamı kolaylaştıran bir özne olmadığı konusunda ise bazı bilgiler bulunmuştur. 200 kişinin katıldığı araştırma Buffone ve Poulin tarafından yürütülmüştür. Araştırmada, yüksek empati becerisine sahip bireylerin, dış tehlike ve dış üzüntüleri kendi iç süreçlerine yansıttıkları için sinir sistemlerinde ve ruh hallerinde ciddi bozulmalar yaşayabildikleri tespit edilmiştir. Buffone'nın belirttiğine göre, önemli olan empati türlerindeki farkı tanımak, empati derecelerini anlayabilmektir. Bunun gibi şiddetli empati becerileri, kaygı bozuklukları, depresyon bozuklukları ve merkezi sinir sistemine bağlı, kalp-ritim bozuklarına kadar geniş bir sağlık sorunlarını getirebilmektedir (Buffone ve Poulin, 2014).

Empatinin, bireyler arasında deneyimlerin, ihtiyaçların ve arzuların paylaşılmasını sağlayan ve sosyal yanlısı davranışı destekleyen duygusal bir köprü olarak adlandırılabilir, kritik bir kişilerarası ve toplumsal rol oynadığı öne sürülmüştür. Dahası, merhamet ve bireylere yardım etme gibi becerilerin, başkalarının acılarına karşı gerçekleştirilebilen bir eylem olarak empati tarafından sağlandığı veya empati ile birlikte var olduğu söylenmiştir(Riess, 2017). Empatinin, diğer bireylere yardım etmek ile ilişkili olduğu da Macaskill ve arkadaşlarının yapmış olduğu araştırmada ortaya sürülmüştür(Macaskill, Maltby ve Day, 2002). Honneth ve arkadaşlarının yaptığı bir araştırmada ise, çocukların doğal olarak diğer tüm insanları insan olarak algılamayı öğrendiklerini ve empatilerini bu süreç ile birlikte geliştirdiklerini iddia etmişlerdir. Ancak bireyler bu bakımdan bu becerilerini toplumsal olarak yeniden düzenleyebilir veya farklı amaçlarla geliştirebilirler(Honneth'ten aktaran Fuchs, 2017). Cassels, Chan ve Chung(2010) tarafından yapılan bir araştırmada ise, empatinin kültürler arası etkilendiği ve bazı kültürlerde daha farklı durumlar karşısında empati becerileri geliştiren kültürel yapılar olduğu bildirilmiştir. Konrath'ın(2017) yaptığı araştırmada ise 100,000'in üzerinde katılımcı yer almıştır ve bu analizlerde, her ülkede daha farklı empati seviyesine ulaşıldığı buradan da yola çıkarak, herkesin ortalama bir empati seviyesine sahip olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

2.4 Sömürücülük Kavramı

Sömürü Türk Dil Kurumuna göre; Bir ulus veya devlet, diğer bir ulusun veya devletin doğal kaynaklarından, ekonomik değerlerinden çıkar sağlamak; Bir kimseden veya bir şeyden haksız ve sürekli çıkarlar sağlamak olarak açıklamaktadır. Sömürücülük ise sömürü yapan kimse olarak belirtilmiştir(Türk Dil Kurumu, 2019).

Psikoloji ve sosyal bilim araştırmalarında, uzun süredir sömürücülük üzerine veya bireylerin haksız bir şekilde başkalarını kendi çıkar veya avantajları için kullanmalarına yönelik bir ilgi vardır(Brunell vd., 2013) Sömürücüler birçok farklı alanda insan hayatının içerisinde yer alır. Sömürücü insanlar, mütevazı, içten ve dürüst olmanın aksine nispeten, aldatıcı, açgözlü, iddialı, ikiyüzlü,

övünen ve narsistik olarak tanımlanabilir(Hodson, 2013). Kohut, narsisizm araştırmasında belirtmiştir ki, sömürücülük narsisizmin bir özelliğidir. Bu bakımdan incelendiğinde, narsisizm ile sömürücülük birlikte işlenen bir konu olarak yorumlanabilir(Kohut'tan aktaran Brunell vd., 2013). Narsisizm ölçeklerinde de yer alan sömürücülük, narsistik bireylerin diğer insanları kullanması ve üstünlük duygusunu sürdürebilmeleri için kullandıkları bir özellik şeklinde yorumlanmıştır(Campbell ve Green'den aktaran Wood, Tesser ve Holmes, 2008). Sömürücülüğün bir başka narsisizm alt boyutu olan hak iddia etme davranışıyla da ilişkili olduğu daha önceki çalışmalarda bulunmuştur. Hak iddia etme boyutu, bireyin kendini diğer bireylerin üstünde hak sahibi olarak gördüğü ve kendine özel bir ayrıcalık tanınması gerektiğiyle ilgili davranış ve inançların olduğu bir kişilik özelliği olarak açıklanabilir(Book vd., 2016).

Bir başka açıklamada ise sömürücülüğü, narsistin dışadönük bir davranışı olarak, bireyleri kandırma ve kendi onay arama davranışı ve sonucundaki kendini düzenleme/doğrulama isteğinin yerine getirilmesi için kullandığı bir yöntem olarak ortaya çıktığı yazılmıştır. Yani, narsisizmde sömürücülüğün sadece kendi düzen ve amaçlarına ulaşmak için bir yöntem olarak kullanılması değil, kendi düzenlerini korumak ve kendilerini haklı çıkarmak, doğrulamak için de bu yöntemin kullanılabileceğinden bahsedilmiştir(Campbell ve Green'den aktaran Wood, Tesser ve Holmes, 2008).

Sömürü kavramı narsisizmin bir alt özelliği olarak birçok defa ele alınıyorsa da, yapılan alışmalarda birçok farklı kişilikte bir alt özellik olarak sömürü özelliğinin varlığını öne sürmektedir. Sömürü isyankârlık, uyumsuzluk, düşmanlık, başkalarına karşı ilgi ve hoşgörü eksikliği ile kavramsal anlamda bütünleştirilebilir. Sömürücü birey, diğer bireylerin duygularını ve davranışlarını kullanarak kendi çıkarlarını sağlayabilir. Sömürücülük, diğer insanları kendi hikâyene inandırabilme, insanları manipüle etme ve bunu kasıtlı olarak sürdürme becerilerini gerektirir. Sömürü yapabilmek için yüksek insan tanıma becerisi gerekebilir, çünkü insanlar her zaman sömürüye kolaylıkla açık davranışlar sergilemezler. İnsanları tanımadan sömürmek

oldukça zordur. Bireyler sömürölmek yerine kendi süreçlerini yaşadıklarından ötürü bir başkasının istekleri ve çıkarları doğrultusunda hareket etmeleri oldukça karmaşık bir süreci aktive eder. Sömürü yapabilmek için, bir bireyi tanımalı ve yönlendirme yapmak gerekir. Bu bakımdan sömürü bir beceri olarak da düşünülebilir. Sömürücölük için bireyin kendi çıkar ve menfaatleri uğruna bir diğör bireyin veya durumun araç olarak kullanılması, kasti olarak bir durumun yaratılması ve bu durum sonucunda kişinin bu durumu bir basamak olarak kullanarak çeşitli amaçlarına hizmet ettirmesi söz konusudur(Bloom, 2015).

2.5 İlgili Araştırmalar

Karanlık kişilik özellikleri incelendiğinde, gerek konu gereği gerek yeni bir araştırma olması nedeniyle bilim insanları benzer konular üzerinde farklı sonuçlar elde etmektedirler. Bu araştırmalardan bazıları duygusal zekanın ve empatinin karanlık kişilik özellikleriyle olumsuz ilişkisini bulmuşken bazıları ise olumlu ilişkilere rastlamıştır. Örneğin, Cote ve arkadaşları tarafından 2011 yılında yapılan bir araştırmada duygu düzenleme ve duygusal zekâ olgularının bireyler üzerindeki, ahlaki davranışlarını, benlik kavramı içerisindeki durumunu ve pro-sosyal davranışlarını ne derece güçlendirdiğini incelenmiştir. Araştırma iki basamakta çalışılmıştır, ilk basamakta Kanada, Toronto Üniversitesinde eğitim almakta olan 131 kişi çalışmaya katıldı. Katılımcılara Duygusal Yönetimin Durumsal Testi, Ahlaki Kimlik Testi ve Sosyal Davranış Ölçeği uygulandı. Çalışma sonucunda, ahlaki davranışların ve pro-sosyal davranışların duygu yönetimi ile duygu düzenleme ile olumlu ilişki içerisinde olduğu saptandı. Çalışmanın ikinci basamağında ise katılımcı olarak Toronto Üniversitesi'nin 252 çalışanı araştırmaya dâhil edildi. Katılımcılara Mayer-Salovey Duygusal Zeka testi, Makyavelizm ölçeği, Wonderlic Personnel Test adındaki bilişsel becerileri ölçen bir test ve bireyleri kötüye kullanma, bireyleri kötü duruma düşürme ile ilgili olan İlişkiler arası(kişilerarası) Sapkınlık Ölçeği uygulandı. Araştırma sonucunda Makyavelizm'in, kişilerarası sapkınlık ile pozitif korelasyon gösterdiği bulundu. Duygusal Zeka Ölçeğinin puanları ile Kişilerarası Sapkınlık Ölçeğinin ise doğrudan ilişkili olmadığı saptandı. Tüm bunların yanında ise

Makyavelizm'in ve kişilerarası sapkınlığın duygu düzenleme(Saloveyin duygusal zekâ ölçeği)puanları arttıkça güçlendiği tespit edildi. Duygu düzenlemenin doğrudan kişilerarası sapkınlık ile ilişkili olmadığı ancak, duygu düzenleme becerilerinin Makyavelizm ile kişilerarası sapkınlık arasındaki pozitif ilişkiyi güçlendirdiği saptandı. Araştırma genel olarak duygusal düzenleme becerilerinin hem iyi hem de kötü amaçlar ile kullanılabileceğini ortaya çıkarmıştır(Côté, DeCelles, McCarthy, Van Kleef ve Hideg, 2011).

Emanuel Jauk, H. Harald Freudenthaler ve Aljoscha C. Neubauer tarafından yapılan "Karanlık Üçlü ve Duygusal Zeka" konulu araştırmada, üç adet ölçek kullanılarak 540 öğrenci araştırmaya dâhil edilmiştir. Araştırma internet üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda Avusturya'da, Graz Üniversitesinde okuyan ve eposta listesinde kayıtlı olan tüm öğrencilere ölçek formları gönderilmiştir. 399 kadın ve 141 erkek araştırmaya geri dönüş yaparak dahil olmuştur. Araştırma kapsamında kullanılan ölçekler, Petrides ve Furnham'ın geliştirdiği Duygusal Zeka Ölçeği(DZKÖ), Mayer ve Salovey'in geliştirdiği Duygusal Zeka (sadece duyguları yönetme ve duygusal ilişkiler alt boyutları eklenmiştir)Ölçeği(DZYÖ) ve Karanlık Üçlü Ölçeğidir. Araştırma sonucunda, genel olarak cinsiyetler arasında duygusal zekâ puanları arasında fark bulunamamıştır. Erkeklerin, daha yüksek karanlık kişilik özelliklerine ve psikopatiye sahip olduğu ancak narsisizm ve Makyavelizm arasındaki puanlarda cinsiyet dağılımı açısından farklılık bulunamadığı ortaya çıkmıştır. Karanlık kişilik özelliklerinin genel anlamda birbirleri ile ilişkili olduğu ancak, erkeklerde narsisizm ve psikopatinin bağlantılı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kadın katılımcılar incelendiğinde ise psikopatinin her iki duygusal zeka ölçeğinde daha düşük puanlar ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Erkeklerdeki narsisizm ise sadece düşük DZYÖ ile bağlantılı bulunmuş, DZKÖ ile bağlantısı bulunmamıştır. Makyavelizm ve DZKÖ ise birbirleriyle olumlu ilişki içerisinde olduğu araştırma sonucunda ortaya sürülmüştür(Jauk, Freudenthaler ve Neubauer, 2016).

2017 yılında yapılan bir diğer araştırmada benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırma, Macaristan'da Pecs Üniversitesindeki eposta listesine kayıtlı olan bireylere gönderilen çevrimiçi araştırma formunu cevap verenlerle

yürütülmüştür. Formu yanıtlayan 143 kişi üzerinden gerçekleştirilen çalışmada yaş aralığı 18-33 olarak ortaya çıkmıştır. Araştırmada Birincil ve ikincil psikopati, narsisizm, Makyavelizm, duygusal zeka ve empatiyi ölçen kişilerarası tepkisellik endeksi ölçekleri kullanılmıştır. Birincil psikopati ölçeği, psikopatinin bencil ve umursamaz yanlarını değerlendirmek için ve ikincil psikopati ölçeği ise bireye zararı dokunan yaşam tarzını ve dürtüselliği değerlendiren maddelerden oluşmakta olduğu belirtilmiştir. Kişiler arası tepkisellik endeksinin ise iki alt faktör değerlendirmesinin olduğu belirtilmiş, bunların biri duyguları algılama diğeri ise empati kaygısı olarak yorumlanmıştır. Bu çalışmada narsisizmin duygusal zeka ile olumlu ilişki içerisinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Erkekler Makyavelizm’de, kadınlardan daha yüksek puan aldığı ortaya çıkmıştır ancak narsisizm ve psikopati özelliklerinde kadınlar ve erkekler benzer sonuçları elde ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Kadınlar genel olarak empatide daha yüksek puan aldığı da belirtilmiştir. Makyavelizm’in ise birincil psikopati ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Hem Makyavelizm hem de birincil psikopati ise ikincil psikopati ve narsisizmin liderlik / otorite alt ölçeği ile ilişkili olduğu ortaya sürülmüştür. Narsisizmin ise birincil psikopati ile olumlu ilişki içerisinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunların yanında, Makyavelizm’in, bilişsel empatinin duyguları algılama olarak yorumlanan faktörü ile olumlu bir ilişki içerisinde olduğu kanısına varılmıştır(Szabó ve Bereczkei, 2017).

Bir başka çalışmada ise yine karanlık kişilik özellikleri ile duygusal zekâ karşılaştırılmıştır. Çalışma kapsamında Kanada ve Amerika’da yaşayan 18 ve 92 yaş aralığında 214 ikiz kardeş değerlendirilmiştir. 2011 yılında yapılan çalışma K. V. Petrides ve diğeri tarafından yürütülmüştür. Çalışmada karanlık kişilik özellikleri ve öz değerlendirme formunda bir duygusal zekâ ölçeği kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, narsisizmin duygusal zekâ ile olumlu, psikopati ve Makyavelizm ile olumsuz yönde ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır(Petrides, Vernon, Schermer ve Veselka, 2011).

Yapılan bir diğeri çalışma ise 2013 yılında O’Connor ve Athota tarafından yürütülmüştür. Çalışmada 26 ve 45 yaş aralığında Avustralya’dan birçok farklı kurumda çalışan 884 kişi yer almıştır. Çalışmada Makyavelizm ölçeği,

Beş faktör kişilik özelliği ölçeği ve Schutte Duygusal zekâ testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, uyumluluk faktörü kontrol edildiğinde Duygusal Zeka ve Makyavelizm arasındaki negatif ilişki çok zayıf bulunmuştur. Uyumluluk ve Duygusal Zeka arttıkça, Makyavelizm özelliği azalmakta olduğu bulunmuştur. Uyumluluk arttıkça, Makyavelizm azalmakta ve Duygusal Zeka artmakta olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak, Uyumluluğun düşük olduğu değişkenler ele alındığı zaman, Duygusal Zeka ve Makyavelizm arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Bu araştırma sonucunda, duygusal zekanın genel olarak Makyavelizm'de düşük olmasına rağmen, potansiyel olarak duygusal zekanın Makyavelist bireylerde de yüksek çıkabileceği sonucuna ulaşılmıştır(O'Connor ve Athota, 2013).

Austin ve arkadaşları tarafından yapılan bir diğer araştırmada ise, Makyavelizm'in, beş faktör kişilik testi, öz-değerlendirme Bar-On duygusal zeka testi ve performans dayalı duygusal zeka testi ile ilişkisi incelenmiştir. Bar-on duygusal zekâ testinde, içsel, kişilerarası, adaptif, stres yönetimi ve genel mod olmak üzere beş alt özellik incelenmektedir. Performansa dayalı duygusal zeka testi ise deneyimsel duygusal zeka ve stratejik duygusal zeka olarak iki ana temelde ve dört alt başlıkta - duyguları algılama, kullanma, anlama ve duyguları yönetme- incelenmektedir. 2007 yılında yapılan bu çalışmada, duygusal zekâ ile Makyavelizm'in negatif yönde ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dahası, kişilerarası duygusal beceriler alt testi ile Makyavelizm diğer özelliklere göre daha fazla negatif yönlü ilişkide olduğu bulunmuştur. Bununla beraber, Makyavelizm puanları, duyguları anlama, kendi duygularını yönetme ve başkalarının duyguları yönetme özelliklerinin her biri ile olumlu bir ilişki içinde tespit edilmiştir. Özetlemek gerekirse, Makyavelizm'in, duygusal zeka ile ters ilişki içerisinde olduğu tespit edilmiştir. Buna rağmen, kendi duygularını yönetme ve başkalarının duygularını yönetme Makyavelizm ile pozitif ilişki içerisindedir ancak bu durum genel duygusal zekâ puanları ile bağlantılı bulunmamıştır(Austin, Farrelly, Black ve Moore, 2007).

Michael Wai ve Niko Tiliopoulos 2012 yılında yayınlanan bir araştırmada karanlık üçlü ile bilişsel ve duygusal empatinin ilişkisi incelenmiştir. Örneklem

olarak 139 Avusturalya Sidney Üniversitesinde eğitim gören öğrenci araştırmaya dâhil edilmiştir. Tüm karanlık üçlü kişilikleri, duygusal empati ile düşük ilişki göstermiştir. Ancak bilişsel empati ile olan ilişkide anlamlı bir bağlantı bulunamamıştır. Yanı sıra, narsisizm ile bilişsel empati pozitif yönde anlamlı ilişkide çıkmıştır. Makyavelizm ve psikopatinin, genel olarak daha düşük empati seviyesi ile bağlantılı olduğu ortaya çıkmıştır. Bununla beraber, empati eksikliklerinin ana belirleyicisi olarak psikopatinin önemli rol üstlendiği sonucuna ulaşılmıştır(Wai ve Tiliopoulos, 2012).

Bir diğer araştırmada ise, Emrah Özsoy ve Kadir Ardıç'ın 2017 yılında karanlık üçlü olarak bilinen psikopati narsisizm ve Makyavelizm'in, iş tatminine etkisi incelenmiştir. Türkiye, İstanbul'da olan iki farklı sigorta şirketinde çalışan 204 kişi ile yürütülmüş olan çalışmada, karanlık kişilik özelliklerinin iş tatmini ile negatif ve anlamlı bir ilişkisi olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda, Makyavelizm ve Psikopatinin iş tatmini ile narsisizme kıyasla daha yüksek şiddetli ilişkide olduğu belirlenmiştir. Bu çalışma kapsamında yazarın yaptığı değerlendirmede narsisizm 'in içsel değerlendirme mekanizmaları iş tatminini, yüksek doyum, yüksek öz benlik değerleri nedeni ile daha olumlu anlamda değerlendirdiği şeklinde yorumlanmıştır(Özsoy ve Ardıç, 2017).

"İş yerinde karanlık üçlü: bir kamu kuruluşunun iç denetim biriminde araştırma" konulu çalışma ise Enver Aydoğan ve Salih Serbest tarafından 2017 yılında yürütülmüştür. Araştırmada bir kamu kurumunun iç denetim bölümünde çalışan 78 kişi yer almıştır. Çalışma sonucunda, narsisizmin cinsiyete göre farklılık göstermediği ancak genç yaşlarda daha yüksek narsisizm puanına ulaşıldığı bildirilmiştir. Psikopati özelliği incelendiğinde ise yaşa, cinsiyete ve çalışma süresine göre farklılık bulunamamıştır. Medeni duruma göre yapılan değerlendirmede ise, narsisizm ve psikopati kişilik özelliklerinin bekârlarda daha yüksek evlilerde ise daha düşük olarak ortaya çıktığı belirlenmiştir. Makyavelizm düzeyi ise, demografik değişkenlere göre hiçbir belirgin değişim göstermediği sonucuna ulaşılmıştır(Aydoğan ve Serbest, 2019).

Yapılan bir diğ er araştırmada ise karanlık kişilik özellikleri ile yalnızlık araştırılmıştır. Zhang ve arkadaşları tarafından in’de 2015 yılında 396 kişi üzerinde yapılan çalışmaya 13 ve 19 yaş arasındaki ergenler katılmıştır. Araştırmada z-değerlendirme Schutte Duygusal Zeka Testi, uzmanın değerlendirdiği Mayer Salovey Duygusal Zeka Testi, yalnızlık testi ve Karanlık l leği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, hem karanlık l özellikleri toplam puanının, hem de üç karanlık kişilik özelliğinin her birinin, ergenler arasında yalnızlık ile ilişkili bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Narsisizm, yalnızlık ile negatif bir ilişki kurarken, Makyavelizm ve psikopati, yalnızlık ile pozitif olarak ilişkilendirilmiştir. Makyavelizm’i ve psikopatisi yüksek olan bireylerde, SDZT puanlarının belirgin şekilde daha düşük seviyelerde olduğu ortaya çıkmıştır. Makyavelizm arttıa ise, Mayer Salovey Duygusal Zeka testi sonuçlarında belirgin şekilde azalma olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Narsisizmde ise Yüksek Schutte Duygusal Zeka Testi puanları arasında olumlu bir ilişki olduğu çalışma kapsamında elde edilmiştir. Makyavelizm’in ise düşük Schutte Duygusal Zeka Testi puanları ile birlikte yalnızlık üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır(Zhang, Zou, Wang ve Finy, 2015).

Daniel R. Ames and Lara K. Kammrath tarafından 2004 yılında ABD’de Kolombiya niversitesinde master düzeyinde eğitim gören 143 kişi üzerinde yapılan çalışmada, kişilerarası duyarlılık testi, narsisizm testi, zgven testi, sosyal beceriler testleri kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, narsisizm puanları arttıa duygusal becerilerinin değerlendirilesinde bozulmalar olduğu ve bu bozulmaların bireyin duygusal kapasitesini olduğundan çok daha yüksek algıladığı bulunmuştur(Ames ve Kammrath, 2004).

Konrath ve arkadaşlarının 2013 yılında yapmış olduğu araştırma ise iki farklı çalışma kapsamı ile yürütülmüştür. İlk çalışmada, sömürücülüğün, dispoziyonel empati ile duygu tanıma becerileri arasındaki ilişkisi incelenmiştir. Çalışmaya Amerika’da eğitim görmekte olan 96 niversite ğrencisi katılmıştır. Yapılan araştırmada, narsistik kişilik envanteri, empati leği ve “Reading the Mind in the Eyes Test”(RET)kullanılmıştır. RET bir takım fotoğraflardan oluşmakta olan bir test olarak belirtilmiştir. Fotoğraflarda

çeşitli bireylerin göz ifadeleri yer aldığı ve göz ifadelerinin yansıttığı duyguları katılımcıların yanıtlaması istenmektedir. Test öncesinde bireyler kendi duygu durumlarını bir ölçek üzerinden belirtilmesi istenmiştir. Yapılan araştırma sonucunda, hem empatinin hem de narsistik kişilik envanteri sömürücülük alt faktörünün, RET ile pozitif bir ilişkide olduğu tespit edilmiştir. Bununla beraber, sömürücülüğün daha fazla RET negatif duygu durumları ve empati ise daha fazla RET pozitif duygu durumları ifadeleriyle ilişkili bulunmuştur. Ancak bu durumlar kişinin o anki duygu durumlarının dikkate alınıp değerlendirildiğinde ortaya çıktığı öne sürülmüştür. Yapılan ikinci çalışmada ise 88 kişi yer almıştır. bu araştırma bölümü online olarak yine Amerika'da tamamlanmıştır. Bu çalışmada ise aynı değişkenleri ölçen farklı ölçekler kullanılmıştır. çalışma sonucunda benzer şekilde, empati ve sömürücülüğün duygu tanıma becerileri ile olumlu bir ilişki içerisinde yer aldığı tespit edilmiştir. İkinci çalışmada duygu durumunun sömürücülük üzerinde bir etkisi bulunmamıştır. Araştırma sonucunda, duygu tanıma becerilerinin bireylerin diğer bireyleri sömürmesi üzerinde olumlu bir ilgileşim içerisinde olduğunu öne sürmüştür(Konrath, Corneille, Bushman ve Luminet, 2013).

Yapılan bir diğer araştırma ise Kibeom Lee ve Michael C. Ashton tarafından 2005 yılında yürütülmüştür. Araştırmada, Kanada'da eğitim gören 164 kişiye karanlık üçlüyü ölçen; Psikopati, Makyavelizm, Beş Faktör Narsisizm Ölçeği ve Beş Faktörlü Kişilik Ölçeği uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, sömürücülük alt ölçeği ile hak iddia etme boyutlarının hem birincil psikopati hem de Makyavelizm ile olumlu bir ilişki içerisinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bakımdan karanlık üçlünün her bir özelliğinin sömürücülük ve hak iddia etme özelliklerine sahip olduğu şeklinde yorumlanabilir. Yanı sıra, her üç karanlık kişiliğinde dürüstlük ile olumsuz ilişki içerisinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır(Lee ve Ashton, 2005).

3. BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

3.1 Araştırma Modeli

Araştırma için belirlenen bir süre içerisinde hedef kitleye ulaşılarak farklı yaş gruplarından olan farklı bireylerden bir seferde olmak üzere veri toplanacağı için kesitsel desen yöntemi belirlenmiştir. Çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

3.2 Örneklem ve Veri Toplama Süreci

Araştırmada belirli bir özelliğin değerine ve ilişkilerine bakılacağı için, amaçsal örneklem yöntemi kullanılacaktır. Belirlenen özelliğin daha yüksek seviyede olduğu daha önceki araştırmalarda ortaya çıkmış bir grup olan siyasi parti üyesi gençler belirlenmiştir. Bu çalışmada örneklem olarak 2019 yasama döneminde KKTC Cumhuriyet Meclisinde yer alan 6 farklı politik partiye üye olan 120 kişi katılımcı olarak yer almıştır. Örneklemi oluşturan katılımcıların yaş aralığı 18-30, yaş ortalaması ise 25.38 ± 3.033 olarak hesaplanmıştır. Katılımcıların tümü “Herhangi bir siyasi partiye üye veya bir siyasi partide aktif olarak yer alıyor musunuz?” sorusuna “evet” cevabını vermiştir. Bu bağlamda çalışmadan hiçbir katılımcının verileri, analizler kapsamında dışlanmamıştır.

Veri toplama sürecinde parti gençlik kolları başkanları veya gençlik yapılanmaları/organizasyonları sorumluları ile iletişime geçilip, araştırma hakkında bilgi verilerek, verilen bilgiler ışığında araştırmanın içeriğini duyurulması istenmiştir. Araştırmaya katılabilmek için siyasi parti üyesi olma veya siyasi partinin belirlediği üyeliğe denk parti kaydı olma şartı

belirlenmiştir(örneğin bazı partilerde üye değil delege sistemi vardır veya parti adına herhangi bir konumda seçilmiş bireyler doğrudan parti üyesi olarak kabul edilirler). Bunun yanında ise 18-30 yaş şartı aranmıştır, bu yaş şartı Kuzey Kıbrıs'ta bulunan partilerin gençlik kolları ve örgütlenmelerini kapsayan benzer ortak yaş olarak belirlenmiştir. Yapılan görüşmeler sonucunda bir partide gençlik kolları yaş sınırlanması belirlenmemiş olup, iki partide sınır ise 18-35'tir. 2019 yasama dönemine denk gelen diğer 3 partide ise 18-30 yaş uygulaması yer almaktadır.

Örneklemin siyasi parti üyesi gençlerden seçilmesinin amacı, daha önce yapılan araştırmalarda karanlık kişilik özelliklerinin sıklıkla siyasilerde yer aldığı bulunmasıdır(Duspara ve Greitemeyer, 2017). Siyasi parti üyesi gençler göz önüne alınırsa, gelecekte daha önemli siyasi ortamlarda yer almaları daha olası olarak düşünülmüştür. Liderlik ve siyasi kariyer gibi alanlarda karanlık kişilik özelliklerinin aranan özellikler olduğu ve genç kişiler tarafından karanlık kişilik özelliklerinin başarılı bir politik kariyer için gerekliliği ve arzulandığı bir olgu olması da araştırmalarda ortaya sürülmüştür(Blais ve Pruyers, 2017; Furtner, Maran ve Rauthmann, 2017). Benzer şekilde karanlık kişilik özelliklerinin politik kariyer için öncül bir özellik olduğu, karanlık kişilik özellikleri arttıkça daha yüksek politik beceriler ve yüksek performans becerilerinin ortaya çıktığı da bulunmuştur(Templer, 2018).

Tablo 1.*Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı (n=120)*

	N	Yüzdelik(%)
Cinsiyet	72	60
Erkek	48	40
Kadın		
Medeni Durum		
Bekâr	95	79.2
Evli-Nişanlı	25	20.8
Yerleşim Yeri		
Şehir	77	64.2
Kasaba-Köy	43	35.8
Doğum Yeri		
KKTC	109	90.8
TC	6	5
İngiltere	4	3.3
Kanada	1	.8
Eğitim Düzeyi		
Lise ve Öncesi	21	17.5
Üniversite ve Üniversite Mezunu	69	57.5
Yüksek Lisans ve Yüksek Lisans Mezunu	30	25
Çalışma Durumu		
Öğrenci	38	31.7
Ofis/Memur	48	40
Siyasi Partide	5	4.2
Sağlık	21	17.5
Çalışmıyor	8	6.7

Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri incelendiğinde, katılımcıların 60'a 40 oran ile erkek ağırlıklı olduğu görülmektedir. 18-30 yaş aralığına denk gelen katılımcıların büyük çoğunluğu bekâr, üniversite öğrencisi veya üniversite mezunu durumundadır. Çalışmaya katılanların 30 kadarı yüksek lisanslı veya yüksek lisans öğrencisi konumundadır. Araştırmaya katılanların %90.8'i KKTC doğumludur.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bilgilendirilmiş onam ve aydınlatılmış onam formları, Sosyo-demografik form, Schutte Duygusal Zekâ Testi, Beş Faktör Narsisizm Ölçeği, Bar-on Kohen Empati Düzeyi Belirleme Ölçeği ve Karanlık Üçlü Ölçeği kullanılacaktır.

3.3.1 Sosyo-demografik Form

Form, araştırmaya katılacak bireylerin yaş, eğitim ve yerleşim yeri gibi bazı temel bilgilerini sormakta olup, katılımcıların sosyo-demografik özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Bunların yanında, siyasi partilerde ne kadar süredir yer aldıkları, siyasi partiye bağlı mensuplarla akrabalık ilişkileri olup olmadığı gibi sorular ile siyasi partilerle olan bağları incelenecektir(*Ek C*).

3.3.2 Asıl Form Schutte Duygusal Zeka Testi-33(SDZT)

SDZT, 33 maddeden oluşan ve Duygusal Zekayı(DZ) ölçmeye yarayan bir psikometri aracıdır. Dr. Nicola Schutte tarafından geliştirilmiştir. DZ duyguların anlaşılması, yönetilmesi ve kontrol edebilme becerilerini kapsar. Test performans becerilerini içeren modellerin aksine öz-bildirim türü bir testtir(Tatar, Tok, Tekin Bender ve Saltukoğlu, 2017). Testin geliştirme aşamasında 'kesinlikle katılmıyorum=1' ile 'kesinlikle katılıyorum=5' arasında beşli Likert tipi 62 maddelik bir çalışma yapılmıştır. 62 maddelik çalışma için 346 kişilik katılımcı sağlanmıştır. Çalışma sonucunda Açıklayıcı Faktör Analizi(AFA) varimax döndürme 0.40 ve üzerinde faktör yük değeri alan 10.79 öz-değer ile birinci faktöre yerleşen 33 ölçek değerlendirme maddesi testin öz formu olarak belirlenmiştir. Test sonucunda 0.90 iç tutarlılık katsayısı bulunmuştur. Testin Türkçe uyarlama çalışmaları için, Arkun Tatar, Serdar Tok, Merih Tekin Bender ve Gaye Saltukoğlu(2017) araştırmacı görevini üstlenmiştir. Çeviri ve ters çeviri konusunda çalışma yapan üç kişi uyarlama çalışması için belirlenmiştir. Formlar arasında ortaya çıkan farklılıklar ise araştırmacılar tarafından birleştirilmiştir. SDZT geçerlilik çalışmalarında başka DZ testi ve Toronto Aleksitimi Ölçeği(TAS-20) kullanılmış, ayırt edici geçerlilik için Beş Faktörlü Kişilik Envanteri-Kısa Formu(BFKE-KF) uygulanmıştır. SDZT, TAS-20 ile -0.65 bağıntı katsayısına

ulaşmıştır. SDZT ile Gözden Geçirilmiş Schutte Duygusal Zeka Ölçeği(GGSDZÖ) arasındaki bağıntı 0.87 olarak, orijinal formundaki bağıntı katsayısı ise 0.67 olarak ortaya çıkmıştır. Orijinal testin geliştirilmesi sırasında ayırt edici geçerliliği bulmak için NEO Kişilik Envanteri tercih edilmiştir. Türkçe uyarlama çalışmasında ise 5FKE-KF uygulanmıştır. Bu iki kişilik testi de aynı faktör yapılarını değerlendirildiği için karşılaştırma yapılabilmektedir. Testin geliştirilme sürecinde ve Türkçe uyarlama çalışmalarında SDZT ile gelişime açıklık faktörü 0.54 ve 0.48; duygusal denge faktörü -0.28 ve -0.28; öz denetim/sorumluluk faktörü 0.21 ve 0.39; yumuşak başlılık faktörü 0.26 ve 0.16; dışa dönüklük faktörü 0.28 ve 0.11 olarak bağıntı katsayıları benzer değerlerle ortaya çıkmıştır. Test tek faktörlü yapı ile değerlendirilmiştir. SDZT Türkçe uyarlama ve geliştirme çalışmaları Tatar ve arkadaşları tarafından 2017 yılında yapılmıştır. Yapılan çalışmaya, 561 kişi katılmıştır, birinci tekrar test uygulaması 91, ikinci tekrar test uygulaması 80, Ölçüt bağıntılı ve ayırt edici geçerlilik çalışmaları 81, 97 ve 78 kişi değerlendirilmiştir. Orijinal Formun geliştirme çalışmasında iki hafta arayla iki uygulama arası 0.78 bağıntı katsayısı bulunmuştur. Bu çalışmanın asıl uygulama ile 15 gün sonraki uygulama arasında 0.81, 30 gün sonraki uygulama arasında ise 0.78 bağıntı katsayısı bulunmuştur. Bu sonuçlar testin süreç içerisindeki değişime karşı gücünü ve orijinal testin geliştirme çalışmasıyla benzerliğini göstermektedir. Bu çalışmada test bütünü için iç tutarlılık katsayısı 0.86, iki yarı arası bağıntı düzeyi 0.70 gibi anlamlı bir değer ortaya çıkmıştır(*Ek D*).

3.3.3 Beş Faktör Narsisizm Ölçeği Kısa Formu(BFNÖ)

Türkçede, Sömürücülük Düzeyini doğrudan ölçen bir teste ulaşılmamıştır. BFNÖ ise 4 soru ile düzenlenmiş alt-boyut olarak sömürücülük düzeyi ölçülmektedir(Eksi, 2016). Beş Faktör Narsisizm Ölçeği Asıl Formu (BFNÖ-AF), Beş Faktör Kişilik Modeli(BFKM) üzerinden çalışılan ve Glover ve arkadaşları tarafından geliştirilen 148 maddelik bir ölçektir. BFNÖ 15 alt boyutun yer aldığı beş faktörlü kişilik modeli(BFKM) ile uyumlu olarak geliştirilmiştir. On beş alt boyut BFKM ile ilgili yönlerinin uyumsuz değişkenleri olarak tasarlanmış maddelerden oluşturulmuştur. Orijinal

çalışmada 167 lisans öğrencisinden elde edilen sonuçları kullanarak ölçüt anahtarlama yaklaşımı temelinde düzenlenmiştir ve başka 166 lisans öğrencisi elde edilen verilere sonrası, belirlenen 15 alt-boyutun yapı geçerliliği ile uzmanlar tarafından öne sürülen 8 narsisizm ölçütünün tutarlılığını BFKM'nin ilgili yönleri bakımından araştırmaya dâhil edilmiştir. Bunun yanında ise uzmanların öne sürdüğü narsisizmin iki farklı yapılanma türü olan kırılğan ve büyüklenmeci narsisizmde bu ölçekle ölçülmesi için çalışmalar yapılmıştır(Glover, Miller, Lynam, Crego ve Widiger, 2012). Beş faktörlü kişilik modelinde 'dışadönüklük-içedönüklük', 'yumuşak başlılık-antagonizm', 'özdenetim-dağınıklık, duygusal tutarsızlık/nevrotiklik-duygusal tutarlılık' ve 'gelişime açıklık/deneyime açıklık-gelişmemişlik' bulunmaktadır(Horzum, Ayas ve Padır, 2017). Yapılan çalışmalarda BFKM'nin her bir özelliğinden narsisizmde de yer aldığı ortaya çıkmıştır. Asıl form BFNÖ'de 148 madde varken, Sherman ve diğerleri tarafından yapılan düzenleme ile BFNÖ 60 maddeye indirgenmiştir. Asıl form BFNÖ(Five Factor Narcissm Inventory-FFNI), kısa form BFNÖ(Five Factor Narcissm Inventory-Short Form) ve BFNÖ kısa form Türkçe formda aynı iki kavramsal narsisizm türü olan Kırılğan Narsisizm ve Büyüklenmeci narsisizm ile 15 alt boyut yer almaktadır. Tüm maddeler 5'li likert tipi yanıtlanma ile ölçülmektedir(Eksi, 2016). Glover ve diğerlerinin 2012 yılında yaptıkları çalışmada 15 alt boyut ve BFKM'e göre bazı tutum açıklamaları DeYoung, Quilty ve Peterson'un 2007 yılında yapmış olduğu araştırmadan yararlanarak şu şekilde açıklanmıştır;

1. Tepkisel Öfke; BFKM'de ki öfke-düşmanlığın narsistik varyantı olarak öne sürülmüştür. Eleştiri alma, hata yapma ve benzeri durumlar sonrası ortaya çıkmaktadır.
2. Utanç; BFKM'de yüksek öz denetimde yer alır. Algılanan olaylar, eleştiri, hakaret ve başarısızlık karşısında ortaya çıkar.
3. Umursamazlık; BFKM'de düşük öz denetim veya yüksek dağınıklıkta ortaya çıkar. Algılanan olaylara cevap olarak, eleştiri, başarısızlık, kötü durumlar karşısında kayıtsız kalma durumunu içerir.
4. Hayranlık İhtiyacı; BFKM'de güvenlik açığı, duygusal tutarsızlık olarak yer alır. İç zayıflık, belirsizlik ve güvensizliğin başka bireylerin hayranlığı

kazanılarak baş edilmesi yanında arzulanan veya algılanan bir büyüklüğün varlığı da söz konusudur.

5. Teşhircilik; BFKM'de dışadönüklükte görülür. Sürekli bir hayranlık arayışı, başkalarının yanındayken gösteriş ve teşhirci davranışlarda bulunup, dikkat çekme gibi davranışlarla ortaya çıkar.

6. Maceraperestlik BFKM'de dışadönüklükte görülür, Heyecan ve heyecan uğruna yüksek riskli davranışlarda bulunma eğilimini değerlendirir. Bu alt faktör Elemental Psychopathy Inventory olarak bilinen ve psikopati ile narsisizmin bazı özelliklerini ölçen bir değerlendirme aracından alınarak geliştirilmiştir.

7. Liderlik/Otorite; BFKM'de dışadönüklükte görülür, Karar alma, sorumluluk üstlenme ve lider gibi algılama özelliğini ölçer.

8. Büyükleme Hayalleri; BFKM'de gelişime açıklık içerisinde görülür. İhtişam ve başarı fantezilerini değerlendirmek için kullanılır.

9. Güvensizlik; BFKM'de antagonizm başlığında yani yumuşak başlılığın düşük görüldüğü zamanlarda ortaya çıkar. Başkalarının güdülerine, niyetlerine ve güvenilirliğine ilişkin bir güvensizlik ve şüphe duygusunun olduğu tutumdur. Bu alt-faktörde Elemental Psychopathy Inventory'den alınarak düzenlenmiştir.

10. Manipülatiflik; Düşük yumuşak başlılık altında değerlendirilir. Başkalarının duygularını veya düşüncelerini manipüle etme, şekillendirme veya manevra ile yön değiştirtme davranışları olarak isimlendirilebilir.

11. Sömürücülük; BFKM'de antagonist tutumlardan biri olarak yorumlanır. Başkalarını, kişisel çıkarlar uğruna kullanma, sömürme olarak açıklanmıştır. Bu ölçek yapılacak çalışmanın ana değişkenlerinden biri olarak incelenecektir.

12. Hak iddia etme; Bir başka antagonist tutumdur. Hak sahibi olarak algıladığı durumu elde edene kadar, bir başkası üzerinden bazen küstahça olarak isimlendirilebilen tutumların sergilenmesidir.

13. Kibir; Bir başka antagonist tutum olarak yorumlanmıştır. Diğerlerini küçümseyen inançların yer aldığı faktördür.

14. Empati eksikliği; Düşük yumuşak başlılık yani antagonist bir durum olarak değerlendirilir. Diğer insanların ne hissettiği umursamaz davranışlar sergileme ve sempatik olmayan tutumlar ile karakterize edilir.

15. Onay arayıcılık; BFKM'de Yüksek özdenetim içerisinde yer alır. Narsistik istekleri elde etmek için ortaya çıkan bir tutku olarak yorumlanabilir. Alkış ve takdir isteğinin yanında istenilen bir şeyi elde ederek başarıya ulaşma görülür.

Kısa form çalışmasının orijinalinde 4 farklı grupta çalışılmıştır. Bunlardan ikisi lisans öğrencileri gruplarıdır, bu gruplar 166 ve 288 kişiden oluşmaktadır, biri klinik ortamda psikolojik veya psikiyatrik tedavi gören 98 kişi ve bir diğer grup ise MTürk tarafından gerçekleştirilen 287 kişinin katıldığı internet bazlı bir alan çalışmasıdır. Dört grupta da hem kavramsal narsisizm faktörleri hem de 15 alt boyut, asıl çalışmadakine benzer oranlarla geçerli olduğu ortaya çıkmıştır. Bu oranları çalışmak için Madde-Tepki Oranı çalışması yapılmıştır. Bu oranlar asıl form ve kısa form için sırasıyla şöyledir; Onay arayıcılık .88 .86, Kibir .83 .75, Otoriterlik .89 .86, Güvensizlik .83 .70, Hak iddia etme .86 .88, Teşhircilik .83 .71, Sömürücülük .90 .89, Büyüklenme Hayalleri .84 .77, Umursamazlık .89 .83, Empati Eksikliği .90 .84, Manipülatiflik .87 .85, Hayranlık ihtiyacı .84 .73, Öfke .82 .74, Utanç .89 .82, Maceraperestlik .87 .87 ve genel ortalama .86 .81 alfa puanları olarak elde edilmiştir. 15 alt boyut ise 3 temel faktör altında temellenmiştir. Bu faktörler, dışadönüklük, antagonizm ve nevroziktir(Sherman vd., 2015). Beş Faktör Narsisizm Ölçeği-Kısa Formu(BFNÖ-KF) Türkçe uyarlama çalışması ise Füsün Ekşi tarafından yapılmıştır. Beş Faktör Narsisizm Ölçeğinin Türkçe Uyarlama çalışmaları için Çalışmaya 18-32 yaş aralığında olan 526 üniversite öğrencisi katılmıştır. 428 öğrenci geçerlilik güvenirlik çalışmalarına katılmıştır. Geçerlilik çalışmalarının devamında ise diğer bir 62 öğrenci çalışmaya alınmıştır. 3 araştırmacı tarafından BFNÖ maddeleri Türkçeye çevrilmiş, konuya ve dile hakim psikoloji alanında akademik çalışan 3 kişi ise kelime ve madde bazında düzenlemeleri yapmıştır. 36 İngilizce öğretmenliği öğrencisi ise dilsel eşdeğerlik çalışmalarında hem Türkçe hem de orijinal formu yanıtlamış, Pearson korelasyonu .99 bulunmuştur. İçsel tutarlılık analizleri ve madde-toplam korelasyonu çalışması yapılmıştır. 10 Madde Kişilik Ölçeği ve Narsistik Kişilik Envanteri ile Uyum Geçerliliği çalışmaları yapılmıştır. Yapı geçerlilik çalışması ise doğrulayıcı faktör analizi kullanılarak ve faktör bağıntıları kullanılarak incelenmiştir. İçsel tutarlılık çalışmalarının alfa puanları ise Onay arayıcılık için .64, Kibir için .60, Otoriterlik için .65, Güvensizlik için .57, Hak iddia etme için .74, Teşhircilik için .70, Sömürücülük

için .79, Büyükleme hayalleri için .58, Umursamazlık için .74, Empati eksikliği için .69, Manipülatiflik için .67, Hayranlık ihtiyacı için .56, Öfke için .63, Utanç için .76 ve Maceraperestlik için .75 bulunmuştur. Testin geneli için elde edilen alfa değeri ise .87 olarak ortaya çıkmıştır. Doğrulayıcı Faktör Analizi sonuçları da 15 boyutun faktör bazında doğrulandığını ve en doğru şekilde sıralandığını söylemektedir. Bu boyutların maddeleri şu şekilde olmaktadır Onay Arayıcılık için 1, 16, 31, 46, Kibir için 2, 17, 32, 47, Otorite için 3, 18, 33, 48, Güvensizlik için 4, 19, 34, 49 Hak İddia Etme için 5, 20, 35, 50, Teşhircilik için 6, 21, 36, 51, Sömürücülük için 7, 22, 37, 52, Büyükleme Hayalleri için 8, 23, 38, 53, Umursamazlık için 9, 24, 39, 54, Empati Eksikliği için 10, 25, 40, 55, Manipülatiflik için 11, 26, 41, 56, Hayranlık İhtiyacı için 12, 27, 42, 57, Tepkisel-Öfke için 13, 28, 43, 58, Utanç için 14, 29, 44, 59 ve Maceraperestlik için ise 15, 30, 45, 60(Eksi, 2016)(*Ek E*).

3.3.4 Empati Düzeyi Belirleme Ölçeği(EDBÖ)

Empati düzeyi belirleme ölçeği(The Empathy Quotient-EQ), Lawrence, Shaw, Baker, Baron-Cohen ve David tarafından geliştirilmiş olup, 3 faktörlü bir yapıya sahiptir. Türkçe uyarlama çalışması Barış Kaya ve Özgür Murat Çolakoğlu(2015) tarafından yapılmıştır. Ölçeği psikolojik danışmanlık bölümünde bulunan bir ve İngilizce öğretmenliği bölümünde bulunan yeterli alan bilgisine sahip 3 kişi çevirmiştir. Çevrilen ölçek daha sonra bir İngilizce okutmanı tarafından tekrardan İngilizceye çevrilerek kontrol edilmiş ve anlam kaybı-değişikliği olmamasının önüne geçilmiştir. Ölçeğin orijinal halinde 20'si çeldirici 60 madde ve 3 faktörden oluşmaktadır. Geçerlik ve güvenirlik analizleri için 149 öğrenci, ikinci aşamada ise 297 öğrenci katılmıştır. Ölçeğin çevirisinde çeldirici 20 soruya yer verilmemiştir. Geçerlik analizleri için Açıklayıcı Faktör Analizi ve Doğrulayıcı Faktör Analizi, güvenirlik için ise iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır. Yapı geçerliliği için yapılan açıklayıcı faktör analizi sonucunda ölçek 13 maddeye indirgenmiştir. Empati düzeylerine yönelik elde edilen faktör yapıları doğrulayıcı faktör analizi ile incelenmiştir. Elde edilen faktör yapıları ise ölçeğin orijinal versiyonu ile örtüşmektedir. Ortaya çıkan alt boyutlar Sosyal Beceriler, Duygusal Tepki ve Bilişsel Empati olarak kategorize edilmiştir. Sosyal Beceriler 1, 2, 3 ve 5, Duygusal Tepki 6, 7, 8 ve 10, ve Bilişsel Empati 4, 9, 11, 12 ve 13 maddeleri

ile ölçüm yapmaktadırlar. Ölçeğin güvenirlik düzeyi her iki aşamada da farklı örneklem grupları ele alınarak hesaplanmıştır. İlk aşamada ölçeğin bütünü için .78 ve ikinci aşamada ise .86 güvenirlik katsayıları elde edilmiştir. İkinci aşamada sosyal beceriler için .64 ve .61, duygusal tepki için .71 ve .75 ve bilişsel empati için .75 ve .74 güvenirlik katsayı puanlarına ulaşılmıştır. Orijinal ölçekte benzer şekilde üç faktör yer almakta olup bu faktörler totalde 28 maddede toplanmıştır. Faktörler test toplam varyansının %41'ini oluşturmaktadır. Türkçe uyarlama çalışması sonucunda ise total %38,41 varyans elde edilmiştir. Bilişsel Empati boyutunun yüklenme değerleri 0.50 ile 0.76 arasında, ikinci boyut olan duygusal tepki için yüklenme değerleri 0.33 ile 0.67 arasında üçüncü boyut olan sosyal beceriler ise 0.39 ile 0.77 arasında ortaya çıkmıştır. Ölçeğin orijinalinde kullanılan 4'lü likert tipi puanlama yöntemi yerine 5'li likert tipi tercih edilmiştir. Bunun nedeni hata oranının ve sürekliliğin daha iyi ölçülebilmesi ve Doğrulayıcı Faktör Analizi(DFA) Yapısal Eşitlik Modelleme(YEM) tekniklerinin kullanılmasıdır. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik analizlerine yönelik elde edilen değerler kabul edilebilir düzeydedir(*Ek F*).

3.3.5 Karanlık Üçlü Ölçeği(KÜÖ)

Karanlık Üçlü Ölçeği 12 maddeden oluşan dokuzlu likert tipi bir ölçektir. Türkçeye Bahtiyar Eraslan-Çapan, Mehmet Sarıcalı, Begüm Satıcı ve Seydi Ahmet Satıcı(2015) tarafından uyarlama çalışmaları yapılmıştır. Ölçeğin orijinali Dr. Peter Karl Jonason tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçeye çevirisi araştırmacılar yanında, İngilizce dilini iyi bilen ve alanda eğitim almış üç öğretim elemanı ve dil bilimci olan bir öğretim elemanı ile birlikte toplam sekiz kişi tarafından yapılmıştır. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi, Narsistik Kişilik Envanteri ve Yaşam Doyumu Ölçeği yapı geçerliliğini değerlendirmek için kullanılmış ve bu çalışma için 430 kişi tercih edilmiştir. Karanlık Üçlü Ölçeğinin geçerlik geliştirme çalışmasında yer alan ölçme araçlarının Türkçe formları kullanılarak ölçüt bağıntılı geçerlik çalışması ise diğer bir 375 kişi ile yürütülmüştür. Bunlarla beraber, ikinci bir çalışma olarak Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği ve Rosenberg Öz-saygı Envanteri'de çalışmada yer almıştır. Karanlık Üçlü Ölçeğinin güvenirliğini incelemek için yapılan çalışmalarda edilen toplam verinin Cronbach's alfa iç tutarlık katsayısı

incelenmiştir ve 91 kişiye test-tekrar test güvenilirliği için çalışma uygulanmıştır. Dilsel eşdeğerlik Makyavelizm, subklinik-psikopati ve subklinik-narsisizm alt boyutları için sırasıyla .98, .97 ve .97 bulunmuştur. Doğrulayıcı faktör analizi çalışmasına göre ise ölçeğin üç faktörlü yapısının varlığı ortaya çıkmıştır. Narsisizm için .87, Makyavelizm için .79 ve psikopati için .71 alfa puanları elde edilmiştir. Test-tekrar test sonucu ise Makyavelizm için .80, psikopati için .78 ve narsisizm için .83 bulunmuştur. Makyavelizm; 1. 2. 3. ve 4. maddelerin toplamı sonucunda, psikopati; 5. 6. 7. ve 8. maddelerin toplamı sonucunda ve narsisizm 9. 10. 11. ve 12. maddelerin toplamı sonucunda puanlanmaktadır. Karanlık Kişilik özelliği puanı ise üç alt ölçeğin toplamı, yani Makyavelizm + psikopati + narsisizm olarak yorumlanmaktadır(Eraslan-Çapan, Satıcı, Yılmaz ve Kayış, 2015)(*Ek G*).

3.4 Veri Analiz Süreci

Veriler SPSS 23 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Kullanılmış olan 4 psikometri aracı ve bir sosyo-demografik form karşılaştırılmıştır. Bunun yanında ise SPSS'e process(eklentisi yüklenerek Sobel testi ile moderatör ilişki analizleri yapılmıştır.

3.5 Etik Konular

Araştırma öncesinde aydınlatılmış onam(*Ek A*) ve bilgilendirilmiş onam(*Ek B*) formları katılımcılara verilerek, konu hakkında bilgi sahibi olmaları sağlanmıştır. Tüm katılımcıların bilgileri gizli tutulacak olup, bağlı oldukları siyasi partilerin deşifre olmaması için formlarda siyasi parti bilgilerine yer verilmeyecektir. Bunun nedeni daha sonra ortaya çıkabilecek belirli partilere üye gençlerin daha yüksek veya düşük çeşitli becerilere sahip olduğunu ortaya çıkarmamaktır.

4. BÖLÜM

BULGULAR

Bu çalışmada dört farklı ölçek kullanılmıştır. Bu ölçekler sırası ile, SDZT, EDBÖ, KÜÖ ve BFNÖ'dür. EDBÖ, KÜÖ ve BFNÖ ölçeklerinin her birinin alt ölçekleri de çalışma kapsamında kullanılmıştır. Bu alt ölçekler EDBÖ için Sosyal Beceriler, Duygusal Tepki ve Bilişsel Empatidir. KÜÖ için Narsisizm, Psikopati ve Makyavelizm alt ölçekleri ve BFNÖ için Sömürücülük, Manipülatiflik, Hak iddia etme ve Otorite alt ölçekleri şeklindedir. Her bir ölçeğin ve alt ölçeğin puan dağılımı normallik analizi yapılmıştır. Bu çalışmada ki tüm analizlerde %95 güven aralığı belirlenmiştir. Araştırmada kullanılan ölçeklerin normal dağılım gösterip göstermediğini incelemek için Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri kullanılmıştır. Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro- Wilk testleri sıklıkla kullanılan güvenilir normallik testleri olarak bilinmektedir(Ghasemi ve Zahediasl, 2012).

Tablo 2.
Ölçeklerin puan dağılımı normallik analizleri

Ölçek	<u>Kolmogorov-Smirnov</u>	<u>Shapiro-Wilk</u>
SDZT	,200	,003*
EDBÖ	,001*	,000*
Sosyal Beceriler	,000*	,000*
Duygusal Tepki	,000*	,000*
Bilişsel Empati	,000*	,000*
KÜÖ	,026*	,000*
Narsisizm	,002*	,000*
Psikopati	,001*	,000*
Makyavelizm	,000*	,000*
BFNÖ	,200	,788
Sömürücülük	,002*	,000*
Manipülatiflik	,028*	,005*
Hak iddia etme	,013*	,010*
Otorite	,007*	,001*

* $p \leq ,05$

Tabloda da görüldüğü üzere, SDZT, EDBÖ, KÜÖ ve BFNÖ ve alt ölçeklerinden elde edilen puanların normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla popülasyonun değerleri göz önüne alınıp Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleri uygulanmıştır. Kolmogorov-Smirnov testi 50 üzeri popülasyon için daha çok tercih edilen ve Shapiro-Wilk ise 50 altı popülasyonlarda daha çok tercih edilen testler olsa da sosyal bilimlerde birlikte kullanılıp değerlendirilmesi de söz konusudur(Howell, 2010). Kolmogorov-Smirnov analizi sonucunda, SDZT($z=,200$; $p \geq ,05$) ve BFNÖ testleri($z=,200$; $p \geq ,05$) ile normal olmayan değerlere sahip olmadığı, yani normal dağılım gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır. SDZT Shapiro-Wilk analizinde ise normal olmayan dağılım gösterdiği sonucunu vermiştir($z=,003$; $p \geq ,05$). EDBÖ ve üç alt boyutu olan Sosyal Beceriler, Duygusal Tepki, Bilişsel Empati ile KÜÖ ve üç alt boyutu Narsisizm, Psikopati, Makyavelizm normal olmayan değer aralığında oldukları saptanmıştır. BFNÖ'nin araştırma içerisinde kullanılacak olan dört alt boyutu Sömürücülük, Manipülatiflik, Hak iddia etme ve Otorite'nin tümü hem Kolmogorov-Smirnov hem de Shapiro-

Wilk analizlerinde normal olmayan dağılım gösterdikleri bulunmuştur. Bu bağlamda çalışma kapsamında hem parametrik hem de non-parametrik testlerden yararlanılacaktır(Ghasemi ve Zahediasl, 2012).

Tablo 3.

Katılımcıların cinsiyete göre ölçek puan ortalamalarının karşılaştırılması

	U	Mdn		p
		Erkek(n=72)	Kadın(n=48)	
SDZT	1.760	4,10	4,15	,864
EDBÖ	1.754	4,19	4,34	,887
Sosyal Beceriler	1.789	4,50	4,50	,738
Duygusal Tepki	1.754	4,25	4,25	,412
Bilişsel Empati	1.622	4,20	4,20	,566
KÜÖ	1.241	4,04	3,37	,009*
Narsisizm	1.270	5,25	3,12	,014*
Psikopati	1.266	4,12	2,87	,013*
Makyavelizm	2.717	2,62	2,50	,311
BFNÖ	1.272	3,18	2,83	,015*
Sömürücülük	1.438	2,75	2,38	,118
Manipülatiflik	1.236	3,50	3,00	,008*
Hak iddia etme	1.678	2,88	2,75	,788
Otorite	1.385	4,00	3,63	,065

*p≤,05

Katılımcıların cinsiyete göre puan karşılaştırmalarını yapmak için Mann-Whitney U Testi kullanılmıştır. Yapılan test sonucunda cinsiyet bağlamında duygusal zeka, empati ve empatinin üç alt faktörleri arasında kadın ve erkekler arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Yapılan analiz sonucunda KÜÖ puanları cinsiyet bağlamında anlamlı derecede farklı çıkmıştır(p=0,009). Erkekler(Mdn=4,04) KÜÖ puanlarında kadınlardan(Mdn=3,37) daha yüksek puan elde etmişlerdir. KÜÖ'nün alt ölçek puanlarına bakıldığında, erkeklerin Narsisizm(Mdn=5,25) ve Psikopati(Mdn=4,12) puanları kadınların Narsisizm(Mdn=3,12) ve Psikopati(Mdn=2,87) puanından anlamlı(p<0.05) derecede farklı bulunmuştur. KÜÖ Makyavelizm puanları arasında kadın ve erkek cinsiyetleri arasında bir fark bulunamamıştır(p=,311). BFNÖ ve dört alt ölçeğine bakıldığında, BFNÖ'de erkeklerde(Mdn=3,18) ve kadınlarda(Mdn=2,83) anlamlı fark bulunmuştur(p=,015). Manipülatiflik alt boyutu ise benzer şekilde anlamlı derecede(p=,008) erkeklerde(Mdn=3,5)

kadınlardan(Mdn=3,00) daha yüksek bulunmuştur. Diğer üç alt ölçek puanları arasında anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir.

Tablo 4.
Katılımcıların eğitim seviyelerine göre ölçek puan ortalamalarının karşılaştırılması

	K-W	Mdn			p
		Üni. Öncesi. (n=21)	Üni. Öğr. Veya Üni Mez. (n=69)	YL. Öğr. Veya YL. Mezunu (n=30)	
SDZT	1,792	4,21	4,09	4,26	,408
EDBÖ	,048	4,38	4,23	4,19	,976
Sosyal Beceriler	2,376	4,50	4,50	4,50	,305
Duygusal Tepki	,537	4,00	4,25	4,25	,764
Bilişsel Empati	,061	4,40	4,20	4,10	,970
KÜÖ	1,402	4,08	3,42	3,96	,496
Narsisizm	2,024	5,00	4,00	5,25	,364
Psikopati	,153	4,00	3,50	3,25	,926
Makyavelizm	,870	2,75	2,50	2,50	,647
BFNÖ	,878	3,15	3,17	3,07	,705
Sömürücülük	,197	2,50	2,75	2,63	,906
Manipülatiflik	2,458	3,50	3,00	3,38	,293
Hak iddia etme	1,446	2,75	2,75	3,00	,485
Otorite	4,386	4,00	3,75	4,00	,112

*p≤,05

Katılımcıların eğitim seviyelerine göre ölçek puan ortalamalarının karşılaştırılması için bağımsız örneklem Kruskal-Wallis testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda eğitim seviyesine göre hiçbir ölçek anlamlı farklılık göstermemiştir.

Tablo 5.

Katılımcıların yerleşim yerlerine göre ölçek puan ortalamalarının karşılaştırılması

	U	Mdn		p
		Şehir (n=77)	Köy-Kasaba (n=43)	
SDZT	1.602	4,15	4,06	,770
EDBÖ	1.570	4,38	4,15	,637
Sosyal Beceriler	1.155	4,50	4,50	,575
Duygusal Tepki	1.529	4,25	4,00	,483
Bilişsel Empati	1.532	4,40	4,00	,494
KÜÖ	1.422	3,92	3,33	,200
Narsisizm	1.432	5,25	3,75	,220
Psikopati	1.421	4,00	3,00	,198
Makyavelizm	1.578	2,75	2,50	,669
BFNÖ	1.582	3,17	3,03	,704
Sömürücülük	1.428	2,75	2,50	,212
Manipülatiflik	1.727	3,25	3,25	,694
Hak iddia etme	1.642	2,75	2,75	,939
Otorite	1.657	3,75	3,75	,993

*p≤,05

Katılımcıların yerleşim yerlerine göre ölçek puan ortalamalarının karşılaştırılması için bağımsız örneklem Mann-Whitney U Testi uygulanmıştır. 77 kişinin şehirde ve 43 kişinin köy veya kasabada yaşadığı dikkate alınarak yapılan analiz sonucunda, yerleşim yerine göre hiçbir ölçeğin anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Bir diğer sosyo-demografik değerlendirme özelliği olan bireyin doğduğu ülke ile ilgili olarak ölçekler üzerindeki karşılaştırma yapılmamıştır. Bunun nedeni, katılımcılar %90 üzerinde KKTC'yi doğduğu ülke olarak göstermiştir ve diğer yanıtların değerlendirilmeye alınamayacak kadar düşük seviyelerde olmasıdır.

Tablo 6.
Katılımcıların medeni durumuna göre ölçek puan ortalamalarının karşılaştırılması

	U	Mdn		p
		Bekar (n=95)	Evli-Nişanlı (n=25)	
SDZT	1.602	4,15	4,06	,279
EDBÖ	1.570	4,31	4,00	,138
Sosyal Beceriler	1.155	4,50	4,25	,213
Duygusal Tepki	1.529	4,25	4,00	,160
Bilişsel Empati	1.532	4,20	4,20	,485
KÜÖ	1.422	3,42	4,75	,119
Narsisizm	1.432	5,25	3,75	,739
Psikopati	1.421	3,25	4,25	,212
Makyavelizm	1.578	2,50	3,25	,029*
BFNÖ	1.582	3,03	3,23	,659
Sömürücülük	1.428	2,50	3,25	,122
Manipülatiflik	1.727	3,25	3,50	,218
Hak iddia etme	1.642	2,75	3,00	,528
Otorite	1.657	3,75	4,00	,579

*p≤,05

Katılımcıların medeni durumlarına göre ölçek puan ortalamalarının karşılaştırılması için bağımsız örneklem Mann-Whitney U Testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda sadece Makyavelizm ölçeği ile medeni durumun ilişkili olduğu görülmektedir. Makyavelizmin evli bireylerde daha yüksek ortalama değerine sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 7.*Katılımcıların mesleklerine göre ölçek puan ortalamalarının karşılaştırılması*

	K-W	Mdn					p
		Öğrenci (n=38)	Ofis (n=48)	Siyasi (n=5)	Sağlık (n=21)	Çalışmıyor (n=8)	
SDZT	1,792	4,08	4,19	4,33	4,12	4,12	,979
EDBÖ	,048	4,35	4,15	4,15	4,46	4,62	,313
S. B.	2,376	4,50	4,50	4,25	4,50	4,88	,290
D. T.	,537	4,25	4,00	4,25	4,25	4,50	,056
B. E.	,061	4,20	4,20	4,20	4,40	4,40	,846
KÜÖ	3,402	3,46	3,42	4,00	3,50	4,08	,776
Nar.	2,024	5,62	3,88	7,75	4,00	5,63	,017*
Psi.	,153	3,00	3,75	3,25	3,25	4,25	,978
Mak.	,870	2,50	2,75	1,50	2,50	2,75	,787
BFNÖ	,878	3,03	2,99	3,28	3,08	3,25	,326
Söm.	,197	2,63	2,63	2,00	2,75	2,00	,520
Man.	2,458	3,00	3,38	3,25	3,50	3,38	,631
Hak.	1,446	2,75	2,50	3,75	3,25	2,63	,432
Oto.	4,386	3,75	3,50	4,25	4,00	4,25	,326

*p≤,05

Mesleki durum ile ölçekler arasında bağlantı olup olmadığını karşılaştırmak için Kruskal-Wallis testinden yararlanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda sadece Narsisizm boyutu anlamlılık göstermektedir. Ancak burada özellikle Narsisizmin siyasi partilerde çalışan bireylerde yüksek çıkması ve bu alanda sadece 5 katılımcı olması nedeniyle bu anlamlılık göz önüne alınmayacaktır. Meslek ile diğer ölçekler ve ölçek alt boyutları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanılmamıştır(p>,05).

Tablo 8.

Katılımcıların gelecekte siyasi ortamda yer alma isteklerine göre ölçek puan ortalamalarının karşılaştırılması

	U	Mdn		p
		Evet(n=90)	Hayır(n=30)	
SDZT	1.193	4,18	4,11	,341
EDBÖ	1.107	4,25	4,00	,139
Sosyal Beceriler	1.159	4,50	4,37	,240
Duygusal Tepki	1.202	4,30	4,00	,364
Bilişsel Empati	1.068	4,38	4,03	,084
KÜÖ	1.067	4,00	3,20	,086
Narsisizm	991	5,25	3,13	,029*
Psikopati	1.338	3,50	3,37	,940
Makyavelizm	1.107	2,63	2,25	,137
BFNÖ	842	3,17	2,82	,002*
Sömürücülük	1.124	2,75	2,25	,169
Manipülatiflik	901	3,50	3,00	,006*
Hak iddia etme	1.071	2,88	2,50	,090*
Otorite	844	4,00	3,25	,002*

*p≤,05

Katılımcıların sosyo-demografik formda yer alan “Gelecekte politik veya siyasi ortamda yer almak istiyor musunuz” maddesindeki(SD11) evet ve hayır yanıtlarının ölçek puan ortalamaları Mann-Whitney U Testi kullanılarak karşılaştırılmıştır. Buna göre SDZT, EDBÖ ve EDBÖ’nün üç alt boyutu verilen yanıtlara göre anlamlı bir fark bulunamamıştır(p>0.05). KÜÖ puanlarına bakıldığında ise, KÜÖ, Psikopati, ve Makyavelizm’in soru ile anlamlı bir bağlantısı olmadığı, Narsisizmin ise anlamlı derecede farklı olduğu tespit edilmiştir. Narsisizm boyutu gelecekte siyasi partide yer alma isteğine verilen evet(Mdn=5,25) yanıtı ile hayır(Mdn=3,13) arasında anlamlı(p=,029) bir fark bulunmuştur. Benzer şekilde BFNÖ ile evet ve hayır yanıtları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Sömürücülük ve Hak iddia etme puanları ile verilen yanıtlar arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır. Manipülatiflik ve Otorite puanlarının ortalamaları ise yer alma isteği olanlar tarafında anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 9.

Katılımcıların gelecekte siyasi ortamda yer alma inançlarına göre ölçek puan ortalamalarının karşılaştırılması

	U	Mdn		p
		<u>Evet(n=89)</u>	<u>Hayır(n=31)</u>	
SDZT	1.192	4,18	4,09	,259
EDBÖ	1.038	4,38	4,00	,040*
Sosyal Beceriler	1.112	4,50	4,25	,102
Duygusal Tepki	1.030	4,25	4,00	,034*
Bilişsel Empati	1.103	4,20	4,00	,093
KÜÖ	863	4,17	3,00	,002*
Narsisizm	887	5,50	3,00	,003*
Psikopati	1.105	4,00	3,00	,099
Makyavelizm	980	2,75	2,25	,016*
BFNÖ	774	3,18	2,80	,000*
Sömürücülük	1.048	2,75	2,25	,046*
Manipülatiflik	805	3,50	3,00	,001*
Hak iddia etme	1.033	3,00	2,25	,037*
Otorite	696	4,00	3,25	,000*

*p≤,05

Katılımcıların sosyo-demografik formda yer alan 12. Soru “Gelecekte politik veya siyasi ortamda yer alacağınıza inanıyor musunuz?” maddesindeki(SD12) evet ve hayır yanıtlarının ölçek puan ortalamaları Mann-Whitney U Testi kullanılarak karşılaştırılmıştır. Yapılan karşılaştırma sonucunda EDBÖ toplam ve Duygusal Tepki alt boyutu, KÜÖ ve Narsisizm ile Makyavelizm alt boyutları, BFNÖ toplam ile dört alt boyutunu ölçen Sömürücülük, Manipülatiflik, Hak iddia etme ve Otorite alt ölçeklerinin puan ortalamaları gelecekte politik veya siyasi ortamda yer alacağına inanlar arasında anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 10.

“Ailenizde politik veya siyasi ortamda yer alan bir birey var mı?”(SD13) maddesine verilen yanıtlara göre ölçek puan ortalamalarının karşılaştırılması

	U	Mdn		p
		Evet(n=80)	Hayır(n=40)	
SDZT	1.544	4,12	4,14	,753
EDBÖ	1.438	4,27	4,19	,366
Sosyal Beceriler	1.568	4,50	4,50	,857
Duygusal Tepki	1.573	4,13	4,25	,877
Bilişsel Empati	1.322	4,30	4,00	,117
KÜÖ	1.229	4,04	3,00	,039*
Narsisizm	1.253	5,38	3,13	,053
Psikopati	1.340	4,00	3,00	,146
Makyavelizm	1.327	2,63	2,00	,125
BFNÖ	1.100	3,18	2,83	,005*
Sömürücülük	1.196	2,75	2,25	,024*
Manipülatiflik	1.212	3,50	3,00	,030*
Hak iddia etme	1.005	3,00	2,00	,001*
Otorite	1.093	4,00	3,38	,005*

*p≤,05

SD13 maddesine verilen yanıtlar ile ölçeklerin karşılaştırılması için Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda, KÜÖ, BFNÖ ile Sömürücülük, Manipülatiflik, Hak iddia etme ve Otorite puan ortalamalarının ailede politik bireye sahip olma durumu ile anlamlı bir ilişki gösterdiği ortaya çıkmıştır.

Tablo 11.

Katılımcıların ölçek puan ortalamalarının karşılaştırılması (n=120)

	SDZT	EBDÖ	S.B.	D.T.	B.E.	KÜÖ	Nar.	Psi.	Mak.	BFNO	Sömür.	Manip.	Hak.	Otorite
SDZT	r	1,000												
	p													
EBDO	r	,686	1,000											
	p	,000												
Sosyal beceriler	r	,610	,781	1,000										
	p	,000	,000											
Duygusal Tepki	r	,464	,768	,365	1,000									
	p	,000	,000	,000										
Bilişsel empati	r	,623	,919	,671	,569	1,000								
	p	,000	,000	,000	,000									
KÜÖ	r	,087	,083	,134	-,082	,162	1,000							
	p	,344	,368	,144	,375	,077								
Narsisizm	r	,213	,211	,279	,045	,230	,799	1,000						
	p	,020	,021	,002	,627	,012	,000							
Psikopati	r	-,074	-,044	-,035	-,132	,053	,805	,412	1,000					
	p	,420	,632	,702	,152	,566	,000	,000						
Makyajlılık	r	,027	-,004	,018	-,112	,077	,807	,451	,612	1,000				
	p	,771	,970	,847	,223	,404	,000	,000	,000					
BFNO	r	,328	,344	,280	,195	,390	,689	,676	,439	,530	1,000			
	p	,000	,000	,002	,033	,000	,000	,000	,000	,000				
Sömür.	r	,111	,102	,100	,021	,166	,629	,347	,544	,733	,682	1,000		
	p	,225	,267	,279	,824	,070	,000	,000	,000	,000	,000			
Manip.	r	,351	,329	,195	,139	,442	,616	,509	,426	,567	,739	,610	1,000	
	p	,000	,000	,033	,131	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000		
Hak iddia	r	,218	,221	,168	,078	,303	,566	,563	,382	,407	,786	,542	,536	1,000
	p	,017	,015	,067	,396	,001	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	
Otorite	r	,480	,550	,479	,340	,556	,454	,564	,227	,263	,672	,337	,670	1,000
	p	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,013	,004	,000	,000	,000	,000	

*p<,05

Spearman korelasyon analizi kullanılarak ölçek puan ortalamaları karşılaştırılmıştır. Duygusal Zeka ile diğer ölçekler kontrol edildiğinde, EDBÖ ve üç alt ölçeği(Sosyal beceriler, Duygusal Tepki, Bilişsel empati) $P < 0,001$ düzeyinde olumlu korelasyon göstermiştir. SDZT ile KÜÖ arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ancak narsisizm alt ölçeği ile olumlu düzeyde ilişkisi($r = ,213$, $p = 0.2$) olduğu ortaya çıkmıştır. Yanı sıra Makyavelizm ile anlamlı bir ilişki göstermemiş olup, psikopati ile anlamsız ancak negatif yönlü bir ilişki içerisinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Duygusal zekâ ile BFNÖ ise ileri derece anlamlılık göstermiş olup, BFNÖ dört alt ölçeğinden, manipülatiflik, hak iddia etme ve otorite anlamlı ilişki içerisinde olduğu ortaya çıkmıştır. Sömürücülük alt ölçeği ile SDZT anlamlı bir ilişki sergilememişlerdir. EDBÖ ise yapılan korelasyon analizi sonucunda, her üç alt ölçeği ile ileri düzeyde anlamlılık sergilemiştir. Korelasyon katsayıları dikkate alındığında bilişsel empati($r = ,623$), sosyal beceriler($r = 610$) ve duygusal tepki($r = 464$) sıralamasıyla puan almışlardır. EDBÖ ile KÜÖ arasında bağlantı bulunamamış, narsisizm ise olumlu ilişki göstermiştir. Diğer iki KÜÖ alt ölçekleri psikopati ve Makyavelizm ise anlamsız ancak negatif bir ilişki içinde ortaya çıkmıştır. BFNÖ, manipülatiflik ve otorite ise EDBÖ ile ileri düzeyde anlamlı ilişki içerisinde ortaya çıkmıştır. Hak iddia etme alt boyutu benzer şekilde EDBÖ ile olumlu ve anlamlı bir ilişki gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Sömürücülük e EDBÖ arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Sosyal beceriler, Duygusal tepki ve Bilişsel empati birbirleri ile olumlu ve anlamlı ilişki sergilerken, tümü KÜÖ ile anlamsız bir ilişki içerisinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Duygusal tepki ile narsisizmin anlamsız bir ilişkisi olduğu ancak sosyal beceriler ve bilişsel empati narsisizm ile anlamlı bir ilişki içerisinde olduğu görülmektedir. Sömürücülük tüm empati alt ölçekleriyle anlamlı bir korelasyon sergileyememiştir. Manipülatiflik ise duygusal tepki dışında diğer iki empati alt ölçeği ile anlamlı bir ilişki sergilemiştir. Hak iddia etme alt boyutu ile bilişsel empati arasında ileri derece anlamlılığa rastlanmışken, sosyal beceriler ve duygusal tepki arasında ilişkiye rastlanmamıştır. Otorite ile her üç EDBÖ alt ölçeği arasında ileri derece ilişki saptanmıştır. KÜÖ ile hem KÜÖ alt boyutları olan narsisizm, psikopati, ve Makyavelizm, sömürücülük, manipülatiflik, hak iddia etme ve otorite ölçekleri ile anlamlı bir ilişki göstermiştir. KÜÖ sömürücülük, manipülatiflik, hak iddia

etme ve otorite ölçekleri ile ileri düzeyde olumlu anlamlılık göstermiştir. Narsisizm, sömürücülük, manipülatiflik, hak iddia etme ve otorite ölçekleri ile ileri düzeyde anlamlılık göstermiştir ($p \leq 0,001$). Psikopati sömürücülük, manipülatiflik, ve hak iddia etme ölçekleri ile ileri düzeyde, otorite ile ise anlamlılık göstermiştir. Makyavelizm ise sömürücülük, manipülatiflik, hak iddia etme ve otorite ölçekleri ileri düzeyde ($p \leq 0,001$) anlamlılık göstermektedir.

Tablo 12.

Katılımcıların karanlık üçlü ölçeği, duygusal zekâ ölçeği ve empati ölçeklerinden aldıkları puanların sömürücülük puanlarını yordama durumu.

	Standardize Olmayan Katsayılar		Standardize Katsayılar		
	B	S.H.	β	t	p
KÜÖ	,445	,043	,688	10,371	,000*
SDZT	,066	,222	,027	,299	,766
EDBÖ	,160	,204	,070	,785	,434

* $p \leq 0,05$, $R = ,705$ $R^2 = ,497$ $F(3;116) = 38.13$ $p = ,000$

Tablo 12’de KÜÖ, EDBÖ ve SDZT ölçek puanlarının, Sömürücülük ölçeği puanlarını yordama durumunun incelenmesi amacı ile çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda ise sömürücülüğün KÜÖ tarafından yordayıcı etkiye sahip olduğu görülmektedir. EDBÖ ve SDZT sömürücülük üzerinde anlamlılık göstermemiştir.

Tablo 13.

Katılımcıların Narsisizm, Psikopati Makyavelizm, Duygusal Zekâ ve Empati ölçeklerinden aldıkları puanların Sömürücülük puanlarını yordama durumu.

	Standardize Olmayan Katsayılar		Standardize Katsayılar		
	B	S.H.	β	t	p
Narsisizm	,001	,033	,002	,035	,972
Psikopati	,080	,050	,129	1,582	,116
Makyavelizm	,338	,042	,670	8,046	,000*
SDZT	,031	,200	,012	,156	,877
EDBÖ	,239	,182	,104	1,314	,191

* $p \leq ,05$, $R = ,781$ $R^2 = ,610$ $F(5;114) = 35.631$ $p = ,000$

Yapılan ilk regresyon analizi sonucunda KÜÖ, Sömürücülük üzerinde yordayıcı etkiye sahip çıkmıştı. Bu bağlamda her bir karanlık kişilik özelliği alt ölçeği tekrardan çoklu regresyon analizine sokuldu. Tablo 13'de Narsisizm, Psikopati ve Makyavelizm puan ortalamalarının Sömürücülük puanlarını yordama durumu gösterilmiştir. Yapılan analiz sonucunda sadece Makyavelizm'in sömürücülük üzerinde yordayıcı etkiye sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 14.

Sosyo-demografik değişkenler ile KÜÖ, EDBÖ ve SDZT'nin Sömürücülük ile olan regresyon analizi

	Standardize		Standardize		
	Olmayan Katsayılar	Katsayılar	β	t	p
	B	SH			
Cinsiyet	,031	,177	,013	,178	,859
Medeni durum	,165	,20	,055	,794	,429
Eğitim düzeyi	-,024	,134	-,013	-,177	,860
Yaşanılan bölge	-,074	,091	-,058	-,818	,415
Ailede politik bireyin ol.	-,172	,191	-,066	-,902	,369
SD11	-,223	,326	-,079	-,683	,496
SD12	,198	,333	,071	,593	,554
KÜÖ	,443	,049	,685	9,111	,000*

* $p \leq ,05$, $R = ,709$ $R^2 = ,503$ $F(8;111) = 11,331$ $p = ,000$

Cinsiyet, Medeni durum, Eğitim düzeyi, Yaşanılan bölge, ailede politik bireyin olma durumu(SD13), Siyasi partide/ortamda yer alma isteği(SD11), Siyasi ortamda yer alma inancı(SD12) gibi değişkenler ile yapılan regresyon analizleri sonucunda, sömürücülüğü yordamada anlamlı bir sosyo-demografik değişken özelliği ortaya çıkmamıştır. Sömürücülüğü yordamada sadece KÜÖ anlamlılık göstermektedir.

Karanlık kişiliklerde duygusal zekanın yükselmesi durumunda sömürücülüğün durumunu incelemek amacı ile aracı değişken/moderatör analizi uygulaması yapılmıştır. Sobel tarafından geliştirilen ve Sobel testi olarak bilinen yöntemde bağımlı değişken ile bağımsız değişken arasındaki moderatör etkenin rolü incelenmektedir(Preacher ve Hayes, 2004). Moderatör etkinin analizlerde kullanılması bir değişkenin üzerindeki bağımsız değişkenin etkisini anlamak için önemlidir(Fairchild ve MacKinnon, 2008). Moderatör etkeni, bağımsız değişken ile bağımlı değişken arasında kendi etkisinin azalıp-arttığı durumlardaki bağlantı gücünü ve katsayısını gösteren

bir olgudur(Baron ve Kenny, 1986). Bu bakımdan moderatör etkeni incelemek için model 1 diye adlandırılan yöntem belirlenerek Hayes tarafından geliştirilen Sobel eklentisi, SPSS programına eklenerek incelenmiştir(Hayes, 2013).

Tablo 15.

Sömürücülüğü yordamada KÜÖ ve SDZT'nin rollerinin incelenmesi

	r	se	t	p	LLCI	ULCI
KÜÖ	,6348	,0665	9,5458	,000	,5031	,7666
SDZT	,0505	,0643	,7846	,434	-,0769	,1779
KÜÖxSDZT	,2053	.0671	3,0597	,003*	,0724	.3383

* $p \leq ,05$, $R = ,729$ $R^2 = ,5316$ $F(3,116) = 43,891$ $p = ,000$

Sobel testi kullanılarak yapılan analiz sonucunda, Tablo 15'de görüldüğü gibi, KÜÖ'nün sömürücülük üzerinde anlamlı bir yordayıcı rol üstlendiği görülmektedir. SDZT'nin ise sömürücülük üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı ortaya çıkmıştır. Sobel modeli ile yapılan analize göre KÜÖ ve SDZT'nin birlikte ele alınarak incelenmesinde ise sömürücülük üzerinde anlamlılık ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda SDZT'nin aracı rolünün KÜÖ ile Sömürücülük üzerinde ne şekilde olduğuyla ilgili daha detaylı inceleme gerekmektedir.

Tablo 16.

KÜÖ ile Sömürücülük üzerindeki SDZT derecelerinin moderatör rolünün incelenmesi

SDZT	M.E.	se	t	p	LLCI	ULCI	
Düşük	-,8882	,4525	,1009	4,4852	,000*	,2527	,6523
Orta	,0976	,6549	,0650	10,0760	,000*	-,5261	,7836
Yüksek	1,0217	,8446	.0812	10,4018	,000*	,6838	1,0055

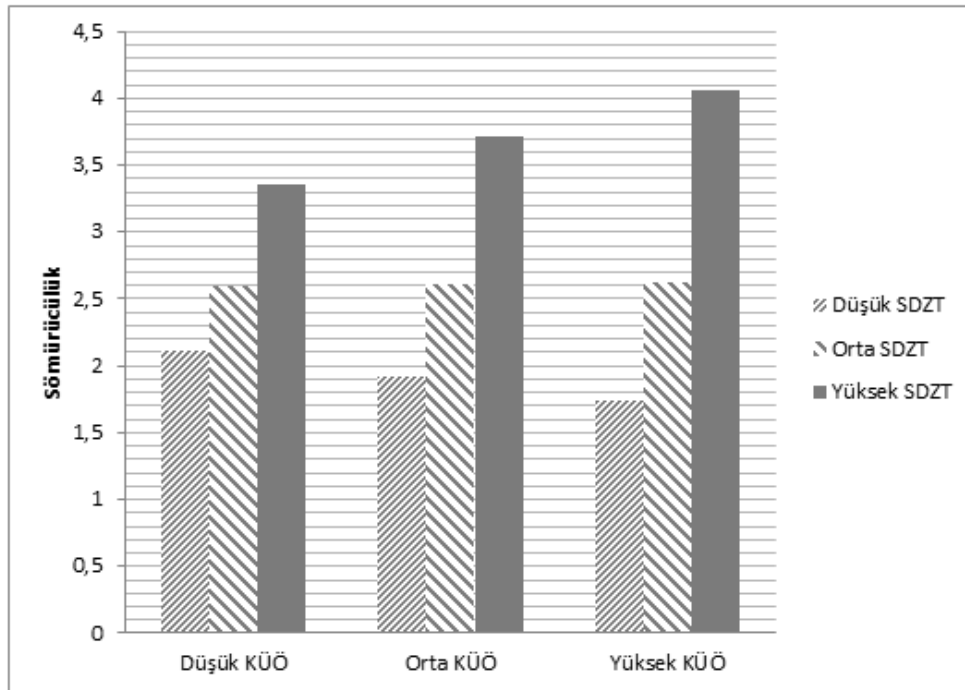
* $p \leq ,05$

Sobel analizi kullanılarak yapılan inceleme sonucunda, SDZT'nin üç farklı seviyede KÜÖ'nün Sömürücülüğe olan ilişkisi incelenmiştir. Bu üç seviye SDZT'nin daha düşük olduğu, daha sonra ise orta seviye ve yüksek seviye

olmak üzere kategorileştirilmiştir. Her üç seviyede de KÜÖ ile sömürücülük bağlantılı çıkmıştır. Düşük seviyede olan SDZT puanlarında KÜÖ ile Sömürücülük ilişkisi daha zayıf çıkmışken, SDZT puanları yükseldikçe KÜÖ ile Sömürücülük değerleri yükselmiştir. Duygusal Zekanın buradaki moderatör rolü şöyle açıklanabilir; Karanlık üçlü ölçeği puanları arttığında, duygusal zeka ile orantılı olarak sömürücülük artıyor. Sömürücülük puanlarının artması SDZT puanlarının moderatör rolü ile belirleniyor.

Şekil 1.

KÜÖ ve Sömürücülük ilişkisinde SDZT ortalamalarının moderatör rollerinin incelenmesi

Moderatör etkinin daha detaylı incelenebilmesi için yapılmış olan bar grafiklerinde, KÜÖ değerlerine ait SDZT oranları ve karşıladıkları sömürücülük düzeyi görülmektedir. Yüksek KÜÖ değerlerinde SDZT düzeyi azaldıkça sömürücülükte azalmaktadır. Yüksek KÜÖ'de SDZT artma gösteriyorsa sömürücülükte benzer şekilde artış göstermektedir. Düşük ve orta düzey KÜÖ'lerinde de daha düşük sömürücülük oranları görüldükçe SDZT'de benzer şekilde azalmaktadır. Ancak SDZT artış gösterdiğinde Sömürücülükte KÜÖ'lerde artmaktadır. En yüksek sömürücülük düzeyi ile en düşük sömürücülük düzeyi Yüksek KÜÖ'de olduğudur.

Tablo 17.*Sömürücülüğü yordamada KÜÖ ve EDBÖ'nün rollerinin incelenmesi*

	r	se	t	p	LLCI	ULCI
KÜÖ	,6141	,0647	9,4847	,0000*	,4859	,7423
EDBÖ	,1041	,0622	1,6743	,0968	-,0191	,2273
KÜÖxEDBÖ	,2750	.0677	4,0640	,0001*	,1410	.4090

*p≤,05

Sobel testi kullanılarak yapılan analiz sonucunda Tablo 17'de empati ile karanlık kişiliklerin sömürücülük ile olan ilişkisi incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda KÜÖ'nün tek başına sömürücülüğü yordadığı ortaya çıkmıştır. EDBÖ tek başına sömürücülük ile anlamlı bir ilişki göstermemiştir. KÜÖ ve EDBÖ birlikte alındığında ise anlamlı bir şekilde sömürücülüğün yordandığı ortaya çıkmıştır. EDBÖ'nin aracı rolünün etkisi incelenmesi Tablo 18'te yapılmıştır.

Tablo 18.*KÜÖ ile Sömürücülük ilişkisindeki EDBÖ derecelerinin moderatör rolünün incelenmesi*

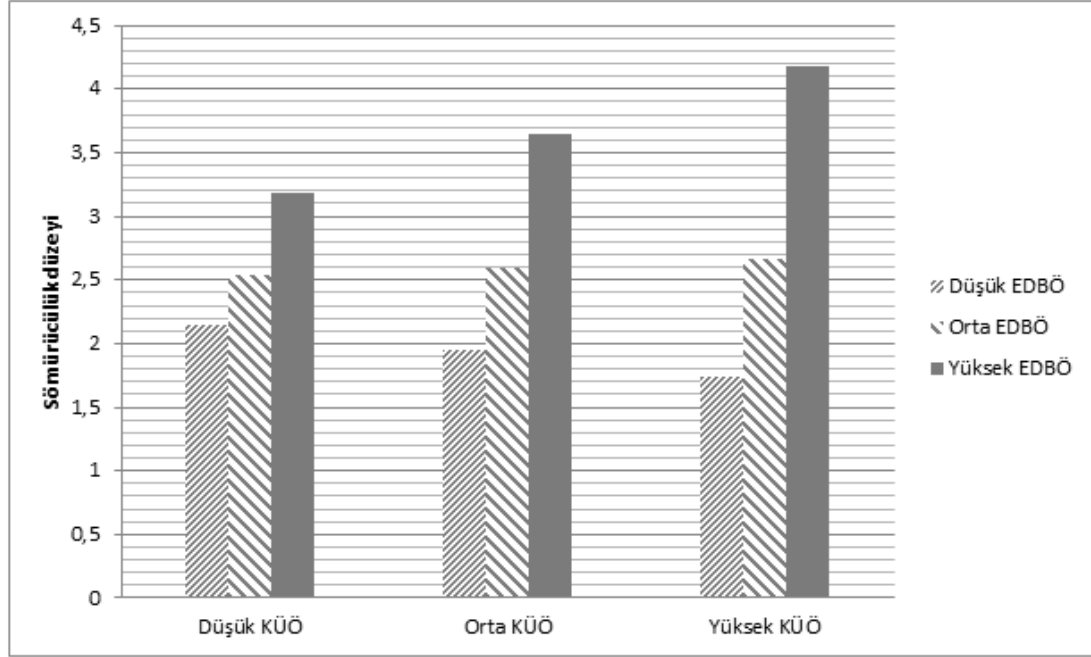
EDBÖ	M.E.	se	t	p	LLCI	ULCI	
Düşük	-,8570	,3784	,0984	3,8443	,002*	,1835	,5734
Orta	,0012	,6144	,0647	9,4931	,000*	,4862	,7426
Yüksek	1,0024	,8897	.0793	11,2166	,000*	,7326	1,0468

 $R=,7476$ $R^2=,5589$ $F(3,116)= 48,9986$ $p=,000$

Tablo 18'de görüldüğü üzere, düşük EDBÖ dereceleri ile sömürücülük ve KÜÖ daha düşük t değeri yani daha düşük bir ilişki gösterirken, EDBÖ seviyesi yükseldikçe KÜÖ ile Sömürücülük ilişkisi kuvvetlenmektedir. Tüm EDBÖ seviyelerinde ilişki düzeyi anlamlı bulunmuştur.

Şekil 2.

KÜÖ ve Sömürücülük ilişkisinde EDBÖ ortalamalarının moderatör rollerinin incelenmesi

Moderatör etkinin daha detaylı incelenebilmesi için yapılmış olan bar grafiklerinde, KÜÖ değerlerine ait EDBÖ oranları ve denk geldikleri sömürücülük düzeyi görülmektedir. Yüksek KÜÖ değerlerinde EDBÖ düzeyi yükseldikçe sömürücülükte artmakta, eğer EDBÖ azalma gösteriyorsa sömürücülükte benzer şekilde azalmaktadır. Düşük ve orta düzeyde daha düşük sömürücülük oranları görülmekte ve benzer şekilde EDBÖ azaldıkça sömürücülük oranlarının da azaldığı görülmektedir.

Buraya kadar yapılan analizlerde, Sömürücülüğü yordamada KÜÖ ve SDZT'nin rolleri ile KÜÖ ve EDBÖ'nün rolleri incelenmiştir. Bu analizin ardından KÜÖ'nün alt ölçeklerinin Sömürücülüğü yordamada SDZT ve EDBÖ ile ilişkisi çalışılacaktır. Narsisizm, Psikopati ve Makyavelizm ölçeklerinin her birinin önce SDZT daha sonra ise EDBÖ ile Sömürücülüğü yordamada ki rolü incelenecektir.

Tablo 19.

Makyavelizm, Narsisizm ve Psikopati ile sömürücülük ilişkisindeki SDZT derecelerinin moderatör rollerinin incelenmesi

		r	t	p
Model 1	NARxSDZT	,1032	1,2431	,2163
Model 2	PSİxSDZT	,1256	1,7425	,0841
Model 3	MAKxSDZT	,1895	3,4094	,0009*

*p≤,05

Yapılan Sobel analizinde SDZT'nin, Narsisizm, Psikopati ve Makyavelizm ayrı ayrı ele alınarak sömürücülük üzerindeki moderatör rolü incelenmiştir. Narsisizmin tek başına SDZT ile birlikte sömürücülük üzerinde anlamlı bir ilişkisi olmadığı ortaya çıkmıştır. Psikopati ile SDZT birlikte ele alındığında sömürücülük üzerinde kısmi bir anlamlılık(p>,1) sergilediği söylenebilir(Kul, 2014). Ancak bu kısmi anlamlılık dikkate alınmayacaktır. Makyavelizm ise SDZT ile birlikte ele alındığında sömürücülük üzerinde ileri derecede anlamlılık sergilemiştir.

Tablo 20.

Psikopati ve Makyavelizm ile Sömürücülük ilişkisindeki SDZT derecelerinin moderatör rolünün incelenmesi

		M.E.	t	p
PSİxSDZT	Düşük	,4486	3,9163	,002*
	Orta	,5725	7,5320	,000*
	Yüksek	,6886	7,6660	,000*
MAKxSDZT	Düşük	,5402	6,1195	,000*
	Orta	,7270	12,4113	,000*
	Yüksek	,9021	13,0314	,000*

*p≤,05

Tablo 20'de Sobel analizi kullanılarak, Makyavelizm ve Psikopatinin SDZT'nin düşük, orta ve yüksek seviyelerdeki durumunun sömürücülük ile

olan ilişkisi görülmektedir. Makyavelizm'in, psikopatiye göre daha yüksek sömürücülük puanlarına sahip olduğu ancak her iki kişilik özelliğinde de duygusal zekanın artması sömürücülüğünde artmasına neden olduğu görülmektedir. Narsisizm ile sömürücülük ilişkisinde SDZT'nin moderatör rolü olmaması nedeniyle tabloda Narsisizm puanları görülmemektedir.

Tablo 21.

Makyavelizm, Narsisizm ve Psikopati ile sömürücülük ilişkisindeki EDBÖ derecelerinin moderatör rolünün incelenmesi

		r	t	p
Model 1	MAKxEDBÖ	,2232	3,0391	,0029*
Model 2	NARxEDBÖ	,2875	2,7065	,0078*
Model 3	PSİxEDBÖ	,2046	2,1672	,0323*

*p≤,05

Tablo 21'de görüldüğü üzere Sömürücülüğü yordamada Makyavelizm, Empati moderatörlüğünde en yüksek anlamlılık derecesini yakalamışken, Narsisizm ve Psikopati daha düşük anlamlılık derecelerinde yer edinmişlerdir. Her üç kişilik özelliği ile EDBÖ, Sömürücülüğü yordamada anlamlı ve pozitif yönlü ilişki göstermektedirler.

Tablo 22.

Narsisizm, Psikopati ve Makyavelizm ile sömürücülük ilişkilerindeki EDBÖ derecelerinin moderatör rolünün incelenmesi

		M.E.	t	p
NARxEDBÖ	Düşük	,0029	,0191	,9848
	Orta	,2496	2,711	,0077*
	Yüksek	,5374	4,987	,0000*
PSİxEDBÖ	Düşük	,3502	2,5542	,0119*
	Orta	,5258	6,4249	,0000*
	Yüksek	,7307	7,6283	,0000*
MAKxEDBÖ	Düşük	,5035	4,7213	,0000*
	Orta	,6951	10,9190	,0000*
	Yüksek	,9185	12,3286	,0000*

*p≤,05

Not. Mak= Makyavelizm, Nar=Narsisizm, Psi=Psikopati

Tablo 22’de her bir kişilik özelliği ile empati derecesinin sömürücülük üzerindeki etkisi görülmektedir. Makyavelizm’de en yüksek sömürücülük düzeyine ulaşıldığı ve narsisizm ile psikopatinin bu bakımdan daha düşük puanlar aldığı ortaya çıkmıştır. Narsisizm ile düşük düzeyde empatinin sömürücülük üzerinde anlamlı bir ilişkisi olmadığı görülmekte ancak orta ve yüksek düzeyde empati seviyelerinde sömürücülük üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Empati becerisinin artması psikopatide de anlamlı bir şekilde sömürücülüğün artmasına neden olduğu görülmektedir.

Buraya kadar yapılan analizlerde Sömürücülüğü yordamada Narsisizm, Psikopati ve Makyavelizmin EDBÖ ve SDZT ile olan ilişkisi verilmiştir. Aşağıdaki tablolarda ise, Otorite, Hak İddia Etme ve Manipülatiflik boyutlarının KÜÖ ile ilişkisinde, SDZT ve EDBÖ’nin moderatör rolüne yer verilmiştir.

Tablo 23.

KÜÖ ve Otorite ölçeği ilişkisinde SDZT ile EDBÖ'nin aracı rollerinin incelenmesi.

	r	se	t	p	LLCI	ULCI
KÜÖ	,3591	,0759	4,7304	,0000*	,2921	,6589
SDZT	,4374	,0734	5,9571	,0000*	-,2454	,1405
KÜÖxSDZT	,0880	.0766	1,1481	,2533	,0519	,3324
KÜÖ	,3685	,707	5,2154	,0000*	,2286	,5085
EDBÖ	,5417	,0679	7,9797	,0000*	,4072	,6761
KÜÖx EDBÖ	-,0004	.0738	-,0050	,9961	-,1466	,1459

*p≤,05

KÜÖ ve Otorite ölçeği ilişkisinde SDZT'nin aracı rolü Sobel testi ile yapılan analiz ile incelenmiştir. Analiz sonucuna göre, KÜÖ'nün tek başına Otorite ile anlamlı bir ilişkisi varken, SDZT moderatörlüğünde anlamlılık göstermemektedir. EDBÖ için yapılan Sobel analizinde de benzer şekilde, KÜÖ tek başına KÜÖ ve Otorite ölçeği ilişkisinde Otorite boyutunun aracı rolü için yapılan analiz sonucunda ise, KÜÖ ile Otorite ile EDBÖ moderatörlüğünde anlamlılık bulgusu ortaya çıkmamıştır.

Tablo 24.

KÜÖ ve Hak iddia etme ilişkisinde SDZT ile EDBÖ'nin aracı rollerinin incelenmesi.

	r	se	t	p	LLCI	ULCI
KÜÖ	,5223	,0795	6,5712	,0000*	,3649	,6798
SDZT	,1439	,0769	1,8716	,0638	-,0084	,2961
KÜÖxSDZT	,0550	.0802	,6862	,4940	-,1038	,2139
KÜÖ	,5105	,0790	6,4644	,0000*	,3541	,6670
EDBÖ	,1857	,0759	2,4473	,0159*	,0354	,3360
KÜÖx EDBÖ	,0808	.0825	,9795	,3294	-,0826	,2443

*p≤,05

KÜÖ ve Hak iddia etme ölçeğinin ilişkisinde Duygusal Zeka ile Empatinin aracı rolünü incelemek için yapılan Sobel analizi Tablo 24'de gösterilmektedir. Yapılan analiz sonucunda, KÜÖ ve Hak iddia etme ölçeği ilişkisinde duygusal zeka ile empatinin aracı rolü anlamlılık göstermemiştir.

Tablo 25.

KÜÖ ve Manipülatiflik ilişkisinde SDZT ile EDBÖ'nin aracı rollerinin incelenmesi.

	r	se	t	p	LLCI	ULCI
KÜÖ	,5625	,0695	8,0900	,0000*	,4248	,7003
SDZT	,2582	,0673	3,8395	,0002*	,1250	,3914
KÜÖxSDZT	,1397	.0702	1,9916	,0488*	,0008	,2787
KÜÖ	,5429	,0682	7,9643	,0000*	,4079	,6779
EDBÖ	,3005	,0655	4,5887	,0000*	,1708	,4302
KÜÖx EDBÖ	,1978	,0712	2,7771	,0064*	,0567	,3389

*p≤,05

KÜÖ ve Manipülatiflik ölçeğinin ilişkisinde Duygusal Zeka ile Empatinin aracı rolünü incelemek için yapılan Sobel analizi Tablo 25'de yer almaktadır. Yapılan analiz sonucunda, KÜÖ ve Manipülatiflik ölçeği ilişkisinde duygusal zeka ile empatinin aracı rolleri anlamlılık göstermektedir. Ortaya çıkan anlamlılığın daha detaylı olarak incelenmesi Tablo 26'da gösterilmektedir.

Tablo 26.

SDZT ve EDBÖ derecelerinin KÜÖ ile Manipülatiflik ilişkisindeki moderatör rolünün incelenmesi

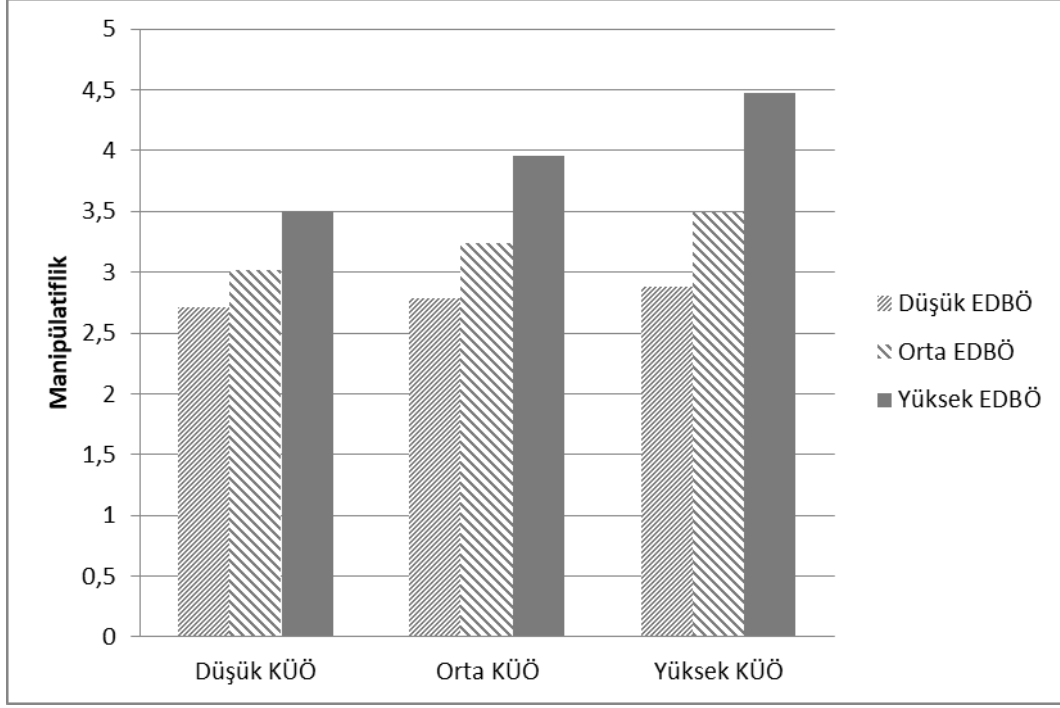
		M.E.	t	p
KÜÖxSDZT	Düşük	,4384	3,2567	,0001*
	Orta	,5762	8,4788	,0000*
	Yüksek	,7053	8,3076	,0000*
KÜÖxEDBÖ	Düşük	,3733	3,6023	,0005*
	Orta	,5431	7,9705	,0000*
	Yüksek	,7414	8,8752	,0000*

*p≤,05

Tablo 26’da KÜÖ ve Manipülatiflik ilişkisinde farklı derecelerdeki SDZT ve EDBÖ puanlarının moderatör rolüne ait değerler verilmiştir. Görüldüğü üzere, SDZT puan ortalaması arttıkça, KÜÖ ve Manipülatiflik ilişkisi artmaktadır. Benzer şekilde EDBÖ’nün artması KÜÖ ve Manipülatiflik arasındaki ilişkinin kuvvetlenmesine neden olmaktadır.

Şekil 3.

KÜÖ ve Manipülatiflik ilişkisinde farklı EDBÖ ortalamalarının moderatör rollerinin incelenmesi

Şekil 3'te görülen bar grafiklerinde çeşitli Karanlık üçlü ölçeği puanları ile Manipülatiflik ilişkisinde Empati puan ortalamalarının etkisi görülmektedir. En yüksek Manipülatiflik değerinin, yüksek KÜÖ ile yüksek EDBÖ ilişkisinde olduğu ve en düşük ise düşük KÜÖ ile düşük EDBÖ'nün ilişkisinde ortaya çıktığı görülmektedir.

5. BÖLÜM

TARTIŞMA VE YORUM

Karanlık kişilik özellikleri ile duygusal zeka, empati ve sömürücülük becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi konulu çalışmada öncelikli olarak cinsiyet bağlamında ölçek puan ortalamaları karşılaştırılmıştır. Yapılan karşılaştırmada, karanlık kişilik özelliklerinin genel ortalamasının erkeklerde kadınlara göre daha yüksek değerlerde olduğu saptanmıştır. Karanlık kişilik özelliklerinden psikopati ve narsisizm anlamlı derecede erkeklerde daha yüksek puanlarda ortaya çıkmıştır. Makyavelizm puanları ise erkeklerde daha yüksek çıkmış ancak anlamlı bir sonuca ulaşmamıştır. Erkeklerin daha yüksek karanlık kişilik özelliklerine sahip olması daha önceki alan çalışmaları ile tutarlılık göstermektedir(Craker ve March, 2016; Jonason ve Davis, 2018; Jonason, Wee, Li ve Jackson, 2014). Makyavelizmin cinsiyetler arası anlamlı farklılık göstermemesi de benzer şekilde daha önceki çalışmalarda bulunmuştur(Jauk, Freudenthaler ve Neubauer, 2016; Pátkai ve Bereczke, 2016).

Çalışmada, kadınlarda daha yüksek duygusal zeka ortalaması ve erkeklerde daha düşük duygusal zeka ortalaması görülmüştür ancak bu anlamlılık düzeyinde bir fark göstermemektedir. Daha önce yapılan çalışmalarda da kadınlar ve erkekler arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır(Meshkat ve Nejati, 2017) Empati düzeyi benzer şekilde kadınlarda daha yüksek ve erkeklerde daha düşük çıkmıştır. Empati ölçeğinin üç alt boyutu, sosyal

beceriler, duygusal tepki ve bilişsel empatinin tümü kadın ve erkeklerde eşit puan ortalaması ile çıkmıştır. Bar-On'un yaptığı daha önceki bir çalışmada kadınların erkeklerden daha yüksek empati seviyesine sahip olduğu üzere bulunmuştur (Baron-Cohen ve Wheelwright, 2004; Lardén, Melin, Holst ve Långström, 2006; Eisenberg ve Lennon, 1983). Ancak, yapılan bir diğer araştırmada ise duygusal ve bilişsel empatinin cinsiyetler arasında farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır (Reniers, Corcoran, Drake, Shryane ve Völlm, 2011). Duygusal tepki noktasında ise diğer araştırmalarda kadınların daha yüksek ortalamalara sahip olduğu bildirilmiştir (McRae, Ochsner, Mauss, Gabrieli ve Gross, 2008; Charbonneau, Mezulis ve Hyde, 2009).

Sömürücülük, manipülatiflik, hak iddia etme ve otorite alt boyutları da bu çalışmada incelenmiştir. Manipülatiflik erkeklerde anlamlı olarak daha yüksek ortalama değerlerde çıkmış, diğer üç alt boyutta ise cinsiyetler arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Grijalva ve arkadaşları (2015) tarafından yapılan bir meta analiz çalışmasında ise otorite, sömürücülük ve hak iddia etme boyutları erkeklerde daha yoğun olarak bulunmuştur. Bir diğer çalışmada, kültürlerarası narsisizm alt boyutlarının yaygınlığına bakılmıştır. Yapılan çalışmada kültürlerarası narsistik alt boyutların seviyelerinde değişim olduğu bulunmuştur (Żemojtel-Piotrowska et al., 2018). Bu çalışmaya katılanların tümü siyasi bir ortam içinde yer aldıkları için, kadın ve erkek katılımcıların tümünde normal popülasyonlardan daha farklı yansımaların olması mümkün olabilir. Özellikle gelecekte liderlik pozisyonlarına gelmek isteyen bireylerin veya hali hazırda bir siyasi kurumda yer alan bireylerin, hak iddia etme, sömürücülük veya otorite gibi davranışlarının olması bu bakış açısıyla belki de daha kolay anlaşılabilir bir durum olarak yorumlanabilir.

Ailede siyasi bir bireyin olma durumu ile ölçekler arası yapılan karşılaştırmada, narsisizm ile KÜÖ arasında anlamlı bir ilişki göze çarpmıştır. Ailede siyasi bireyin olması, karanlık kişilik özelliklerinin artışına neden olduğu söylenebilir. Benzer şekilde ailede siyasi bir bireyin olma durumu sömürücülük, manipülatiflik hak iddia etme ve otorite puanları ile olumlu ve

anlamli bir Şekilde ilişki iÇerisinde çıkmıştır. Bu bağlamda hak iddia etme ve otorite puanları göz önüne alındığında ileri derecede anlamli bir ilişki olduğu görülmektedir. Bir diğer taraftan ise yerleşim yerinin duygusal zeka, empati ve karanlık kişilik özellikleri ile anlamli bir bağlantısı olmadığı bu çalışma iÇerisinde  ne s r lebilir. Medeni durum göz önüne alındığında ise sadece Makyavelizm'in evli bireylerdeki ortalaması daha yüksek bulunmuştur.

Siyasi ortamda yer alma isteğine göre yapılan karşılaştırmada, özellikle otorite ve manipülatiflik alt boyutları yüksek anlamlılık göstermiştir. Yanı sıra, BFN  genel puanı ve narsisizm puan ortalamaları da siyasi ortamda yer alma isteği ile anlamlılık göstermiştir. Ancak bu soruya olumlu yanıt verenler ile empati veya duygusal zeka puanları arasında anlamli bir ilişki görülmemiştir. Siyasi birey olma isteğinin otorite pozisyonu almakla ve manipülatif becerilerle ilişkili olduğu, ancak duygusal zeka veya empatinin bu istek ile bağlantılı olmadığı görülmektedir. Siyasi ortamda yer alma inancı ile yapılan karşılaştırmada ise empatinin yüksekliliği göze çarpmaktadır. Yer alma isteğinde anlamli bir ilişki iÇerisinde görünmeyen empati varlığı, inanç devreye girince anlamli bir hale gelmiştir. Bir diğer taraftan siyasi ortamda yer alma inancı devreye girdiğinde ise tıpkı 'istek'te olduğu gibi narsisizm yüksek ilişki göstermiş ve hatta daha da yüksek anlamlılık sergilemiştir. Bir diğer göze çarpan durum ise, inanç devreye girdiğinde sömürücülük, manipülatiflik, hak iddia etme ve otorite boyutlarının tümü anlamlılık sergilemiştir. Bu garip ikilemin, yani siyasi ortamda yer alma isteği ile siyasi ortamda yer alma inancının farkı belki de inancın daha gerçekçi bir bakış aÇısıyla ilerlemesi olarak yorumlanabilir. İnanç bireyi –belki- motive ediyor durumda olabilirken, istek bireyi yeteri kadar motive etmiyor olabilir. Buradaki motivasyondan kasıt dört alt boyut özelliğinin yükselmesi ile alakalı olarak yorumlanmıştır. Yapılabilecek bir diğer yorum ise, bu becerileri olan bireylerin kendilerini siyasi bir ortamda görme inancı daha yüksekken, bu becerileri olmayanların kendilerini siyasi bir ortamda görme inançları daha az oluyor diye bahsedilebilir. Belki de yapılması gereken yorum 'istemek yetmez inanmakta –bazı karanlık becerilere de sahip olmak- gerekiyor'dur. Daha yüksek empati seviyesine rastlanılan inanç kısmında, belki de bu bağlamda, inancın bazı

beceriler geliştirmede üstlendiği bir rolü olabilir. Bu bağlamda üç farklı anlamlandırma geliştirilebilir “İstiyorum ama inanmıyorum”, yani istiyorum ama becerilerim yok, “istiyorum ve inanıyorum” hem istiyorum hem de bazı becerilerim var ve “istemiyorum ama inanıyorum” sadece becerilerim var ama siyasi ortamda yer almak istemiyorum. Tabi ki gelecekte bu özelliğe sahip olanların veya olmayanların arasından kimlerin siyasi ortamda bulunacağı belli olmadığından, hangi durumun ve özelliklerin gelecekteki siyasilerde olacağı söylenemez. Bahse konu özellikler dikkate alındığında, insanları yönlendirmeyi ve yönetmeyi beceren, insanları kendi amaçları için kullanan ve kendini diğer insanların üzerinde gören kalıplar ortaya çıkmaktadır. Bu becerilerin siyasilerde olduğu sürekli konuşulan ve araştırılan bir konu olması ise bir diğer önemli noktadır(Duspara ve Greitemeyer, 2017; Volkan ve Fowler, 2009). Diğer taraftan ise bu özellikler sıklıkla yöneticilerde ve liderlerde görülmekte olan özellikler olarak bildirilmiştir(Rosenthal ve Pittinsky, 2006).

Ölçek puan korelasyonlarına bakıldığında duygusal zekanın, empati ve empatinin üç alt boyutu olan sosyal beceriler, duygusal tepki ve bilişsel empati ile ilişkili olduğu görülmektedir. SDZT'nin ilişki sıralamasına bakıldığında en düşük ilişki katsayısı duygusal tepki ile olduğu görülmektedir. Benzer şekilde EDBÖ'de en düşük duygusal tepki ile ilişkili görülmektedir. Duygusal zekanın bunların yanında narsisizm, manipülatiflik, hak iddia etme ve otorite gibi ölçeklerle de anlamlılık gösterdiği görülmüştür. Otorite pozisyonu almak ve manipülatiflik, insanları yönetme ve yönlendirme becerileri ile ilişkili olduğu için bu becerilerin duygusal zeka ile bu şekilde bir bağlantısı olabileceği düşünölmüştür. Bu çalışmada, otorite ile karanlık kişilik özelliklerinin ayrı, duygusal zekanın ise ayrı olarak ilişki durumu ortaya çıkmıştır. Duygusal zekanın ve empatinin karanlık kişilerde otorite pozisyonunda aracılık rolü üstlenmediği de bulunmuştur. Bu bakımdan, otoritenin hem karanlık kişilerde hem de karanlık kişiliği olmayanlarda olabileceği ancak bu durumun en azından karanlık kişiliği olanlar açısından duygusal zeka ile ilişkili olmadığı öne sürölebilir, bu konu tartışma bölümünün sonlarına doğru daha detaylı olarak ele alınacaktır. Daha önceki çalışmalarda

da manipülatifliğin duygusal zeka tarafından yordandığı bulunmuştur(Bacon ve Regan, 2016; Austin, Farrelly, Black ve Moore, 2007).

Empati benzer şekilde duygusal zeka gibi, narsisizm, manipülatiflik, hak iddia etme ve otorite ile anlamlı bir ilişki içerisinde çıkmıştır. Sosyal beceriler ve bilişsel empati ile manipülatiflik ve otorite alt boyutları da ilişkili çıkmıştır. Araştırmada, Makyavelizm ile duygusal zeka ve bilişsel empati ile anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Literatürde ise bu iki olgu ile Makyavelizmin doğrudan olumlu(Freudenthaler ve Neubauer, 2016; Szabó ve Bereczkei, 2017) bir ilişkisi olduğu gibi, zayıf bir ilişkisi olduğu(Austin, Farrelly, Black ve Moore, 2007) yönünde de farklı bilgiler mevcuttur.

Bu çalışmadakine benzer olarak, empati ve karanlık üçlü ile ilgili yapılan daha önceki çalışmalarda da narsisizmin daha yüksek empati puanları aldığı yönünde olmuş, psikopati ise genel anlamda empati ile daha düşük seviyede ilişkili bulunmuştur(Jonason ve Kroll, 2015; Pajevic, Vukosavljevic-Gvozden, Stevanovic ve Neumann, 2018). Narsisizmin ise bilişsel empati(Wai ve Tiliopoulos, 2012) ve duygusal zeka(Petrides, Vernon, Schermer ve Veselka, 2011) ile olumlu ve anlamlı ilişki içerisinde çıkması ise literatürü destekler nitelikte olmasında rağmen, bu çalışmada sosyal beceriler ve empati genel puanı ile de narsisizmin anlamlı ilişkisi çıkmıştır. Daha önce yapılan çalışmalarda Narsistlerin kendi iç kapasitelerini bilhassa duygusal beceri gibi özelliklerini abarttıklarını ve SDZT ile EDBÖ gibi öz değerlendirme testlerini yanıltabildikleri öne sürülmüştür(Lobbestael, de Bruin, Kok ve Voncken, 2016).

KÜÖ ve üç alt boyutunun tümü sömürücülük, manipülatiflik, hak iddia etme ve otorite ile ilişkili bulunması ise, karanlık kişiliklerle ilgili çalışmalar dikkate alındığında oldukça anlamlı ve literatürü destekler niteliktedir(Međedović ve Petrović, 2015). Makyavelizm ve psikopatinin daha önceki bir çalışmada benzer şekilde otorite boyutu ile olumlu ilişkisi bulunmuştur(Szabó ve Bereczkei, 2017). Makyavelcilerin insanlarla kurdukları yakın ilişkilerin kendi

menfaatleri ile ilgili olduğu bulunmuş, bu bağlamda insanlarla kendi lehlerinde samimiyet kurdukları ve duygusal beceriler gösterdikleri öne sürülmüştür(Ináncsi, Láng ve Bereczkei, 2015). Tüm karanlık kişilik özelliklerinin birbirleriyle ilişkili çıkması da literatürü destekler durumdadır(Giammarco ve Vernon, 2014). Karanlık kişilik özelliklerinin hak iddia etme ve sömürücülük ile ilişkili olduğu daha önceki çalışmalarda da bulunmuştur(J. Vossen, L. Coolidge, L. Segal ve J. Muehlenkamp, 2017). Bu çalışmada da, Book ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada da sömürücülük en çok Makyavelizm, daha sonra psikopati ve en düşük düzeyde de narsisizm ile ilişkili bulunmuştur(Book vd., 2016). Hak iddia etme boyutu ise bu çalışmada en yüksek derecede narsisizm, daha sonra Makyavelizm ve en son olarak psikopati ile ilişkili bulunmuştur. Hak iddia etme boyutu incelendiğinde, kendini özel görme, ayrıcalık, kural tanımazlık gibi özellikler göze çarpmaktadır. Psikopatların kurallarla ilgili bir sıkıntısı olduğu sıklıkla dile getirilmektedir, bu bağlamda psikopati ile hak iddia etmenin bir bağlantısı olması şaşırtıcı değildir. Makyavelciler dürtüsellikten uzak, gerçekçi değerlendirme yapma kapasiteleri ile psikopatiden bu şekilde ayrılırken(Rauthmann ve Will, 2011) Makyavelcilerin, ayrıcalık isteme, çıkar sağlama ve hak iddia etmeyi normal bir davranış olarak gördükleri yorumu yapılabilir. Çünkü Makyavelciler, insan doğasını kötü gördükleri için(Stępień, 2014), eğer başkaları ve sistem üzerinde hak iddia etmezler ise bir başkası tarafından zaten hakların birileri tarafından ihlal edileceğini düşünebilirler. Narsistlerin hak iddia etme konusunda psikopatlardan ve Makyavelcilerden daha yüksek puan alması ile narsisizmin doğası ile bir bütün olarak yorumlanabilir. Narsistler, kendilerini üstün görme eğilimine sahip oldukları için hak iddia etme boyutunun doğrudan narsisizme ait bir kavram olarak yorumlanması bile anlamlı sayılabilecek bir durumdur(Book vd., 2016).

Sömürücülük incelendiğinde ise en yüksek ilişki Makyavelizm ile daha sonra ise psikopati ve narsisizm ile ortaya çıkmıştır. Aslında narsisizme ait bir kavram gibi görülen sömürücülüğün diğer iki kişilikte daha yüksek olarak ortaya çıkması durumu ilginç kılıyor denilebilir. Narsisizmde, Makyavelizme nazaran düşük çıkan sömürücülüğün bir narsisizm yaklaşımı ile aydınlatmaya çalışmak belki de daha anlamlı olacaktır. Narsist bireyler sıklıkla

benmerkezci, kendine güvenen ve kendini diğer insanlardan üstün gören bir yapıya sahiptir(Meere ve Egan, 2017). Bu bakımdan incelendiğinde, narsist bireyin bir başkasını kendi amacı için bile olsa kullanması, narsistik duygularını zedelemesi durumuna neden oluyor olabilir. Makyavelistler amaçlarına giderken başkalarını kullanmayı normal bir davranış olarak görürken, narsistler için bu durum belki de özsaygının azalması veya yetersizlik duygularının canlanmasına neden oluyor gibi algılanabilir. Zuckerman ve O'Loughlin(2009) tarafından yapılan bir araştırmada, özsaygısı yüksek olan narsistlerde sömürücülüğün azaldığı bildirilmiştir. Bu durum için sömürücülüğün özsaygısı yüksek narsistler için yıkıcı olabileceğinden söz edilmiştir. Bu durum Stronge, Cichocka ve Sibley(2016) tarafından yapılan bir başka araştırmada daha öne sürülmüştür.

Yapılan regresyon analizinde ise duygusal zeka, empati ve KÜÖ ölçeğinden sadece KÜÖ'nün sömürücülüğü yordadığı görülmüştür. İkinci regresyon analizinde ise üç karanlık kişilik özelliği ayrı olarak değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucunda sadece Makyavelizm'in sömürücülüğü yordadığı görülmüştür. Bu bakımdan, Makyavelizm'in diğer iki kişilik özelliğini sömürücülükte etkilediği söylenebilir. Makyavelizm'in doğrudan insanı manipüle etme, kullanma ile ilişkili olması da literatürde var olan bir konudur. Farklı olarak, diğer iki kişilik özelliğine Makyavelizm'in yaptığı bu anlamlı katkının dikkate alınması gerektirir. Sömürücülük kavramı narsisizme ait bir olgu olarak öne sürülmüş ve narsisimin en uyumsuz özelliği olarak bildirilmiştir(Cihangirlioğlu, Teke, Uzuntarla ve Uğrak, 2015) buna rağmen bu çalışmada sömürücülüğün ana yordayıcısının Makyavelizm olduğu öne sürülebilir. Cinsiyet bağlamında yapılan analizlerde ise sömürücülük ve karanlık kişilik özelliklerinin bir bağlantısına rastlanmamıştır. Yani sömürücülük etkeni cinsiyetten bağımsız olarak karanlık kişilik özelliklerine ait bir kavram olarak ortaya çıkıyor olarak yorumlanabilir. Her ne kadar karanlık kişilik özellikleri erkeklerde daha sık ortaya çıksa da sömürücülüğün erkek ve kadınlar arasında anlamlı bir farklılık göstermemesi anlamlıdır.

Bu araştırmanın konusu, sömürücülük becerilerinde duygusal zekanın ve empatinin üstlendiği rol olduğu için detaylı bir moderatör analizi gerçekleştirilmiştir. Duygusal zeka tek başına sömürücülük veya karanlık kişilik özellikleriyle anlamlı bir ilişki içerisinde çıkmasa da, karanlık kişiliklerde duygusal zekanın artması durumunda veya empatinin artması durumunda sömürücülük gibi becerilerin durumu incelenmiştir. Bu kapsamda gerçekleştirilen analizlerle ise, duygusal zekanın karanlık kişiliklerle olan ilişkisinde sömürücülük becerisi üzerinde yordayıcı bir rol üstlendiği saptanmıştır. Saptanan bu rol incelendiğinde ise karanlık kişiliklerde duygusal zekanın arttığı durumlarda sömürücülüğünde arttığı görülmüştür. Daha yüksek duygusal zekaya sahip karanlık kişilerde daha yüksek sömürücülük becerileri saptanmıştır. Burada duygusal zekanın karanlık kişilik özelliklerindeki sömürücülük üzerindeki moderatör rolü ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde empati düzeyinin etkisi ile sömürücülük ve KÜÖ incelendiğinde, anlamlı derecede empatinin sömürücülüğü etkilediği saptanmıştır. Bu etkinin sömürücülüğü azaltmak yerine arttırmakta olduğu görülmüştür. Her iki duygusal becerinin yani hem duygusal zekânın hem de empatinin karanlık kişiliklerdeki varlığı, onların daha fazla sömürücülük davranışları sağlamalarına neden olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Karanlık kişilerde sömürücülüğün duygusal zeka ve empati ile etkilenme durumunu daha iyi açıklayabilmek için her bir karanlık kişilik özelliği ayrı ayrı ele alınarak tekrar incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda ise Makyavelizm ile sömürücülük arasındaki ilişkinin anlamlılığının, duygusal zeka düzeyi aracılığı ile kuvvetlendiği görülmüştür. Ancak narsisizmin ve psikopatının sömürücülük ile olan ilişkisinde duygusal zeka aracılığına rastlanmamıştır.

Bu çalışmanın bir diğer araştırma konusu ise, narsisizm, psikopati ve Makyavelizm'in sömürücülük ile olan ilişkisinde empatinin yordayıcı rolüdür. Her üç karanlık kişilik özelliği ile sömürücülük ilişkisinde, empati, ilişkiyi kuvvetlendiren bir rol oynamakta olduğu ortaya çıkmıştır. Empati seviyesi

arttıkça, sömürücülükte bu kişilerde artmaktadır. Daha önce yapılmış olan bir çalışmada, duygusal zekaya ait bir kavram olarak duygu tanıma becerilerinin sömürücülük üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştı(Konrath, Corneille, Bushman ve Luminet, 2013). Bu çalışmada Karanlık kişilerde empatinin böyle benzer bir aracı rolü olduğu öne sürülebilir.

Yanı sıra, Giammarco'nun yapmış olduğu araştırmada Makyavelistlerde empatinin, affetme davranışları üzerinde aracı bir rolü olduğu gözlemlenmiştir. Affetme davranışının artması empatinin artmasına bağlanmaktadır(Giammarco ve Vernon, 2014). Söz konusu olgunun merkezinde Makyavelistler olunca ve bu çalışmada ortaya çıkan sonuç ile karşılaştırıldığında, yüksek empati becerilerinin hem sömürücülüğü hem de affetme davranışlarını arttırması ilginç bir konudur. Bu bakımdan incelenirse affetme davranışı empati yapan Makyavelcilerde bir çıkar uğruna mı yoksa bir çeşit empatik kaygı uğruna mı sürdürüldüğü ikilemini ortaya çıkartıyor denilebilir.

Bu çalışma kapsamında yapılan son analizlerde ise otorite, hak iddia etme ve manipülatiflik derecelerinin, karanlık üçlü ölçeği ile olan ilişkisinde duygusal zeka ve empatinin aracı rolü incelenmiştir. Sömürücülükte olduğu gibi manipülatiflik de duygusal zeka ve empati puanlarının artışına bağlı olarak artış göstermektedir. Hak iddia etme boyutu ve otorite boyutunun karanlık üçlü ile olan ilişkisinde duygusal zeka ve empatinin aracı rolü görülmemektedir. Daha önce Cote ve arkadaşları tarafından yapılan bir araştırmada Makyavelistlerde duygusal zeka puanları arttıkça kişilerarası sapkınlığında arttığı bulunmuştur. Yani, duygusal zekanın Makyavelizm ile kişilerarası sapkınlıkta bir aracı rol üstlendiği ortaya sürülmüştür(Côté, DeCelles, McCarthy, Van Kleef ve Hideg, 2011). Makyavelistlerde duygusal zekanın artmasının manipülatifliğinde artmasına neden olduğu ise daha önceki araştırmalarda da bulunmuştur(Bacon ve Regan, 2016; Austin, Farrelly, Black ve Moore, 2007).

6. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada karanlık kişilik özellikleri ile duygusal zeka, empati ve sömürücülük becerileri arasındaki ilişkinin incelenmiştir. Karanlık kişilik özellikleri, psikopati narsisizm ve Makyavelizm alt boyutlarının toplamının yer aldığı bir kişilik gruplandırmasıdır. Karanlık kişilik özellikleri(genel ortalaması) ile duygusal zeka ve empati incelendiğinde anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Karanlık kişilik özellikleri ile sömürücülük incelendiğinde ise anlamlı bir ilişkiye rastlanılmıştır. Bunun yanında, her bir karanlık kişilik özelliği ile yani narsisizm, psikopati ve Makyavelizm incelendiğinde ise sadece narsisizmin duygusal zeka ve empati ile anlamlı bir ilişki gösterdiği ortaya çıkmıştır. Sömürücülüğe bakıldığında ise her bir karanlık kişilik özelliği ile anlamlı bir ilişkisi olduğu görülmüştür. Yapılan çalışmanın amacı gereği, duygusal zeka ile empatinin, karanlık kişilik özellikleri ile sömürücülük arasındaki ilişkideki aracı rolleri incelenmiş ve anlamlılığa rastlanmıştır. Bu anlamlılık karanlık kişilik özellikleriyle(genel ortalama) sömürücülük ilişkisinin, duygusal zeka ve empati dereceleri yükselmesi durumlarında kuvvetlendiği şeklinde olmuştur. Bu bakımdan duygusal zeka ve empati, karanlık kişilerdeki sömürücülük üzerinde moderatör rol oynuyor denilebilir. Bu bulguya dayanarak araştırmanın birinci ve ikinci hipotezlerinin kabul edildiği söylenebilir. Her bir karanlık kişilik özelliği ile yapılan analizlerde ise, duygusal zekanın sadece Makyavelizm ile sömürücülük ilişkisinde aracı bir rol oynadığını ortaya çıkarmıştır. Narsisizm, psikopati ve Makyavelizmin sömürücülükle ilişkisinde empatinin aracı rolü incelendiğinde ise her üç kişilik özelliğinde de yüksek

empatinin sömürücülüğü arttırdığı ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada araştırılan bir diğer konu ise Manipülatiflik, hak iddia etme ve otorite becerilerinin karanlık üçlü ile ilişkisinin incelenmesidir. Yapılan çalışmada her üç boyutunda karanlık kişiler ile ileri düzeyde ilişkisi bulunduğu söylenebilir. Bu bulgu ile araştırmanın 3. hipotezinde doğrulandığı belirtilebilir. Duygusal zeka ve empatinin bu üç özellik üzerindeki aracı rolü incelendiğinde ise, manipülatifliğin karanlık kişilik özellikleriyle(genel ortalama) duygusal zeka ve empati aracı rolü ile artış gösterdiği söylenebilir. Diğer iki alt boyut olan hak iddia etme ve otoritenin karanlık kişilik özellikleri ile ilişkisinde duygusal zekanın ve empatinin aracı rolüne rastlanılmamıştır. Ancak bu iki boyut duygusal zeka ve empati dereceleri gözetmeksizin karanlık üçlü ile anlamlı ilişkili göstermektedir. Tüm bunlar göz önüne alınıp incelendiğinde, literatürde sıklıkla incelenen bir konu olan empatinin, karanlık kişilerde eksik olduğu konusunda bir ikilem ortaya çıkmaktadır. Genel olarak duygusal zeka ile karanlık üçlü ilişkili görünmese de, karanlık kişilerde duygusal zeka varlığı onların duygusal zekalarını karanlık kişiliği olmayanlardan daha farklı kullanmalarına neden olabilir. Bu çalışmadan da yola çıkarak empati ve hatta duygusal zekanın, tıpkı bilişsel zeka(IQ) gibi bir kapasiteyi temsil ettiği söylenebilir. Bu durumu açıklamak için şöyle bir örnek verilebilir, entelektüel/bilişsel zekası yüksek olan her bireyin mühendis olacağını söylemek saçma duyulabilir; Yüksek entelektüel zeka puanına sahip her bir bireyin zekasını kullanarak insanoğlu yararına bir icat yapmasını söylemek veya yapıyor demekte kulağa anlamsız gelebilir. Bu bakımdan incelenirse, duygusal zekası olan veya empati becerisi olan her bireyin 'vicdanlı' veya 'iyi niyetli' olacağını söylemekte aynı sonucu verebilir. Özellikle benzer bulgulara sahip çalışmalar(Konrath, Corneille, Bushman ve Luminet, 2013; Bacon ve Regan, 2016; Austin, Farrelly, Black ve Moore, 2007; Côté, DeCelles, McCarthy, Van Kleef ve Hideg, 2011) ile bu çalışmada ortaya çıkan veriler öne sürülerek söylenebilir ki empati ve duygusal zeka her zaman iyi niyet için kullanılmamaktadır. Duygusal zeka ile empatinin, birer 'iyi niyet' güdüsünü temsil etmek yerine birer kapasiteyi temsil ettiği ve bu kapasitenin belirli bir 'iyi niyet' davranışını sağlamadığı, en azından bu çalışmadan yola çıkarak ortaya sürülebilecek bir durum olarak yorumlanabilir.

Yapılan çalışmada öz değerlendirme formları kullanıldığı için yanlı yanıtlar verilmiş olabilir. Gelecek çalışmalarda araştırmacının test edebildiği ve doldurduğu daha gelişmiş duygusal zeka ve empati lme enstrümanları kullanılması araştırmaları daha da ileriye götürecektir. Bir diğer konu ise duygusal zeka ve empati'nin 'iyi niyet' güdüsü gibi algılanması ve yanıtlanmasının beklenmesidir. Duygusal beceri kapasitelerini ölçen daha kullanışlı araçlar kullanılması daha iyi olacaktır denebilir. Katılımcıların sadece politik parti yeleri olarak seçilmesi araştırma sahasını kısıtlamıştır, daha geniş popülasyonlar ile çalışılması daha kaliteli sonuçlara ulaşılması bağlamında önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Abell, L., Brewer, G., Qualter, P., ve Austin, E. (2016). Machiavellianism, emotional manipulation, and friendship functions in women's friendships. *Personality And Individual Differences*, 88, 108-113.
- Ames, D., & Kammrath, L. (2004). Mind-Reading and Metacognition: Narcissism, not Actual Competence, Predicts Self-Estimated Ability. *Journal Of Nonverbal Behavior*, 28(3), 187-209.
- Austin, E., Farrelly, D., Black, C., ve Moore, H. (2007). Emotional intelligence Machiavellianism and emotional manipulation: Does EI have a dark side?. *Personality And Individual Differences*, 43(1), 179-189.
- Aydoğan, E., ve Serbest, S. (2016). İş Yerinde Karanlık Üçlü: Bir Kamu Kuruluşunun İç Denetim Biriminde Araştırma. *Sayıştay Dergisi*, 101. <https://www.sayistay.gov.tr/tr/Upload/95906369/files/dergi/pdf/der101m5.pdf> Erişim tarihi: 21 Ekim 2018.
- Bacon, A., ve Regan, L. (2016). Manipulative relational behaviour and delinquency: sex differences and links with emotional intelligence. *The Journal Of Forensic Psychiatry ve Psychology*, 27(3), 331-348.
- Baloch, M., Meng, F., Xu, Z., Cepeda-Carrion, I., Danish, ve Bari, M. (2017). Dark Triad, Perceptions of Organizational Politics and Counterproductive Work Behaviors: The Moderating Effect of Political Skills. *Frontiers In Psychology*, 8.
- Bariso, J. (2018). There Are Actually 3 Types of Empathy. Here's How They Differ--and How You Can Develop Them All. Erişim adresi: <https://www.inc.com/justin-bariso/there-are-actually-3-types-of-empathy-heres-how-they-differ-and-how-you-can-develop-them-all.html>
- Baron-Cohen, S., ve Wheelwright, S. (2004). The Empathy Quotient: An Investigation of Adults with Asperger Syndrome or High Functioning Autism, and Normal Sex Differences. *Journal Of Autism And Developmental Disorders*, 34(2), 163-175.
- Berger, V. (2005). Borderline Personality Disorder. http://www.psychologistanywhereanytime.com/disorders_psychologist_a

[nd_psychologists/psychologist_borderline_personality.htm](http://www.psychologists/psychologist_borderline_personality.htm) Erişim tarihi:
22 Ekim 2018.

Blais, J., ve Pruyssers, S. (2017). The power of the dark side: personality, the dark triad, and political ambition. *Personality And Individual Differences*, 113, 167-172.

Bloom, P. (2018). How Empathy Makes People More Violent.
<https://www.theatlantic.com/science/archive/2015/09/the-violence-of-empathy/407155/> Erişim tarihi: 21 Ekim 2018.

Book, A., Visser, B., Blais, J., Hosker-Field, A., Methot-Jones, T., ve Gauthier, N. et al. (2016). Unpacking more “evil”: What is at the core of the dark tetrad?. *Personality And Individual Differences*, 90, 269-272.

Bora, E. ve Baysan, L. (2008). Empati Ölçeği-Türkçe Formunun Üniversite Öğrencilerinde Psikometrik Özellikleri.
<http://toad.edam.com.tr/sites/default/files/pdf/empati-olcegi-toad.pdf>
Erişim tarihi: 21 Ekim 2018.

Brewer, G., Bennett, C., Davidson, L., Ireen, A., Phipps, A., Stewart-Wilkes, D., ve Wilson, B. (2018). Dark triad traits and romantic relationship attachment, accommodation, and control. *Personality And Individual Differences*, 120, 202-208.

Brewer, G., ve Abell, L. (2017). Machiavellianism, relationship satisfaction, and romantic relationship quality. *Europe’S Journal Of Psychology*, 13(3), 491-502.

Bronte, A., Susan, T., ve Francesca, F. (2015). The Dark Triad of Personality Traits, Diurnal Cortisol Variations and Sleep-wake Cycles. *Frontiers In Human Neuroscience*, 9.

Brunell, A., Davis, M., Schley, D., Eng, A., van Dulmen, M., Wester, K., ve Flannery, D. (2013). A New Measure of Interpersonal Exploitativeness. *Frontiers In Psychology*, 4.

Buffone, A., ve Poulin, M. (2014). Empathy, Target Distress, and Neurohormone Genes Interact to Predict Aggression for Others—Even Without Provocation. *Personality And Social Psychology Bulletin*, 40(11), 1406-1422.

- Byrd, A., Loeber, R., ve Pardini, D. (2013). Antisocial Behavior, Psychopathic Features and Abnormalities in Reward and Punishment Processing in Youth. *Clinical Child And Family Psychology Review*, 17(2), 125-156.
- Cain, N., Pincus, A., ve Ansell, E. (2008). Narcissism at the crossroads: Phenotypic description of pathological narcissism across clinical theory, social/personality psychology, and psychiatric diagnosis. *Clinical Psychology Review*, 28(4), 638-656.
- Campbell, J., Schermer, J., Villani, V., Nguyen, B., Vickers, L., ve Vernon, P. (2009). A Behavioral Genetic Study of the Dark Triad of Personality and Moral Development. *Twin Research And Human Genetics*, 12(02), 132-136.
- Carton, H., ve Egan, V. (2017). The dark triad and intimate partner violence. *Personality And Individual Differences*, 105, 84-88.
- Cassels, T., Chan, S., ve Chung, W. (2010). The Role of Culture in Affective Empathy: Cultural and Bicultural Differences. *Journal Of Cognition And Culture*, 10(3), 309-326.
- Charbonneau, A., Mezulis, A., ve Hyde, J. (2009). Stress and Emotional Reactivity as Explanations for Gender Differences in Adolescents' Depressive Symptoms. *Journal Of Youth And Adolescence*, 38(8), 1050-1058.
- Chabrol, H., Melioli, T., Van Leeuwen, N., Rodgers, R., ve Goutaudier, N. (2015). The Dark Tetrad: Identifying personality profiles in high-school students. *Personality And Individual Differences*, 83, 97-101.
- Cihangirlioğlu, N., Teke, A., Uzuntarla, Y., ve Uğrak, U. (2015). Narsist kişilik eğilimleri ile kurumsal bağlılık düzeyleri arasındaki ilişkinin analizi. *Journal Of Management And Economics Research*, 13(1).
- Coté, S., DeCelles, K., McCarthy, J., Van Kleef, G., & Hideg, I. (2011). The Jekyll and Hyde of Emotional Intelligence. *Psychological Science*, 22(8), 1073-1080.
- Craker, N., ve March, E. (2016). The dark side of Facebook®: The Dark Tetrad, negative social potency, and trolling behaviours. *Personality And Individual Differences*, 102, 79-84.
- Crego, C., ve Widiger, T. (2014). Psychopathy and the DSM. *Journal Of Personality*, 83(6), 665-677.

- Culver, D. (1998). A review of Emotional Intelligence by Daniel Goleman: implications for technical education. *FIE '98. 28Th Annual Frontiers In Education Conference. Moving From 'Teacher-Centered' To 'Learner-Centered' Education. Conference Proceedings (Cat. No.98CH36214)*.
- Cüceloğlu, D. (2016). *İnsan ve davranışı*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Demirel, O., Demirel, A., ve Duran, A. (2014). Severe and Dangerous Personality Disorder. *Turkish Journal Of Forensic Medicine*, 28(1), 53-59.
- Dereboy, Ç. (2015). DSM 5'e Göre kişilik bozukluğu tanısı alan hastaların kişilerarası işlevsellikte yetersizlik düzeyi. Aydın.
https://updoc.site/download/dsm-5e-gre-klk-bozukluu-tanisi-alan_pdf
Erişim tarihi: 21 Ekim 2018.
- Decety, J. ve Moriguchi, Y. (2007). The empathic brain and its dysfunction in psychiatric populations: implications for intervention across different clinical conditions. *Biopsychosocial Medicine*, 1(1), 22.
- DeYoung, C., Quilty, L., ve Peterson, J. (2007). Between facets and domains: 10 aspects of the Big Five. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 93(5), 880-896.
- Duspara, B., ve Greitemeyer, T. (2017). The impact of dark tetrad traits on political orientation and extremism: an analysis in the course of a presidential election. *Heliyon*, 3(10), e00425.
- Dutton, K. (2013). *The wisdom of psychopaths*. London: Arrow books.
- Eisenberg, N., ve Lennon, R. (1983). Sex differences in empathy and related capacities. *Psychological Bulletin*, 94(1), 100-131.
- Ekşi, F. (2012). Kişilerarası İlişkiler, Psikolojik Danışmanlık ve Halkla ilişkiler öğrencilerinin karşılaştırılması.
<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/aibuefd/article/viewFile/5000091742/5000085189> Erişim tarihi: 21 Ekim 2018.
- Eksi, F. (2016). The Short Form of the Five-Factor Narcissism Inventory: Psychometric Equivalence of the Turkish Version. *Educational Sciences: Theory ve Practice*, 16(4), 1-16.

- Eraslan-Çapan, B., Satıcı, S., Yılmaz, M., ve Kayış, A. (2015). Karanlık Üçlü Ölçeği: Türkçeye Uyarlama Çalışması. *Konferans: 13. Ulusal Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Kongresi, Mersin*. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/304535395_KARANLIK_UCLU_OLCEGI_TURKCEYE_UYARLAMA_CALISMASI_Turkish_Dark_Triad_Dirty_Dozen_Scale Erişim tarihi: 21 Ekim 2018.
- Denardo Roney, J., Falkenbach, D., ve Aveson, O. (2018). Psychopathy and Victim Selection: Does Nonverbal Decoding or Empathy Impact Vulnerability Ratings. *Journal Of Interpersonal Violence*.
- Dickinson, K., ve Pincus, A. (2003). Interpersonal Analysis of Grandiose and Vulnerable Narcissism. *Journal Of Personality Disorders*, 17(3), 188-207.
- Fuchs, T. (2017). Empathy, Group Identity, and the Mechanisms of Exclusion: An Investigation into the Limits of Empathy. *Topoi*, 38(1), 239-250.
- Furnham, A. (2012). Emotional Intelligence. *Emotional Intelligence - New Perspectives And Applications*.
- Furtner, M., Maran, T., ve Rauthmann, J. (2017). Dark Leadership: The Role of Leaders' Dark Triad Personality Traits. *Leader Development Deconstructed*, 75-99.
- Gavrilets, S., ve Vose, A. (2006). The dynamics of Machiavellian intelligence. *Proceedings Of The National Academy Of Sciences*, 103(45), 16823-16828.
- Giacalone, R., ve Promislo, M. (2013). *Handbook of unethical work behavior and individual well-being*. Armonk, NY: M.E. Sharpe.
- Giammarco, E., ve Vernon, P. (2014). Vengeance and the Dark Triad: The role of empathy and perspective taking in trait forgivingness. *Personality And Individual Differences*, 67, 23-29.
- Glover, N., Miller, J., Lynam, D., Crego, C., ve Widiger, T. (2012). The Five-Factor Narcissism Inventory: A Five-Factor Measure of Narcissistic Personality Traits. *Journal Of Personality Assessment*, 94(5), 500-512.
- Güngör, N., ve Selcuk, F. (2018). Narsisistik Kişilik Envanteri (Nke-16) Türkçe Uyarlaması. <http://www.academia.edu/11263354/NARS%C4%B0S%C4%B0ST%C4>

[%B0K K%C4%B0%C5%9E%C4%B0L%C4%B0K ENVANTER%C4%B0 NKE-16 T%C3%9CRK%C3%87E UYARLAMASI](#) Erişim tarihi: 21 Ekim 2018.

Grijalva, E., Newman, D., Tay, L., Donnellan, M., Harms, P., Robins, R., ve Yan, T. (2015). Gender differences in narcissism: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 141(2), 261-310.

Hammond, C. (2019). The Dark Tetrad: Possibly THE Scariest Boss | The Exhausted Woman. Erişim adresi: <https://pro.psychcentral.com/exhausted-woman/2015/11/the-dark-tetrad-possibly-the-scariest-boss/>

Hare, R. (2016). This Charming Psychopath. Erişim adresi: <https://www.psychologytoday.com/us/articles/199401/charming-psychopath>

Hare, R., ve McPherson, L. (1984). Violent and aggressive behavior by criminal psychopaths. *International Journal Of Law And Psychiatry*, 7(1), 35-50.

Harrison, A., Summers, J., ve Mennecke, B. (2016). The Effects of the Dark Triad on Unethical Behavior. *Journal Of Business Ethics*, 153(1), 53-77.

Hodson, G. (2013). Exploitation Is Exploitation, Period. Erişim adresi: <https://www.psychologytoday.com/us/blog/without-prejudice/201305/exploitation-is-exploitation-period>Horzum,

Hopwood, C., ve Wright, A. (2012). A Comparison of Passive–Aggressive and Negativistic Personality Disorders. *Journal Of Personality Assessment*, 94(3), 296-303.

Huchzermeier, C., Geiger, F., Bruß, E., Godt, N., Köhler, D., Hinrichs, G., ve Aldenhoff, J. (2007). The relationship between DSM-IV cluster B personality disorders and psychopathy according to Hare's criteria: clarification and resolution of previous contradictions. *Behavioral Sciences ve The Law*, 25(6), 901-911.

Hudek-Knežević, J., Kardum, I., ve Mehić, N. (2016). Dark triad traits and health outcomes: An exploratory study. *Psihologijske Teme*.

- Ináncsi, T., Láng, A., ve Bereczkei, T. (2016). A darker shade of love: Machiavellianism and positive assortative mating based on romantic ideals. *Europe'S Journal Of Psychology*, 12(1), 137-152.
- J. Vossen, T., L. Coolidge, F., L. Segal, D., ve J. Muehlenkamp, J. (2017). Exploring the Dark Side: Relationships between the Dark Triad Traits and Cluster B Personality Disorder Features. *Journal Of Psychiatry And Psychiatric Disorders*, 01(06), 317-326.
- Jakobwitz, S., ve Egan, V. (2006). The dark triad and normal personality traits. *Personality And Individual Differences*, 40(2), 331-339.
- Jarrett, C. (2018). Kişiliği şekillendiren biyolojik etkenler. <https://www.bbc.com/turkce/vert-fut-43200485> Erişim tarihi: 21 Ekim 2018.
- Jauk, E., Freudenthaler, H., & Neubauer, A. (2016). The Dark Triad and Trait Versus Ability Emotional Intelligence. *Journal Of Individual Differences*, 37(2), 112-118.
- Jauk, E., Weigle, E., Lehmann, K., Benedek, M., ve Neubauer, A. (2017). The Relationship between Grandiose and Vulnerable (Hypersensitive) Narcissism. *Frontiers In Psychology*, 8.
- Jonason, P., ve Davis, M. (2018). A gender role view of the Dark Triad traits. *Personality And Individual Differences*, 125, 102-105.
- Jonason, P., Li, N., ve Buss, D. (2010). The costs and benefits of the Dark Triad: Implications for mate poaching and mate retention tactics. *Personality And Individual Differences*, 48(4), 373-378.
- Jonason, P., ve Kroll, C. (2015). A Multidimensional View of the Relationship Between Empathy and the Dark Triad. *Journal Of Individual Differences*, 36(3), 150-156.
- Jonason, P., Slomski, S., ve Partyka, J. (2012). The Dark Triad at work: How toxic employees get their way. *Personality And Individual Differences*, 52(3), 449-453.
- Jonason, P., ve Webster, G. (2010). The dirty dozen: A concise measure of the dark triad. *Psychological Assessment*, 22(2), 420-432.

- Jonason, P., Webster, G., Schmitt, D., Li, N., ve Crysel, L. (2012). The antihero in popular culture: Life history theory and the dark triad personality traits. *Review Of General Psychology*, 16(2), 192-199.
- Jonason, P., Wee, S., Li, N., ve Jackson, C. (2014). Occupational niches and the Dark Triad traits. *Personality And Individual Differences*, 69, 119-123.
- K. Jonason, P., D. Webster, G., P. Schmit, D., P. Li, N., ve Crysel, L. (2018). The Antihero in Popular Culture: A Life History Theory of the Dark Triad. http://ink.library.smu.edu.sg/cgi/viewcontent.cgi?article=2408&context=oss_research Erişim tarihi: 21 Ekim 2018.
- Karabulut, A. (2012). Duygusal zeka:baron ölçeği uyarlamasi. *Dokuz eylül üniversitesi eğitim bilimleri enstitüsü aile eğitimi ve danışmanlığı anabilim dalı aile eğitimi ve danışmanlığı programı yüksek lisans tezi*. Erişim adresi: <https://toad.halileksi.net/sites/default/files/pdf/baron-duygusal-zeka-testi-cocuk-ve-ergen-formu-kisa-toad.pdf> Erişim tarihi: 18 Nisan 2019.
- Kaya, B., ve Çolakoğlu, Ö. (2015). Empati Düzeyi Belirleme Ölçeği (EDBÖ) Uyarlama Çalışması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1).
- Kenrick, D. (2018). The Four “Dark Personality” Traits. Erişim adresi: <https://www.psychologytoday.com/us/blog/sex-murder-and-the-meaning-life/201412/the-four-dark-personality-traits> Erişim tarihi: 18 Nisan 2019.
- Knott, L. (2016). Antisocial Personality Disorder or dissocial personality disorder. <https://patient.info/doctor/dissocial-personality-disorder> Erişim tarihi: 21 Ekim 2018.
- Konrath, S. (2017). No, Empathy Isn't a Universal Value. Erişim adresi: <https://www.psychologytoday.com/us/blog/the-empathy-gap/201707/no-empathy-isn-t-universal-value> Erişim tarihi: 18 Mayıs 2019.
- Konrath, S., Corneille, O., Bushman, B., & Luminet, O. (2013). The Relationship Between Narcissistic Exploitativeness, Dispositional Empathy, and Emotion Recognition Abilities. *Journal Of Nonverbal Behavior*, 38(1), 129-143.
- Köroğlu, E. (2014). *Dsm-5 Ruhsal Bozuklukların Tanısal Ve Sayımsal Elkitabı*. Ankara: HYB Yayınları.

- Kul, S. (2014). INTERPRETATION OF STATISTICAL RESULTS: WHAT IS P VALUE AND CONFIDENCE INTERVAL. *Plevra Bulteni*, 8(1), 11-13.
- Lange, J., Paulhus, D., ve Crusius, J. (2017). Elucidating the Dark Side of Envy: Distinctive Links of Benign and Malicious Envy With Dark Personalities. *Personality And Social Psychology Bulletin*, 44(4), 601-614.
- Lardén, M., Melin, L., Holst, U., ve Långström, N. (2006). Moral judgement, cognitive distortions and empathy in incarcerated delinquent and community control adolescents. *Psychology, Crime ve Law*, 12(5), 453-462.
- Leary, M., ve Hoyle, R. (2009). *Handbook of individual differences in social behavior*. New York: Guilford Press.
- Lee, K., ve Ashton, M. (2005). Psychopathy, Machiavellianism, and Narcissism in the Five-Factor Model and the HEXACO model of personality structure. *Personality And Individual Differences*, 38(7), 1571-1582.
- Levesque, R. (2011). Sadistic Personality Disorder. *Encyclopedia Of Adolescence*.
- Lesha, J., ve Lesha, D. (2012). Psychopathy and white collar crime: A riview of literature. *South East European University Review*, 8(2).
- Lobbestael, J., de Bruin, A., Kok, E., ve Voncken, M. (2016). Through rose-coloured glasses: An empirical test of narcissistic overestimation. *Personality And Mental Health*, 10(4), 305-316.
- Lopez-Villatoro, J., Palomares, N., Diaz-Marsa, M., ve Carrasco, J. (2018). Borderline Personality Disorder with Psychopathic Traits: A Critical Review. *Clinical Medical Reviews And Case Reports*, 5(8).
- M., Ayas, T., ve Padır, M. (2017). Beş Faktör Kişilik Ölçeğinin Türk Kültürüne Uyarlanması. *Sakarya University Journal Of Education*, 7(2), 398-408.
- Macaskill, A., Maltby, J., ve Day, L. (2002). Forgiveness of Self and Others and Emotional Empathy. *The Journal Of Social Psychology*, 142(5), 663-665.
- Machiavelli, N. (2014). *Hükümdar*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.(Adabağ, N., Çev.).

- Marie Hartwell-Walker, E. (2018). Narcissistic Personality Disorder vs. Normal Narcissism. Erişim adresi: <https://psychcentral.com/lib/narcissistic-personality-disorder-vs-normal-narcissism> Erişim tarihi: 18 Mayıs 2019.
- Maxwell, B. (2008). *Professional ethics education: studies in compassionate empathy*. New York, N.Y.: Springer.
- Mayer, J., ve Geher, G. (1996). Emotional intelligence and the identification of emotion. *Intelligence*, 22(2), 89-113.
- Mayer, J., ve Salovey, P. (1997). What is emotional intelligence?. <http://www.sciepub.com/reference/13077> Erişim tarihi: 21 Ekim 2018.
- McRae, K., Ochsner, K., Mauss, I., Gabrieli, J., ve Gross, J. (2008). Gender Differences in Emotion Regulation: An fMRI Study of Cognitive Reappraisal. *Group Processes ve Intergroup Relations*, 11(2), 143-162.
- Meere, M., ve Egan, V. (2017). Everyday sadism, the Dark Triad, personality, and disgust sensitivity. *Personality And Individual Differences*, 112, 157-161.
- Međedović, J., ve Petrović, B. (2015). The Dark Tetrad. *Journal Of Individual Differences*, 36(4), 228-236.
- Meffert, H., Gazzola, V., den Boer, J., Bartels, A., ve Keysers, C. (2013). Reduced spontaneous but relatively normal deliberate vicarious representations in psychopathy. *Brain*, 136(8), 2550-2562.
- Meshkat, M., ve Nejati, R. (2017). Does Emotional Intelligence Depend on Gender? A Study on Undergraduate English Majors of Three Iranian Universities. *SAGE Open*, 7(3), 215824401772579.
- Miller, J., Hoffman, B., Gaughan, E., Gentile, B., Maples, J., ve Keith Campbell, W. (2011). Grandiose and Vulnerable Narcissism: A Nomological Network Analysis. *Journal Of Personality*, 79(5), 1013-1042.
- Morrison, J., Uğur Kural, H., ve Şahin, M. (2016). *DSM-5'i kolaylaştıran klinisyenler için tanı rehberi*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Mumcuoğlu, Ö. (2002). *Baron Duygusal Zeka testi geçerlilik güvenilirlik çalışması*. İstanbul.

- Ni, P. (2016). 7 Signs of a Covert Introvert Narcissist. Erişim adresi: <https://www.psychologytoday.com/us/blog/communication-success/201601/7-signs-covert-introvert-narcissist>
- Ni, P. (2018). 5 Ways Narcissists Compensate for Their Inferiority. Erişim adresi: <https://www.psychologytoday.com/us/blog/communication-success/201807/5-ways-narcissists-compensate-their-inferiority>
- O'Connor, P., & Athota, V. (2013). The intervening role of Agreeableness in the relationship between Trait Emotional Intelligence and Machiavellianism: Reassessing the potential dark side of EI. *Personality And Individual Differences*, 55(7), 750-754.
- Ogloff, J. (2006). Psychopathy/Antisocial Personality Disorder Conundrum. *Australian ve New Zealand Journal Of Psychiatry*, 40(6-7), 519-528.
- Özsoy, E., ve Ardıç, K. (2017). Karanlık Üçlü'nün (Narsisizm, Makyavelizm ve Psikopati) İş Tatminine Etkisinin İncelenmesi. *Yönetim Ve Ekonomi*, 24(2).
- Öztürk, O., ve Uluşahin, A. (2015). *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları* (13. Baskı). İstanbul: Nobel.
- Pajević, M., Vukosavljević-Gvozden, T., Stevanović, N., ve Neumann, C. (2018). The relationship between the Dark Tetrad and a two-dimensional view of empathy. *Personality And Individual Differences*, 123, 125-130.
- Pátkai, G., ve Bereczke, T. (2016). Machiavellianism and its relationship with Theory of Mind, Emotional intelligence and Emotion recognition. *International Journal Of Scientific And Research Publications*, 6(9). Erişim adresi: <http://www.ijsrp.org/research-paper-0916.php?rp=P575776>
- Paulhus, D., ve Williams, K. (2002). The Dark Triad of personality: Narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. *Journal Of Research In Personality*, 36(6), 556-563.
- Paulhus, D., ve Jones, D. (2015). Measures of Dark Personalities. *Measures Of Personality And Social Psychological Constructs*, 562-594.
- Petrides, K., Vernon, P., Schermer, J., & Veselka, L. (2011). Trait Emotional Intelligence and the Dark Triad Traits of Personality. *Twin Research And Human Genetics*, 14(01), 35-41.

- Rauthmann, J., ve Will, T. (2011). Proposing a Multidimensional Machiavellianism Conceptualization. *Social Behavior And Personality: An International Journal*, 39(3), 391-403.
- Reniers, R., Corcoran, R., Drake, R., Shryane, N., ve Völlm, B. (2011). The QCAE: A Questionnaire of Cognitive and Affective Empathy. *Journal Of Personality Assessment*, 93(1), 84-95.
- Riess, H. (2017). The Science of Empathy. *Journal Of Patient Experience*, 4(2), 74-77.
- Rosenthal, S., ve Pittinsky, T. (2006). Narcissistic leadership. *The Leadership Quarterly*, 17(6), 617-633.
- Schutte, N., Malouff, J., Simunek, M., McKenley, J., ve Hollander, S. (2002). Characteristic emotional intelligence and emotional well-being. *Cognition And Emotion*, 16(6), 769-785.
- Sherman, E., Miller, J., Few, L., Campbell, W., Widiger, T., Crego, C., ve Lynam, D. (2015). Development of a Short Form of the Five-Factor Narcissism Inventory: The FFNI-SF. *Psychological Assessment*, 27(3), 1110-1116.
- Simon, R. (2008). *Bad men do what good men dream*. Washington, D.C.: American Psychiatric Pub.
- Simon, I., Williams, T., Wolfe, M., ve Hessler, J. (2015). I Can 't Remember: The Effects of Machiavellianism, Mental Effort and Lying on Memory. *Student Summer Scholars*, 137. Erişim adresi: <https://scholarworks.gvsu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1149&context=sss> Erişim tarihi: 1 Mayıs 2019.
- Stępień, M. (2014). The Relationship Between Human Nature and Human Rights. The Confucian Example. *Ius Gentium: Comparative Perspectives On Law And Justice*, 79-93.
- Stronge, S., Cichocka, A., ve Sibley, C. (2016). Narcissistic self-esteem or optimal self-esteem? A Latent Profile Analysis of self-esteem and psychological entitlement. *Journal Of Research In Personality*, 63, 102-110.

- Szabó, E., & Bereczkei, T. (2017). Different Paths to Different Strategies? Unique Associations Among Facets of the Dark Triad, Empathy, and Trait Emotional Intelligence. *Advances In Cognitive Psychology*, 13(4), 306-313.
- Tatar, A., Tok, S., Tekin Bender, M., ve Saltukoğlu, G. (2017). Asıl Form Schutte Duygusal Zeka Testinin Türkçeye çevirisi ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Anadolu Psikiyatri*, 18(2). Erişim adresi: https://www.ejmanager.com/mnstemps/91/apd_18_02_06.pdf?t=1557166335 Erişim tarihi: 1 Mayıs 2019.
- Templer, K. (2018). Dark personality, job performance ratings, and the role of political skill: An indication of why toxic people may get ahead at work. *Personality And Individual Differences*, 124, 209-214.
- Türk Dil Kurumu. (2019). Erişim adresi <http://www.tdk.gov.tr/> Erişim tarihi: 18 Nisan 2019.
- Ustakara, F. (2011). Halkal ilişkiler ve Psikoloji İlişkisi üzerine. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 1(1). Erişim adresi: <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423901946.pdf> Erişim tarihi: 21 Ekim 2018.
- Üzümcü, E. (2016). Büyüklenmeci Ve Kırılgan Narsisistik Kişilik Özellikleri İle İlişkili Faktörlerin Şema Terapi Modeli Çerçevesinde İncelenmesi. Erişim yeri: <http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11655/3655/5d0b7c84-17f4-4203-b118-a4847b6857d6.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Erişim tarihi: 18 Mayıs 2019.
- Volkan, V., ve Fowler, J. (2009). Large-Group Narcissism and Political Leaders with Narcissistic Personality Organization. *Psychiatric Annals*, 39(4), 214-223.
- Wai, M., & Tiliopoulos, N. (2012). The affective and cognitive empathic nature of the dark triad of personality. *Personality And Individual Differences*, 52(7), 794-799.

- Walters, G., ve DeLisi, M. (2015). Psychopathy and violence: Does antisocial cognition mediate the relationship between the PCL: YV factor scores and violent offending?. *Law And Human Behavior*, 39(4), 350-359.
- Wink, P. (1991). Two faces of narcissism. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 61(4), 590-597.
- Wood, J., Tesser, A., ve Holmes, J. (2008). *The self and social relationships*. New York: Psychology Press.
- Yiğiter, K., Engin, A., ve Yağız, O. (2007). Öğrenme sürecinde bireyler arası iletişim ve etkileşim. *KKEFD*, 15. Erişim adresi: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/31554> Erişim tarihi: 21 Ekim 2018.
- Yurtsever, H. (2009). *Kişilik özelliklerinin stres düzeyine etkisi ve stresle başa çıkma yolları: Üniversite öğrencilerine üzerine*. Erişim adresi: <http://acikerisim.deu.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/12345/11043/249514.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Erişim tarihi: 10 Mayıs 2019.
- Zajenkowski, M., Maciantowicz, O., Szymaniak, K., ve Urban, P. (2018). Vulnerable and Grandiose Narcissism Are Differentially Associated With Ability and Trait Emotional Intelligence. *Frontiers In Psychology*, 9.
- Żemojtel-Piotrowska, M., Piotrowski, J., Rogoza, R., Baran, T., Hitokoto, H., ve Maltby, J. (2018). Cross-cultural invariance of NPI-13: Entitlement as culturally specific, leadership and grandiosity as culturally universal. *International Journal Of Psychology*.
- Zhang, W., Zou, H., Wang, M., & Finy, M. (2015). The role of the Dark Triad traits and two constructs of emotional intelligence on loneliness in adolescents. *Personality And Individual Differences*, 75, 74-79.
- Zuckerman, M., ve O'Loughlin, R. (2009). Narcissism and well-being: A longitudinal perspective. *European Journal Of Social Psychology*, 39(6), 957-972.

EKLER

Ek A

BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM

LÜTFEN BU FORMU DİKKATLİCE OKUYUNUZ

Değerli okuyucu,
'Karanlık Kişilik Özellikleri İle Duygusal Zeka, Empati Ve Sömürücülük Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi' konulu çalışma, Yakın doğu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Yüksek Lisans bitirme tezi kapsamında Psk.Türkmen Töre tarafından Prof.Dr.Ebru Çakıcı danışmanlığında yürütülmektedir. Bu çalışmaya katılacak olan bireylere yanıtlamaları için sosyo-demografik form ile bir dizi ölçek verilecektir. Sosyo-demografik form yaş, eğitim, doğum yeri, siyasi partilerde yer alıp-almadığınız gibi soruları içermektedir. Ölçekler ise, duygusal zeka, empati ve bazı kişilik özelliklerini ölçmektedir.

Bu çalışmaya katılmak gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra dilediğiniz takdirde çalışmadan verilerinizi geri çekme hakkına sahipsiniz. Formları yanıtlamanız, araştırmaya katılım için onam verdiğiniz anlamında yorumlanacaktır. Size verilen formlardaki soruları yanıtlarken tümünü okuyarak, boş bırakmadan, samimi ve dürüst yanıtlar vermeniz beklenmektedir. Çalışmada yer alan hiçbir sorunun doğru-yanlış cevapları yoktur. Formları yanıtlarken kimsenin baskısı altında olmadığınıza emin olun. Elde edilecek veriler bireysel olarak değil, grup ortalaması bazında değerlendirilecektir.

Onam formundaki imza ve telefon bilgisi diğer formlardan ayrı olarak toplanacak ve diğer ölçeklerden ayrı olarak muhafaza edilecektir. Katılımcıların yanıtlarının gizliliğinin korunması için ölçek formlarında kimlik ve imza bilgisi istenmemektedir. Bu formlardan elde edilecek bilgiler tamamen bilimsel araştırma amacı ile kullanılacaktır. İşbu araştırmada yer alan herhangi bir şey sizi kaygılandırır, rahatsız eder veya herhangi bir neden ile yardım almak isterseniz, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde ücretsiz hizmet veren şu kuruluşlar vardır;

Öğrenimine devam ettiğiniz bir üniversite var ise; Üniversitenizin Psikolojik Danışmanlık Rehberlik Araştırma Servisi(PDRAM),

Kıbrıs Türk Psikologlar Derneği Danışma ve Bilgi hattı; [05488202525](tel:05488202525)

Barış Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi Alo randevu hattı; [1101](tel:1101)

KKTC Sağlık Bakanlığı Bölgeler Sağlık Ocakları/Merkezleri; [0392 2283173](tel:03922283173)
[http://saglik.gov.ct.tr/ILETİŞİM](http://saglik.gov.ct.tr/ILETISIM)

Eğer konu hakkında yeterince anlayamadığınız şeyler varsa veya daha fazla bilgi istiyorsanız lütfen sorunuz.

Araştırmayı yapan;
Psk. Türkmen Töre

Yakın Doğu Üniversitesi, Psikoloji Bölümü

Tel: 05488404555

Eposta:turkmentore@gmail.com

Danışman;
Prof.Dr. Ebru Çakıcı

Yakın Doğu Üniversitesi, Psikoloji
Bölümü, Bölüm Başkanı

Eposta: ebru.cakici@neu.edu.tr

Ek B
AYDINLATILMIŞ ONAM

Bu çalışma Psk.Türkmen Töre tarafından Prof.Dr.Ebru Çakıcı danışmanlığında, Yakın Doğu Üniversitesi-Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Bitirme Tezi amacı ile yürütülmektedir. Araştırmanın temel amacı, insan kişiliğinin yapısında bulunan ve karanlık kişilik özellikleri olarak adlandırılan yapıların, duygusal zeka, empati ve sömürücülük becerileri ile olan ilişkisini anlamaktır.

Bu çalışmaya katılmak gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra dilediğiniz takdirde çalışmadan verilerinizi geri çekme hakkına sahipsiniz. Araştırmanın içeriğinde Sosyo-demografik Form, Karanlık Üçlü Ölçeği, Beş Faktörlü Narsisizm Ölçeği-Kısa Formu, Empati Düzeyi Belirleme Ölçeği ve Duygusal Zeka Testi yer almaktadır. Katılımcıların bu formları doldurması beklenmektedir.

Bu formlardan elde edilecek bilgiler tamamen bilimsel araştırma amacı ile kullanılacaktır. Hiçbir bilgi bireysel bazda ele alınmayacaktır ve veriler grup ortalaması bazında değerlendirilecektir. Araştırma formlarının tamamlanma süresi ortalama 10-15 dakikadır. Araştırmaya katılmayı kabul ediyorsanız, bu formun belirtilen bölümünü imzalayınız ve formları doldurmaya başlayınız.

Telefon numaranız anketörün denetlenmesi ve çalışmanın uygulandığını belirlemek amacıyla istenmektedir. Bu form diğer formlardan ayrı olarak toplanarak muhafaza edilecek ve verdiğiniz yanıtlar ile herhangi bir bağlantısı bulunmayacaktır. Araştırma ölçeklerinde hiçbir kimlik bilgisi istenmemektedir.

Çalışmaya Katılım Onayı;

Yukarıda belirtilen ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın içeriğini ve amacını anladım. Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda kimliği belirtilen araştırmacı tarafından yapıldı, sorularımı sorma imkânı buldum ve tatmin edici yanıtlar aldım. Bu çalışmaya gönüllülük esasında katılıyorum ve istediğim zaman ve herhangi bir neden belirtmek zorunda kalmadan geri çekilebileceğimi ve geri çekildiğim takdirde herhangi bir olumsuzluk ile karşılaşmayacağımı anladım.

Araştırmayı yapan;
Psk. Türkmen Töre

Danışman;
Prof.Dr. Ebru Çakıcı

Yakın Doğu Üniversitesi, Psikoloji Bölümü
Tel: 05488404555
Eposta: turkmentore@gmail.com

Yakın Doğu Üniversitesi, Psikoloji
Bölümü, Bölüm Başkanı

Eposta: ebru.cakici@neu.edu.tr

Bu Koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğim ile katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının imzası:

Katılımcının telefonu:

Tarih

Ek C

Sosyo-Demografik form

Yönerge: Değerli katılımcı, araştırma ölçeklerini cevaplandırmadan önce aşağıda bulunan kişisel bilgilerinizle(demografik form) ilgili olan soruları cevaplandırmanızı rica ediyoruz. Lütfen bu soruları sizi en iyi ifade edecek şekilde yanıtlayınız.

Cinsiyet: *ErkekKadın*

2. Doğduğunuz yıl: _____

3. Yerleşim yeriniz(Lütfen işaretleyiniz);

- Şehir*
- Kasaba*
- Köy*
- Diğer(Lütfen Açıklayınız)*_____

Ek D

SDZT

Aşağıda çeşitli durumlara ilişkin ifadeler bulunmaktadır. Lütfen ifadeyi okuduktan sonra size uyma derecesini sağ taraftaki kutucuklardan birini X ile işaretleyerek belirtiniz.	Kesinlikle	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katıyorum	Kesinlikle
1. Kişisel sorunlarımı başkaları ile ne zaman paylaşacağımı bilirim.					
2. Bir sorunla karşılaştığım zaman benzer durumları hatırlar ve ustesinden gelebilirim.					
3. Yapmaya çalıştığım birçok işte başarılı olacağımı hissederim.					

Ek E

BFNÖ

Değerli Katılımcı, Bu ölçek 60 maddeden oluşmaktadır. Her bir madde 1 ile 5 arası puanlanmaktadır. Lütfen her bir maddeyi dikkatlice okuyunuz ve sizi en iyi tanımlayan seçeneği işaretleyiniz. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. Sizden beklenen içtenlikle cevap vererek bilimsel bir çalışmaya yardımcı olmanızdır. Lütfen bütün sorularla ilgili görüşlerinizi ifade ediniz.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Aşırı hırslı biriyimdir.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ	Ⓓ	Ⓔ
2. Başkaları çok övündüğümü söylerler ama söylediğim her şey doğrudur.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ	Ⓓ	Ⓔ
3. Liderlik yapmak benim için kolaydır.	Ⓐ	Ⓑ	Ⓒ	Ⓓ	Ⓔ

Ek F

EDBÖ

Aşağıda çeşitli durumlara ilgili ifadeler yer almaktadır. Lütfen ifadeyi okuduktan sonra size uygunluk durumlarını sağ taraftaki kutucuklardan birini işaretleyerek belirtiniz.	Kesinlikle katılmıyorum	Kısmen katılmıyorum	Kararsızım	Kısmen katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Birisi, benimle sohbet etmek isterse rahatlıkla sohbeğe başlarım.					
2. Diğer insanlarla ilgilenmekten gerçekten keyif alırım.					
3. Sosyal bir ortamda, ne yapacağımı bulmakta zorlanırım.					

Duyusal Zeka Ölçeği Gelen Kutusu x

Türkmen Töre <turkmentore@gmail.com> 4 Eyi 2018 Sal 18:48 ☆ ↩
 Alıcı: arkuntatar, bcc: ben

İyi günler,
 Ben Kıbrıs-Yakın Doğu Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans programı öğrencisi Türkmen Töre. Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Tezim için **Schutte** Duyusal Zeka Testini kullanmayı istiyorum, sizlerden bu konuda çalışabilmem için izin istiyorum. Geri dönüş yaparsanız mutlu olurum.
 Teşekkürler

Türkmen Töre

Arkun Tatar <arkuntatar@yahoo.com> 5 Eyi 2018 Çar 12:00 ☆ ↩
 Alıcı: ben

Sayın Töre,

Ölçeği kullanmak için izine ihtiyacınız yok. İsteddiğiniz gibi kullanabilirsiniz.

İyi çalışmalar,

empati ölçeği hk. Gelen Kutusu x

Türkmen Töre <turkmentore@gmail.com> 13 Ağu 2018 Pzt 14:05
 Alıcı: omuratcolakoglu

İyi günler,
 Ben Kıbrıs Yakın Doğu Üniversitesi, Klinik Psikoloji yüksek lisans öğrencisi Türkmen Töre.
 Tezimde kullanmak üzere **empati** ölçeğinizi kullanmak istiyordum, izin verirseniz mutlu olurum.
 Teşekkürler.

omuratcolakoglu@beun.edu.tr 17 Ağu 2018 Cum 15:16
 Alıcı: ben

Ölçme aracını bilimsel çalışmanızda kullanmanızda herhangi bir sakınca yoktur.
 Dr. Öğr. Üyesi Özgür Murat Çolakoğlu

Beş Faktör Narsisizm Ölçeği ▶ Gelen Kutusu (1)

Türken Töre <turkentore@gmail.com>

6 Şubat Çar 14:55 (4 gün önce) ☆

Adı: ekstifuzun -

İyi Günler, Ben Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Yakın Doğu Üniversitesi Klinik Psikoloji yüksek lisans öğrencisi Psik. Türken Töre, tez çalışmada kullanılmak üzere Türkçe uyarlama çalışmamı yapmış olduğunuz Beş Faktör Narsisizm Ölçeği-Kısa Form için izniniz talep ediyorum. Eğer izniniz olur ise bana ölçme puanları formlarını eposta yolu ile gönderirseniz? Teşekkürler

Füsün Ekşi

6 Şubat Çar 18:20 (4 gün önce) ☆

Adı: ben -

Merhaba

Kullanabilirsiniz, foe@ediam.com.tr dr detayları var, oradan ulaşabilirsiniz.

Doç. Dr. Füsün Ekşi

Türkçe Formu için Atıf: Eraslan-Çapan, B., Satıcı, S. A., Yılmaz, M. F., & Kayış, A. R. (2015). *Karanlık Üçlü Ölçeği: Türkçeye uyarlama çalışması*. 13. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresinde sunulmuştur, 7-10 Ekim, Mersin, Türkiye.

Karanlık Üçlü Ölçeğinin Türkçe versiyonu; ticari amaç taşımayan, bilimsel amaçlı çalışmalarda *izin almaksızın* uygun atıf verilerek kullanılabilir.

ÖZGEÇMİŞ

Türkmen Töre, Yakın Doğu Üniversitesi Klinik Psikoloji bölümünde eğitim görmektedir. Bilişsel Davranışçı Terapi eğitimini Prof. Dr. Hakan Türkçapar'dan almıştır, şu an süpervizyon sürecine devam etmektedir. Adli ve Bilişsel Psikolojiye ilgi duymaktadır. Kıbrıs Türk Psikologlar Derneği Yönetim Kurulu üyesi olarak görev yapmaktadır.

İNTİHAL RAPORU

Psk. Türkmen Töre

ORIGINALITY REPORT

5%	4%	2%	%
SIMILARITY INDEX	INTERNET SOURCES	PUBLICATIONS	STUDENT PAPERS

PRIMARY SOURCES

1	prezi.com Internet Source	1%
2	www.ejmanager.com Internet Source	1%
3	efdergi.inonu.edu.tr Internet Source	1%
4	www.researchgate.net Internet Source	<1%
5	acikerisim.isikun.edu.tr:8080 Internet Source	<1%
6	www.sayistay.gov.tr Internet Source	<1%
7	www.guncelpsikoloji.net Internet Source	<1%
8	acikerisim.dicle.edu.tr:8080 Internet Source	<1%
9	KAYA, Barış and ÇOLAKOĞLU, Özgür Murat. "Empati Düzeyi Belirleme Ölçeği (EDBÖ)	<1%

ETİK KURUL RAPORU

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

05.03.2019

Sayın Türkmen Töre

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğumuz YDU/SB/2019/381 proje numaralı ve "Karanlık Kişilik Özellikleri İle Duygusal Zeka, Empati Ve Sömürücülük Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı proje önerisi kurulumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru formunuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

Doçant Doktor Direnç Kanol

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Raportörü

Direnç Kanol

Not: Eğer bir kuruma resmi bir kabul yazısı sunmak istiyorsanız, Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na bu yazı ile başvurup, kurulun başkanının imzasını taşıyan resmi bir yazı temin edebilirsiniz.